

การวิจัยและพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา
ด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

มรรค กันมา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2549

**THE RESEARCH AND DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL
QUALITY MANAGEMENT IN CURRICULUM
INTEGRATION FOR BANWANGDINSOR
SCHOOL UNDER THE OFFICER
OF PHITSANULOK EDUCATION
SERVICE AREA 2**

Mark Kanma

**A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Field in Educational Administration
Phibulsongkram Rajabhat University
2006**

มรรค กันมา : การวิจัยและพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำ
หลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2
(THE RESEARCH AND DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL QUALITY
MANAGEMENT IN CURRICULUM INTEGRATION FOR BAN WANGDINSOR SCHOOL
UNDER THE OFFICER OF PHITSANULOK EDUCATION SERVICE AREA 2)
รองศาสตราจารย์วิราพร พงศ์อาจารย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิวันท์ ชาญวิชัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และพัฒนาระบบการบริหาร
จัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ ทดลองใช้และประเมินผล
การใช้ระบบของโรงเรียนบ้านวังดินสอ ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 วิธีดำเนินการวิจัย โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
(PAR) และกระบวนการวงจรคุณภาพ PDCA ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมการพัฒนาระบบ
การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ การนำระบบไปใช้
การประเมินผล และการนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไข

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีปัญหานักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
คุณลักษณะของนักเรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ครูมีการสอนมากและขาดความรู้ความเข้าใจ
ในเรื่องการจัดหลักสูตรการศึกษา พฤติกรรมการสอนไม่เป็นไปตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้
ส่วนใหญ่สอนไม่ตรงตามสาขาวิชาที่เรียนมาและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของ
โรงเรียนน้อย การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของครูไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
และตัวบ่งชี้ของการพัฒนาครู

การพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ ทำให้ได้
ระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการที่ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการ PDCA
และการมีส่วนร่วม (PAR) ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ผลการทดลองใช้ระบบ ครูสามารถ
จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ดีขึ้น เข้าใจวิธีการจัดทำหลักสูตร
แบบบูรณาการ แผนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ครูมีความ
กระตือรือร้นและเกิดความมั่นใจในการทำงานมากยิ่งขึ้น มีความรู้สึกที่ดีต่อการบริหารการศึกษา
เป็นวิธีกระตุ้นให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องส่งผลดีต่อการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีผล
การเรียนและพฤติกรรมดีขึ้น แสดงว่า ระบบดังกล่าวมีความสัมฤทธิ์ผลและบรรลุตามจุดประสงค์
ที่กำหนดไว้

หลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา การบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2549

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมือชื่อประธานที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่อกรรมการที่ปรึกษา.....

Mr. Mark Kanma : THE RESEARCH AND DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL QUALITY MANAGEMENT IN INTEGRATED CURRICULUM FOR BAN WANGDINSOR SCHOOL UNDER THE OFFICER OF PHITSANULOK EDUCATION SERVICE AREA 2.

THESIS ADVISOR : Associate Professor Wiraphorn Phongajarn and Assistant Professor Aphiwan Charnwichai

This research aimed to study problems, develop the quality education management system of an integrated curriculum, try it out, and evaluate it at Ban Wangdinsor School, Wangnok-an Sub-district, Wangthong district, Phitsanulok Education Service Area 2. The research was conducted by using Participation Action Research (PAR) and the quality circle PDCA with 4 stages: preparations of quality education management system of the integrated curriculum, implementation, evaluation, and bringing the evaluation result for further improvement.

The research results revealed that the school had severe problems. First, the students had low proficiency and unsatisfactory characteristics. Second, the teachers had heavy teaching load and lacked knowledge of education curriculum. Third, their behaviors did not correspond to the Education Reform. Fourth, most of them taught the subjects that they did not have the expertise. Fifth, they had less participation in the education management in the school. Finally, the following-up and evaluation of the teacher performance did not correspond to the objectives and the indicators.

The results of the trial of the system showed that it enabled the teachers to better use student-centered teaching and learning activities, understand better how to manage the integrated curriculum and lesson plans, assess and evaluate them based on real conditions. Moreover, they became more active, and more confident to work. The teachers also had positive feelings on the education management and were eager to develop themselves. It was also found that the systematic follow-ups in every step brought positive impact on the student's learning and behaviors efficiently. In sum, the system is successful, and achieving the goals.

Department Master of Education
Field of Study Educational Administration
Academic Year 2006

Student's Signature... *M. Kanma*
Advisor's Signature... *Wiraphorn*
Co- Advisor's Signature... *Aphiwan Charnwichai*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาเป็นอย่างดียิ่ง จาก รองศาสตราจารย์วิราพร พงศ์อาจารย์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อภิวัฒน์ ชาญวิชัย กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการปรับปรุงแก้ไขจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เตือนใจ เกียวซี รองศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา จันทร์บรรจง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์ และนายสัญญา จันทรงษ์ ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบประสิทธิภาพของระบบที่พัฒนาขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เตือนใจ เกียวซี ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ และนางมินตรา เกียรติวรรณ ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิวัฒน์ ชาญวิชัย ดร.ดุษฎี สีตลวรารักษ์ และนางมินตรา เกียรติวรรณ ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของหลักสูตร แบบบูรณาการที่พัฒนาขึ้น

ขอขอบพระคุณ นายวิชาน กาญจนไพโรจน์ รองศาสตราจารย์วิราพร พงศ์อาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิวัฒน์ ชาญวิชัย นายลือชัย ชูนาคา นางมินตรา เกียรติวรรณ ดร.ดุษฎี สีตลวรารักษ์ ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ ดร.ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ ดร.สมลักษณ์ พรหมมีเนตร นางละออ ด้านพิชญพันธ์ และนายอดุลย์ เสือสรายุ ที่กรุณาเป็นวิทยากรอบรมให้ความรู้ แก่คณะครูและบุคลากรของโรงเรียนบ้านวังดินสอ

ขอขอบพระคุณ นายจำเริญ เชื้อประดิษฐ์ ที่กรุณาเป็นวิทยากรนำคณะครูศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรท้องถิ่น

ขอขอบพระคุณ คณะครูโรงเรียนบ้านวังดินสอ ที่มีส่วนร่วมดำเนินงานในการวิจัย ทุกขั้นตอน ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีส่วนร่วมให้ข้อมูลและให้ความอนุเคราะห์แหล่งการเรียนรู้สำหรับครูและนักเรียน

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์บุญรักษ์ ตันท์เจริญรัตน์ ที่กรุณาให้เกียรติเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัย รู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของทุกๆ ท่านที่ได้กล่าวมาข้างต้น ประโยชน์และคุณค่าอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบเป็นกตเวทิตา แต่คุณพ่อ คุณแม่ คุณครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ให้การสนับสนุนแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา และขอโน้มคารวะแด่ผู้เขียนตำราวิชาการที่ได้ศึกษาค้นคว้าและใช้อ้างอิงทุกท่าน

มรรค กันมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	7
ระบบการบริหารคุณภาพการศึกษา.....	7
ความหมายของระบบ (System).....	7
วิธีระบบ (System Approach).....	7
คุณภาพการศึกษา (Quality of Education).....	8
ระบบการบริหารคุณภาพการศึกษา.....	9
หลักสูตรแบบบูรณาการ.....	17
ความหมายของหลักสูตร.....	17
ความหมายของการบูรณาการ.....	18
องค์ประกอบของหลักสูตร.....	19
รูปแบบและลักษณะของการบูรณาการ.....	20
จุดมุ่งหมายของการบูรณาการ.....	22
การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ.....	23
การพัฒนาหลักสูตร.....	29

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2	การประเมินผลหลักสูตร.....	32
	ข้อดีและข้อจำกัดของหลักสูตรแบบบูรณาการ.....	34
	การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	37
	ความหมายของการวิจัย.....	37
	การวิจัยเชิงปฏิบัติการ.....	37
	การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	39
	ลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	40
	การวิจัยและพัฒนา.....	41
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
	งานวิจัยภายในประเทศ.....	43
	งานวิจัยต่างประเทศ.....	47
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	48
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	49
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	49
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	49
	ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ.....	52
	ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา.....	54
	ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาครูและจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ.....	55
	ขั้นตอนที่ 4 การนำระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการไปทดลองใช้ และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรแบบบูรณาการ.....	59
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
	ตอนที่ 1 สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนา การจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านวังดินสอ.....	64
	ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา.....	75
	ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาครูและการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ.....	81
	ตอนที่ 4 ผลการทดลองใช้ระบบการบริหารจัดการด้านการจัดทำ หลักสูตรแบบบูรณาการ.....	95

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4	
ตอนที่ 5 ผลการประเมินระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา	
ด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ.....	112
5	
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	119
สรุป.....	121
อภิปรายผล.....	123
ข้อเสนอแนะ.....	126
บรรณานุกรม.....	127
ภาคผนวก	132
ประวัติผู้วิจัย.....	151

สารบัญญัตราง

ตาราง	หน้า
1 การพัฒนาครูตามแผนพัฒนาครู.....	56
2 การนิเทศติดตามประเมินผลการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ.....	62
3 จำนวนนักเรียนและการจัดชั้นเรียน จำแนกตามระดับชั้นและเพศ.....	65
4 จำนวนครู จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ การทำงาน.....	66
5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ปีการศึกษา 2547 ช่วงชั้นที่ 1	67
6 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ปีการศึกษา 2547 ช่วงชั้นที่ 2	67
7 ผลสัมฤทธิ์นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2547.....	68
8 ผลสัมฤทธิ์นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2547.....	68
9 สถานภาพทางครอบครัวและผู้ปกครองของนักเรียน.....	70
10 สาขาวิชาเอกและภาระงานสอนของครู.....	72
11 ภาระงานพิเศษของครูที่ได้รับมอบหมาย.....	73
12 มาตรฐานการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน.....	77
13 แผนพัฒนาครูและแผนติดตามประเมินผลการพัฒนาครู ด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ.....	79
14 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการทำแผนการเรียนรู้ เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการวัดและประเมินผล ตามสภาพจริง ก่อนและหลังการอบรม.....	83
15 สารการเรียนรู้ และหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรแบบบูรณาการ.....	89
16 ตัวอย่าง ผลการจัดหน่วยการเรียนรู้.....	92
17 ตัวอย่าง ผลการออกแบบการจัดการเรียนรู้.....	93
18 ผลการประเมินหลักสูตรแบบบูรณาการของโรงเรียนบ้านวังดินสอ.....	94
19 ผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ของครู โดยผู้บริหารและครูวิชาการ ครั้งที่ 1.....	95
20 ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของครู โดยการนิเทศภายนอก ของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ครั้งที่ 1.....	97
21 ผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ของครู โดยผู้บริหารและครูวิชาการ ครั้งที่ 2.....	99

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
22 ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของครู โดยกรณีพิเศษภายนอก ของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ครั้งที่ 2.....	101
23 ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอน โดยผู้วิจัยและครูวิชาการ ครั้งที่ 1.....	103
24 ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอน โดยอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ครั้งที่ 1.....	105
25 ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอน โดยผู้วิจัยและครูวิชาการ ครั้งที่ 2.....	107
26 ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอน โดยอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ครั้งที่ 2.....	109
27 ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครู โดยนักเรียน.....	111
28 ผลการประเมินระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ ประเมินโดยครูผู้สอน.....	112
29 ผลการประเมินระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ ประเมินโดยนักเรียน.....	114
30 ผลการประเมินระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ ประเมินโดยผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	115
31 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ปีการศึกษา 2548.....	116
32 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ปีการศึกษา 2548.....	116
33 ผลสัมฤทธิ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2548.....	117
34 ผลสัมฤทธิ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2548.....	117

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ	หน้า
1 องค์ประกอบของระบบ.....	8
2 กระบวนการของการบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์ (MBO).....	11
3 ขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาทั้งโรงเรียนและวงจร PDCA	16
4 องค์ประกอบของหลักสูตร.....	19
5 กรอบแนวคิดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยระบบการบริหารจัดการคุณภาพ การศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ.....	51
6 แผนผังแสดงที่ตั้งโรงเรียนบ้านวังดินสอ.....	64
7 ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตร แบบบูรณาการของโรงเรียนบ้านวังดินสอ.....	76
8 มาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ.....	84
9 แผนผังหลักสูตรแบบบูรณาการ ในภาพรวมของโรงเรียนบ้านวังดินสอ และของช่วงชั้นที่ 2.....	87
10 แผนผังหลักสูตรแบบบูรณาการ ของช่วงชั้นที่ 1 โรงเรียนบ้านวังดินสอ.....	88

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีบทบาทหน้าที่กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนและครู ส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานในเชิงนโยบายให้โรงเรียนจัดการศึกษาตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาชาติ มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานตามยุทธศาสตร์เป็นสำคัญ (Strategic Result Based Management : SRBM) ใช้ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ (Strategic Performance Based Budgeting : SPBB) โดยเน้นความโปร่งใส ทันสมัยความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ยึดหลักการมีส่วนร่วม (Participation) การบริหารที่สนับสนุนการใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) โดยมีกระบวนการวางแผน ดำเนินการตามแผน การกำกับติดตามผลอย่างเป็นระบบ สนับสนุนและส่งเสริมให้โรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาสามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเน้นการบูรณาการนำแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ติดตาม ตรวจสอบประเมินผล สร้างเสริมความเข้มแข็งในการบริหารงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารงานบุคคลและงานบริหารทั่วไป ให้แก่โรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารและการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพอันจะนำไปสู่คุณภาพการศึกษา ในสภาพปัจจุบันพบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการพัฒนาหลักสูตร การบริหารงานวิชาการและการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งถ้าเป็นโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ก็จะดำเนินการได้ดี สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีความขาดแคลนทั้งครู วัสดุ อาคาร และงบประมาณ จึงยังเป็นปัญหาสำคัญสำหรับการบริหารจัดการศึกษาในปัจจุบัน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2, 2547 : บทนำ)

โรงเรียนบ้านวังดินสอ เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก เปิดทำการสอน 2 ระดับ คือ ระดับปฐมวัย จัดชั้นเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นอนุบาล 2 ในปีการศึกษา 2548 มีนักเรียน 24 คน ระดับประถมศึกษา จัดชั้นเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียน 86 คน รวมมีนักเรียนทั้งสิ้นจำนวน 110 คน มีครูจำนวน 10 คน จากรายงานผลการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2546 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2546) ด้านผู้เรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์นักเรียนยังไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด โดยเฉพาะภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำ ส่วนใหญ่ยังไม่รักการเรียนรู้และไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านครูผู้สอน พบว่า ควรพัฒนาครูในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร แผนการสอนและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้น

ผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการบริหาร พบว่า การจัดโครงสร้างการบริหารงานยังไม่เป็นระบบ ครบวงจรและไม่ปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้กล่าวคือ ยังขาดระบบการติดตามประเมินผลและการนำผลมาปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพ

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จำเป็นต้องคิดหาแนวทางวิธีการแก้ไขโดยเร็วเพื่อมิให้เกิดความเสียหายต่อการจัดการศึกษา แนวคิดในการแก้ไขปัญหาคือ การพัฒนาระบบเรียนรู้ของโรงเรียนทั้งระบบ โดยมีเป้าหมายอยู่ที่หลักสูตรสถานศึกษาที่ได้มาจากการวิเคราะห์สภาพและปัญหาของผู้เรียนและชุมชน โดยการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการและการดำเนินการพัฒนาผู้บริหารและครูให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของตนเอง มีความรู้ความสามารถในการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการและการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งปัจจุบันนับว่ามีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานักเรียนและการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องมาจากการขยายตัวขององค์ความรู้รวดเร็วมาก มีเรื่องใหม่ๆ เพิ่มขึ้นมากมาย จำเป็นที่จะต้องเลือกสรรสาระที่สำคัญจำเป็นให้กับผู้เรียนในเวลาที่เหมาะสม ดังที่ ธเนศ ขำเกิด (2549 : 24) กล่าวว่า การดูแลพัฒนาผู้เรียนของครู ต้องทำอย่างบูรณาการ กล่าวคือ สภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทำให้ครูต้องทำงานหนักและทำงานแบบ Matrix มากขึ้น โดยต้องทำงานหลายเรื่องในเวลาเดียวกัน ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนมีแนวโน้มที่ซับซ้อนมากขึ้น ดังนั้น การจัดทำหลักสูตรและการเรียนรู้แบบเดิมๆ อาจไม่สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จได้

นอกจากนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 (2547 : 5) ยังกล่าวถึงว่าการบูรณาการเป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพจริงตามธรรมชาติช่วยให้เกิดการเรียนรู้ลักษณะรอบรู้มีความรู้หลายด้านเชื่อมโยงกันเป็นองค์ความรู้ประสบการณ์ไม่คับแคบเกิดการพัฒนาชีวิตทุกด้าน ความรู้ที่ได้รับมีความหมายต่อชีวิตสะดวกต่อการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิต อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แก่นักเรียนลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ประหยัดเวลาการเรียนรู้และช่วยลดภาระการสอนได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการของโรงเรียน โดยเน้นการฝึกปฏิบัติจริงมีการติดตามประเมินผลที่ชัดเจนและต่อเนื่อง และมีการติดตามประเมินผลโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดวัฒนธรรมในการทำงานที่เป็นระบบครบวงจรและเพื่อให้สามารถนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านวังดินสอ ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

2. เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

3. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลการใช้ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา ได้แก่ การพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ หน่วย “กระถางสร้างงาน” ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนบ้านวังดินสอ ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

2. ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านวังดินสอ ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ปีการศึกษา 2548 ซึ่งประกอบด้วย

2.1	ครูผู้สอน	จำนวน	9 คน
2.2	นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2	จำนวน	86 คน
2.3	ผู้ปกครอง	จำนวน	12 คน
2.4	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	จำนวน	7 คน
	รวมทั้งสิ้น	จำนวน	114 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

3.1 สภาพปัญหาและความต้องการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านวังดินสอ ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

3.2 ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

3.3 ผลการทดลองใช้ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

4. ระยะเวลาในการวิจัย ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2547 ถึงวันที่ 30 มีนาคม 2549

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการวิธีการหรือขั้นตอนในการดำเนินการต่างๆ ที่นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายและเป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้อง

2. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา หมายถึง แนวคิดและการดำเนินงานปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้ดีขึ้นโดยความร่วมมือร่วมใจกันทำงานของผู้บริหาร ครู นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน และความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการจัดหาทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกจากทุกแหล่งมาใช้ประโยชน์ร่วมกันในการพัฒนารูปแบบกระบวนการวิธีการหรือขั้นตอนในการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาเพื่อการบรรลุเป้าหมายด้านการจัดการศึกษา

3. หลักสูตรแบบบูรณาการ หมายถึง มวลประสบการณ์ทางการศึกษาที่หลอมรวมองค์ความรู้ที่สอดคล้องสัมพันธ์กันเข้าไว้เป็นหน่วยเดียวกัน เชื่อมสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มสาระและสิ่งที่เป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์เป็นแบบองค์รวมที่มีความสมดุลเพื่อประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้ได้สะดวกและกว้างขวาง

4. การจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ หมายถึง การหลอมรวมมวลประสบการณ์ทางการศึกษาด้านความรู้ความคิดแบบสหวิทยาการ ซึ่งเป็นรูปแบบที่นำเอาความคิดรวบยอดทักษะและจิตพิสัยที่หล่อมล้ากันอยู่ในกลุ่มสาระต่างๆ มาวางแผนจัดกลุ่มการเรียนการสอนขึ้นใหม่ เรียกว่า “หน่วยบูรณาการ” ทำให้ความเป็นรายวิชาหายไป ใช้ทักษะหรือความเข้าใจศาสตร์ต่างๆ เป็นองค์ความรู้เชื่อมโยงความคิดรวบยอดต่างๆ ให้ได้สาระเนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างผสมกลมกลืน โดยมีการบูรณาการภายในสาระการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มสาระและการบูรณาการเข้ากับชีวิตประจำวันของผู้เรียน

5. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแบบบูรณาการของโรงเรียน โดยใช้วิธีสอนที่หลากหลายที่สามารถเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้วิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันอย่างผสมกลมกลืนให้เรียนรู้ได้ในคราวเดียวกัน เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองได้ปฏิบัติจริงได้แก้ปัญหา มีประสบการณ์เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาทางการเรียนโดยเน้นที่ตัวผู้เรียนและปัญหาทางสังคมและท้องถิ่นเป็นหลัก

6. การวิจัยแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การวิจัยที่ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายต่างก็เป็นผู้เรียนรู้ร่วมกันในการแก้ไขปรับปรุงพัฒนาปัญหาวิจัยบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมในทุกขั้นตอนของกิจกรรมวิจัย ซึ่งรวมถึงการดำเนินกิจกรรมแก้ไขปรับปรุงพัฒนาปัญหาวิจัยที่มาจากการประเมินปัญหาความต้องการที่จำเป็นจากการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมาย

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาของโรงเรียน บ้านวังดินสอ ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียน

2. ทำให้ได้ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตร แบบบูรณาการของโรงเรียนบ้านวังดินสอ ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ที่เป็นพลวัต คือ มีการเคลื่อนไหว พัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3. ครูได้รับการพัฒนาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการและการจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

4. ผลการพัฒนาระบบและการใช้ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเรียนรู้เป็นคนดี มีปัญญา มีศักยภาพและสามารถใช้ทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตได้อย่างมี ความสุข

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยขอนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 ระบบการบริหารคุณภาพการศึกษา

1.1.1 ความหมายของระบบ (System)

1.1.2 วิธีระบบ (System Approach)

1.1.3 คุณภาพการศึกษา (Quality of Education)

1.1.4 ระบบการบริหารคุณภาพการศึกษา

1.2 หลักสูตรแบบบูรณาการ

1.2.1 ความหมายของหลักสูตร

1.2.2 ความหมายของการบูรณาการ

1.2.3 องค์ประกอบของหลักสูตร

1.2.4 รูปแบบและลักษณะของการบูรณาการ

1.2.5 จุดมุ่งหมายของการบูรณาการ

1.2.6 การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

1.2.7 การพัฒนาหลักสูตร

1.2.8 การประเมินผลหลักสูตร

1.2.9 ข้อดีและข้อจำกัดของหลักสูตรแบบบูรณาการ

1.3 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1.3.1 ความหมายของการวิจัย

1.3.2 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

1.3.3 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1.3.4 ลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1.3.5 การวิจัยและพัฒนา

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยภายในประเทศ

2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. ระบบการบริหารคุณภาพการศึกษา

1.1 ความหมายของระบบ (System)

คำว่าระบบ มีผู้ให้คำจำกัดความไว้มากมาย กันดังจะขอยกตัวอย่างพอสังเขป ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมายว่าของคำว่าระบบใน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ว่า ระบบ หมายถึง กลุ่มของสิ่งซึ่งมีลักษณะ ประสานเข้าเป็นสิ่งที่เดียวกันตามหลักแห่งความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันด้วยระเบียบของธรรมชาติ หรือหลักเหตุผลทางวิชาการ

สำนักประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (<http://www.qa.ku.ac.th/Niyarm.php> สืบค้น 21 ตุลาคม 2547) ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่าระบบและกลไก ไว้ว่า หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ โดยอาศัย บุคลากรทรัพยากรกฎเกณฑ์มาตรการแนวปฏิบัติและปัจจัยต่างๆ เป็นกลไก ให้การดำเนินงาน บรรลุเป้าหมาย

อุทัย เสนารักษ์ (<http://senarak.tripod.com/system.htm> สืบค้น 5 ธันวาคม 2548) ได้กล่าวไว้ว่า ระบบ เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ที่ใช้ในการวางแผน และดำเนินการต่างๆ เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่า ระบบ หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ ที่สัมพันธ์กันโดย อาศัยปัจจัยต่างๆ เป็นกลไกให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

1.2 วิธีระบบ (System Approach)

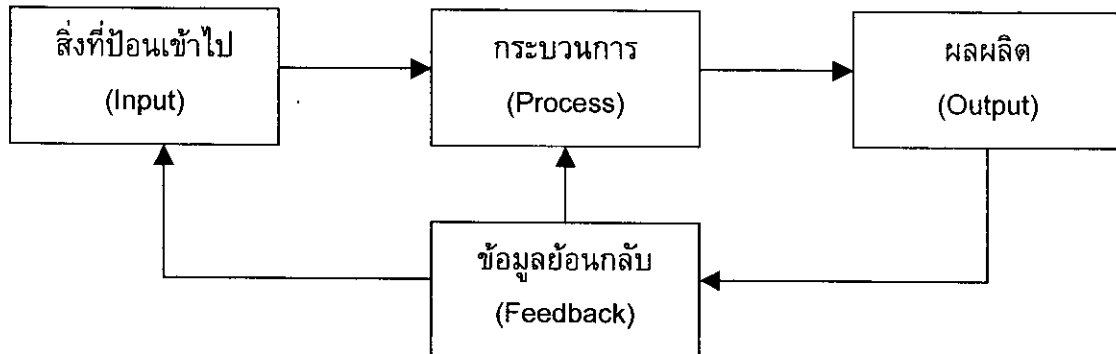
วิธีระบบ คือ ภาพรวมของโครงสร้างหรือของกระบวนการอย่างหนึ่งที่มีการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ที่รวมกันอยู่ในโครงสร้างหรือกระบวนการ นั้นมีองค์ประกอบที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1.2.1 ข้อมูลวัตถุดิบ (Input) หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้ใน กระบวนการหรือโครงการต่างๆ เช่น ในระบบการเรียนการสอน ได้แก่ ครู นักเรียน ชั้นเรียน หลักสูตร วิธีสอน และตารางสอน เป็นต้น

1.2.2 กระบวนการ (Process) หมายถึง การนำเอาสิ่งที่ป้อนเข้าไป มาจัดกระทำให้เกิดผลบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เช่น การสอนของครูหรือการให้นักเรียน ทำกิจกรรม เป็นต้น

1.2.3 ผลผลิต (Output) หมายถึง ผลที่ได้จากการกระทำในขั้นที่สอง ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหรือผลงานของนักเรียน เป็นต้น

ผลที่ได้จากการกระทำในขั้นที่สอง นำไปวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) ทำให้ได้ข้อมูลจากผลผลิตหรือการประเมินผล มาพิจารณาปรับปรุงระบบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป ซึ่งเรียกว่า ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของวิธีระบบด้วย ที่จะทำให้เกิดการแก้ปัญหาได้ตรงตามเป้าหมาย และการปรับปรุงที่มีประสิทธิภาพ ดังแผนภูมิ 1

แผนภูมิ 1 องค์ประกอบของระบบ

ที่มา : อุทัย เสนารักษ์, 2548 : 1

นอกจากนี้ อุทัย เสนารักษ์ (2548 : 3 - 4) ยังได้นำเสนอลักษณะของระบบที่ดี คือ ต้องสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (efficiency) และมีความยั่งยืน (sustainable) 4 ประการดังนี้

1. มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (interact whit environment)
2. มีจุดหมายหรือเป้าประสงค์ (purpose)
3. มีการรักษาสภาพตนเอง (self-regulation)
4. มีการแก้ไขตนเอง (self-correction)

1.3 คุณภาพการศึกษา (Quality of Education)

คุณภาพการศึกษา หมายถึง การบ่งชี้คุณลักษณะที่มีความเป็นเลิศทางด้านต่างๆ ทั้งด้านการบริหารและด้านวิชาการ โดยผ่านกระบวนการผลิตที่เป็นระบบประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตตามกรรมวิธี การวัดด้วยเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับของสังคม (สำนักพัฒนาการฝึกหัดครู, 2546 : 14)

สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ (2548 : 3 - 4) ได้ให้ความหมายของคุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

และกระบวนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการตอบสนองความต้องการ และความจำเป็นสำหรับผู้เรียน และสังคมปัจจุบัน

สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2548 : 36) ได้สรุปความหมายของคุณภาพการศึกษาว่า คือ การจัดการศึกษาของหน่วยงานการศึกษาทุกระดับที่ร่วมมือกันจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพส่งผลให้ผู้เรียนเกิดคุณสมบัติครบถ้วนตามเป้าหมายของหลักสูตร โดยมีการพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนทุกด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านทักษะปฏิบัติ ด้านจริยธรรม ด้านคุณธรรมและค่านิยม ด้านความสามารถในการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองสังคมและประเทศชาติรวมทั้งการเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน ความสำเร็จของคุณภาพการศึกษาแต่ละด้านจะสูงต่ำเพียงใดและสำเร็จในระดับใด จะกลายเป็นข้อดกลง เรียกว่า “มาตรฐานการศึกษา”

สรุปได้ว่า คุณภาพการศึกษา หมายถึง ผลของการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดคุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่ได้มาตรฐานตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและตรงตามความต้องการของผู้เรียนและสังคมปัจจุบัน

1.4 ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา

การจัดการศึกษาไม่ว่าในระบบใหญ่ของประเทศหรือในระบบย่อยลงมา คุณภาพการศึกษาจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการบริหารจัดการที่ดี เพื่อนำไปสู่ผลผลิต หรือผลงานที่ตรงตามข้อกำหนด ความต้องการหรือความพึงพอใจ ความประทับใจ ความมั่นใจของผู้บริหารการศึกษา เช่น ในการจัดการศึกษาระดับโรงเรียนย่อมมีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่างๆ ครบถ้วนตามความคาดหวังของหลักสูตรในแต่ละระดับการศึกษา สอดคล้องกับความต้องการและความพึงพอใจของผู้เรียนผู้ปกครองและสังคม การดำเนินการเพื่อให้ได้ผลดังกล่าว เป็นเรื่องของการบริหารระบบการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการนำปัจจัยป้อนผ่านกระบวนการแล้วได้ผลผลิต ซึ่งจะได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกจึงเรียกได้ว่าการบริหารระบบคุณภาพ (สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้, 2548 : 2)

ระบบการบริหารจัดการคุณภาพมีอยู่หลายระบบ ได้แก่ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารคุณภาพวงจรเต็มมิ่ง การบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์ การบริหารระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ การบริหารคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จ การบริหารจัดการนำองค์กรสู่การปฏิบัติที่ดีที่สุด Benchmarking และการบริหารกลุ่มสร้างคุณภาพ เป็นต้น

ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างการบริหารจัดการคุณภาพที่น่าสนใจ 3 ระบบ ดังนี้

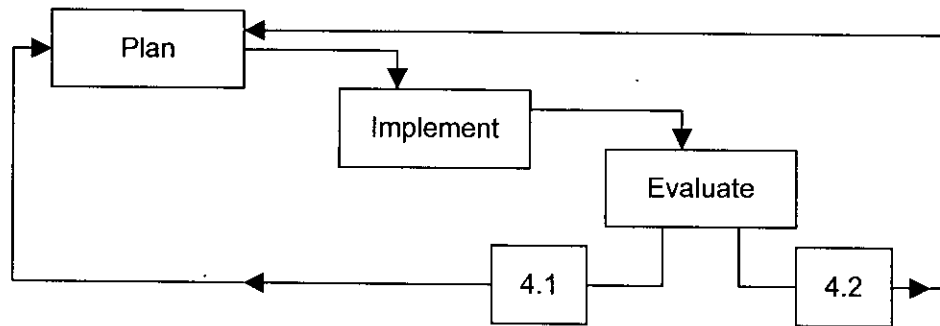
1.4.1 การบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์ (MBO) เป็นระบบการบริหารที่ผู้บริหารและผู้ร่วมงานได้มามีส่วนในการกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของหน่วยงาน วัตถุประสงค์และเป้าหมายจะต้องสามารถวัดและประเมินได้

ความหมาย MBO เป็นวิธีการในการจัดการที่ผู้บริหารและผู้ร่วมงานกำหนดวัตถุประสงค์ของหน่วยงานตั้งแต่ระดับสูงไปจนถึงหน่วยงานระดับล่าง ตลอดจนกำหนดวัตถุประสงค์ของผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนเพื่อใช้วัตถุประสงค์นั้นเป็นเครื่องมือควบคุมผลสำเร็จของงาน (ภาควิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545 : 5 - 7)

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2546 : 355) กล่าวว่า MBO หมายถึง ระบบการบริหารรูปแบบหนึ่งที่มีการกำหนดวัตถุประสงค์รวมทั้งระบบขององค์การโดยมีการวางแผนและจัดลำดับความสำคัญของงานที่จะต้องดำเนินการด้วยความร่วมมือและความเต็มใจของผู้บริหารทุกระดับในองค์การในอันที่จะร่วมมือกันบริหารงานเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์มีกลไกควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรืออาจกล่าวอย่างสั้นๆ ได้ว่าเป็นระบบบริหารที่จัดให้ทุกคนในองค์การที่เกี่ยวข้องร่วมกันปฏิบัติงานโดยมีวัตถุประสงค์เป็นเครื่องมือประเมินผลการปฏิบัติงาน

กระบวนการบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์ องค์การที่นำการบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์มาใช้ควรตระหนักว่าการบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์จะไม่ก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้โดยทันทีเพราะการนำเอาการบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์มาใช้นั้นจะต้องมีกระบวนการหรือขั้นตอนบางประการในการบริหารงาน ซึ่งสรุปเป็นขั้นตอนที่สำคัญ 4 ประการคือ

1. สร้างแผนงาน (Develop Action Plan) เป็นขั้นตอนที่ผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชามากำหนดเป้าหมายร่วมกัน
2. ปฏิบัติตามแผนงาน (Implementation) เป็นขั้นตอนการสร้าง ความก้าวหน้าของงานตามแผน
3. ประเมินผลงาน (Evaluation) เป็นการตรวจสอบผลสำเร็จของงานว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่
4. กระบวนการป้อนกลับ (Feedback) ซึ่งแยกได้เป็น 2 กรณี
 - 4.1 ถ้าสามารถทำงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ก็ใช้แผนเดิมหรือจะขยายเป้าหมายในการทำงานใหม่
 - 4.2 ถ้าไม่สามารถทำงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ แสดงว่าแผนงานที่กำหนดขึ้นมามีความบกพร่อง จำเป็นต้องสร้างแผนงานขึ้นมาใหม่ ดังแผนภูมิ 2

แผนภูมิ 2 กระบวนการของการบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์
ที่มา : ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545 : 6

ประโยชน์และข้อจำกัดของ MBO

การนำการบริหารตามวัตถุประสงค์มาใช้ก่อให้เกิดผลทั้งในด้านประโยชน์และข้อจำกัดอยู่บางประการ ด้านที่เป็นประโยชน์มีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2546 : 359 - 360)

1. ช่วยให้มีการกำหนดวิธีการวัดที่แน่นอนว่าบุคลากรในองค์กรได้สร้างสรรค์ประโยชน์หลายประการได้มากน้อยเพียงใด
2. ก่อให้เกิดการประสานงานในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานเนื่องจากมีการกำหนดเป้าหมายและมาตรการในการวัดผลงานร่วมกัน
3. เป็นเครื่องมือช่วยแก้ไขปัญหาสำคัญในหน่วยงานเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มและองค์กร
4. เป็นกระบวนการที่นำไปสู่ผลที่ต้องการทั้งในส่วนขององค์กรและบุคคล
5. เป็นเครื่องมือจัดความไม่ถูกต้องหรือความเบี่ยงเบนในระบบการบริหาร เช่น การประจบสอพลอ การใส่ร้ายป้ายสี ความไม่ยุติธรรม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน
6. เป็นเครื่องมือกำหนดขอบเขตของอำนาจและความรับผิดชอบในการควบคุมงาน
7. เป็นเครื่องมือช่วยในการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานว่าจำนวนเงินที่จ่ายไปนั้นควรจะได้รับผลตอบแทนอย่างไรบ้าง
8. เป็นเครื่องมือช่วยกำหนดหรือวัดความสามารถว่าผู้ใดควรมีความก้าวหน้าหรือควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมเพียงไรอย่างไร

อย่างไรก็ตาม การนำการบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์ไปใช้ในองค์กรจะพบว่าสาเหตุของปัญหาที่สำคัญเกิดจากตัวผู้บริหารมากกว่าตัวระบบ สรุปได้ดังนี้

1. นโยบายของผู้บริหารระดับสูงกำหนดไว้คลุมเครือไม่ชัดเจน
2. ผู้บริหารระดับสูงเน้นที่วัตถุประสงค์มากเกินไปจนละเลยการบริหารที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
3. ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรไม่มีส่วนร่วมกำหนดวัตถุประสงค์
4. ผู้ปฏิบัติงานมิได้รับมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน
5. วิธีการนำการบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์ไปใช้บริหารงานในองค์กรที่ยังไม่ดีพอ
6. การแนะนำและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ปฏิบัติงานน้อยเกินไป
7. มีการต่อต้านจากผู้ปฏิบัติงานต่อการเปลี่ยนแปลงในสิ่งใหม่ๆ
8. ผู้ปฏิบัติงานขาดความเข้าใจและการยอมรับในหลักการของระบบ
9. วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานบางอย่างกำหนดให้เจาะจงลงไปได้ยากหรือไม่สามารถยืดหยุ่นได้
10. ไม่มีการติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง

1.4.2 การบริหารแบบมีส่วนร่วม (PM) หมายถึง กระบวนการของการให้ผู้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจเน้นการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของบุคคลใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาของการบริหารที่สำคัญ อยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ที่ผู้บริหารแบ่งอำนาจหน้าที่การบริหารงานให้แก่ผู้ร่วมงาน (สมยศ นาวิการ, 2545 : 1)

ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2540 : 17) ได้แบ่งประเภทการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Shaclid and others ออกเป็นเรื่องของการตัดสินใจ (Decision making) การดำเนินการ (implementaion) ผลประโยชน์ (benefits) และการประเมินผล (evaluation) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการตัดสินใจประการแรก คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น ช่วงดำเนินการตามแผน และช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้นจะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร ด้านการบริหารงาน และด้านประสานงาน เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้วต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลสิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต คือ ความเห็น (views) ความชอบ (preferences) และความคาดหวัง (expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆ ได้

การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีประโยชน์ต่อองค์การ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2546 : 366 - 367)

1. การยอมรับการเปลี่ยนแปลงมีมากขึ้นทั้งนี้เนื่องจากบุคคลมีส่วนร่วมดำเนินการเขาจะยอมรับความเปลี่ยนแปลงมากขึ้น
2. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีความราบรื่นขึ้น
3. ความผูกพันของพนักงานต่อองค์การเพิ่มขึ้นทั้งนี้เนื่องจากพนักงานมีส่วนร่วมในกระบวนการขององค์การที่สำคัญ เช่น การตัดสินใจ
4. ความไว้วางใจฝ่ายบริหารมีมากขึ้นพนักงานมีส่วนร่วมจะมีความรู้สึกไว้วางใจฝ่ายบริหารมากขึ้น
5. การบริหารผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีความง่ายมากขึ้นถ้าหากว่าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาผูกพันยอมรับการเปลี่ยนแปลงและไว้วางใจฝ่ายบริหารมากขึ้นการบริหารจะมีความง่ายมากขึ้น
6. การตัดสินใจทางการบริหารมีคุณภาพดีขึ้นทั้งนี้เนื่องจากการตัดสินใจมาจากบุคคลหลายฝ่ายด้วยกันในการคิดแก้ปัญหา
7. การติดต่อสื่อสารจากเบื้องล่างสู่เบื้องบนดีขึ้นซึ่งจะช่วยให้องค์การมีสิ่งย้อนกลับจากพนักงานได้เป็นอย่างดี
8. การสร้างทีมงานมีประสิทธิภาพ การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยปรับปรุงทีมงานซึ่งทีมงานมีความจำเป็นต่อการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนที่เผชิญโดยองค์การส่วนใหญ่ในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามการบริหารแบบมีส่วนร่วมย่อมมีปัญหและอุปสรรค ซึ่งมีสาเหตุมาจากหลายประการ ได้แก่ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2546 : 367)

1. อุปสรรคทางด้านองค์การ ได้แก่ ประเพณี ปรัชญาและค่านิยมขององค์การ การขาดบรรยากาศสนับสนุนและการขาดระบบการให้รางวัลในการมีส่วนร่วม
2. อุปสรรคด้านการบริหาร ได้แก่ นิสัยทางด้านการบริหาร ความไม่เข้าใจการบริหารแบบมีส่วนร่วม สมมติฐานของทฤษฎี X (ของ McGregor) การขาดความมั่นคงและความกลัว
3. อุปสรรคทางด้านผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ได้แก่ การขาดความสามารถในการมีส่วนร่วม การขาดความต้องการ การขาดความรู้ในเนื้อหาหรือความเชี่ยวชาญ การไม่รู้ว่าถูกคาดหวังให้มีส่วนร่วมและความกลัว
4. อุปสรรคทางด้านสถานการณ์ การบริหารแบบมีส่วนร่วม อาจถูกจำกัดด้วยอุปสรรคทางด้านสถานการณ์บางอย่างด้วย ได้แก่ เวลา งาน สภาพแวดล้อม

1.4.3 การบริหารคุณภาพทั้งระบบ (PDCA)

สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2548 : 77) โดยจรัส นองมาก เสนอกระบวนการบริหารคุณภาพทั้งระบบ ตามแนวคิดหลักการบริหารวงจรคุณภาพ PDCA เรื่องของวงจรคุณภาพนั้น Plan หมายถึง วางระบบ ดังนั้นทุกคำในวงจรจะต้องมีคำว่า “ระบบ” อยู่ด้วย (สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้, 2548 : 37) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ วางแผน (วางระบบ) ปฏิบัติตามแผน (ทำตามระบบ) ตรวจสอบประเมินผล (ประเมินระบบ) และแก้ไขปรับปรุง (แก้ไขปรับปรุงระบบ) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan - P) หมายถึง ขั้นตอนการเลือกหัวข้อปัญหา การตั้งเป้าหมายของการพัฒนา ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ การศึกษาสภาพปัญหา การกำหนดการประชุม การกำหนดมอบหมายหน้าที่ของครูผู้สอนและการกำหนดวิธีการเก็บข้อมูล

การวางแผน เป็นการคิดเตรียมการล่วงหน้า เพื่อจะทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลา และทรัพยากรที่ต้องใช้เพื่อทำงาน ซึ่งประกอบด้วยแผนงาน งานและโครงการ

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do - D) หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงานประชุมตามที่กำหนด การค้นหาสาเหตุของปัญหา การเก็บข้อมูล การปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย การแก้ปัญหาตามที่ได้ค้นพบสาเหตุมาและการหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงให้ได้ผลตามเป้าหมาย

การปฏิบัติตามแผน เป็นการดำเนินการต่อเนื่องจากการวางแผน กล่าวคือ ผู้เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ให้เป็นไปตามลักษณะงาน ช่วงเวลา และความรับผิดชอบของแต่ละส่วน โดยผู้บริหารจะต้องนิเทศ แนะนำ กำกับ ติดตาม หากพบปัญหาอุปสรรคอะไรก็ให้การแนะนำช่วยเหลือให้งานทั้งปวงเป็นไปตามที่ตั้งความหวังไว้

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบประเมินผล (Check - C) หมายถึง ขั้นตอนการตรวจสอบการเก็บข้อมูลหลังจากแก้ไขปรับปรุงแล้ว การนำข้อมูลมาประเมินเปรียบเทียบกับก่อนการแก้ไขปัญหาและเปรียบเทียบกับเป้าหมาย

การตรวจสอบประเมินผล เป็นการประมาณค่าการดำเนินงาน ว่าเด่น ด้อย ดี ไม่ดี มากหรือน้อยแค่ไหนเพียงใด โดยเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่คาดหวังไว้กับสิ่งที่ทำได้จริง ถ้าสิ่งที่ทำได้จริงมากกว่าที่คาดหวังก็แสดงว่าดีประสบผลสำเร็จ แต่ถ้าทำได้จริงน้อยกว่าที่คาดหวังก็แสดงว่าไม่ดีต้องปรับปรุงแก้ไข การประเมินในขั้นตอนนี้มุ่งที่จะได้ทราบสภาพการดำเนินงานจริงว่าเป็นอย่างไรจะต้องปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ ผลจากการประเมินจึงมุ่งเพื่อการพัฒนามากกว่าการจับผิดผู้ปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงงาน (Action - A) หมายถึง ขั้นตอนการกำหนดเป้าหมาย เป็นมาตรฐานเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงาน ได้แก่ การแก้ไขข้อบกพร่องในการปฏิบัติงาน ปรับปรุงมาตรฐานการทำงาน ปรับปรุงอุปกรณ์ หรือเครื่องมือการทำงานและการวางมาตรฐานการทำงานเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นมาอีก

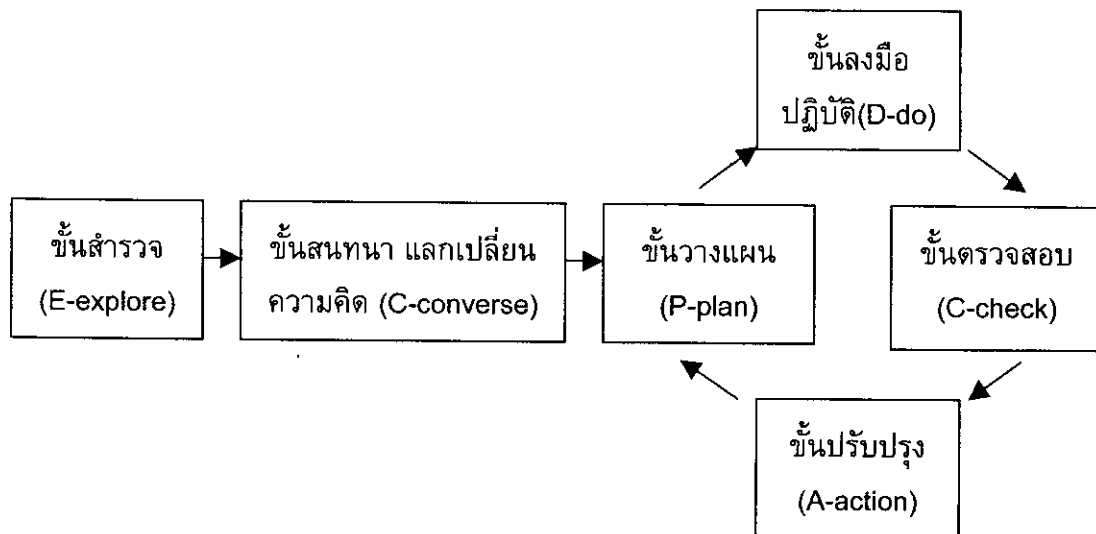
การปรับปรุงงานเป็นการนำผลจากการประเมินมาปรับปรุงเพื่อพัฒนางาน กล่าวคือ ถ้าผลการปฏิบัติในระยะเวลาที่ผ่านมายังไม่เป็นไปตามเป้าหมายก็ต้องแสวงหาวิธีการให้เหมาะสมกว่าเดิม แต่ถ้าผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายแล้วในการดำเนินการต่อไปก็ต้องเปลี่ยนเป้าหมายให้สูงขึ้นจะได้เป็นการท้าทายการทำงานของบุคลากรและเป็นการสร้างหลักประกันว่าการดำเนินงานในองค์กรมีแต่พัฒนาขึ้นเรื่อยๆ ไม่หยุดอยู่กับที่

เช่นเดียวกับการดำเนินงานตามวงจร PDCA ที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง คือเมื่อปฏิบัติกิจกรรมในขั้นที่ 1 เสร็จ ก็ต่อไปขั้นที่ 2 ขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4 ตามลำดับเมื่อครบรอบหนึ่งในขั้นที่ 4 แล้ว ก็จะขึ้นขั้นที่ 1 ในรอบต่อไปอีกวนเวียนอยู่เช่นนี้

นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2544) สรุปขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาโรงเรียนไว้ว่า เริ่มจาก

1. ขั้นสำรวจ (E-explore)
2. ขั้นสนทนา แลกเปลี่ยนความคิด (C-converse)
3. ขั้นการวางแผนงาน (P-plan)
4. ขั้นลงมือปฏิบัติตามแผน (I-implement)
5. ขั้นประเมินผลการดำเนินงาน (E-evaluation)
6. ขั้นการปรับปรุงแผนงาน (R-revision)

การดำเนินงานในขั้น 3 4 5 และ 6 ซึ่งเป็น 4 ขั้นตอนสุดท้ายที่มีดำเนินงานต่อเนื่องซ้ำๆ เป็นวงจรหลายรอบ มีลักษณะเหมือนกับวงจรการบริหารที่มีการพัฒนาคุณภาพงานโดยใช้ วงจร PDCA หรือวงจร Demming Cycle แสดงดังแผนภูมิ 3

แผนภูมิ 3 ขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาทั้งโรงเรียนและวงจร PDCA
ที่มา : นางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช, 2544

สรุปได้ว่า ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นระบบการบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์ (MBO) การบริหารแบบมีส่วนร่วม (PM) การบริหารคุณภาพทั้งระบบตามวงจรคุณภาพ PDCA ล้วนแต่เป็นระบบการบริหารจัดการคุณภาพที่มีประสิทธิภาพและมีเป้าหมายหลักอยู่ที่คุณภาพของงานทั้งสิ้น ซึ่งแล้วแต่องค์กรจะเลือกใช้ตามความเหมาะสมกับบริบทของตนเอง และในแต่ละระบบก็ประกอบด้วยหลักการสำคัญๆ ที่คล้ายกัน สรุปได้ดังนี้

1. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization)
2. หลักการมีส่วนร่วม (Participation or Collaboration)
3. หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน (Return Power to People)
4. หลักการบริหารตนเอง (Self Managing)
5. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance)

ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอครั้งนี้ ผู้วิจัยมีแนวคิดและการดำเนินการที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น โดยความร่วมมือกันทำงานของผู้บริหาร ครู นักเรียนและบุคลากรทุกคนในโรงเรียนรวมทั้ง

ความร่วมมือจากผู้ปกครองชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (PAR) เพื่อร่วมมือกันหาทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวกจากทุกแหล่งมาใช้ประโยชน์ร่วมกันในการพัฒนารูปแบบกระบวนการ วิธีการหรือขั้นตอนในการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาเพื่อการบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษา โดยได้นำเอาแนวทางการบริหารระบบวงจรคุณภาพ PDCA มาประยุกต์ใช้ เนื่องจากเห็นว่าเป็นกระบวนการที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนจะช่วยให้การบริหารจัดการคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. หลักสูตรแบบบูรณาการ

2.1 ความหมายของหลักสูตร

คำว่า หลักสูตร ได้มีนักการศึกษาให้คำนิยามไว้หลายประการ ดังนี้

วิชัย วงศ์ใหญ่ (2538 : 2) ได้ให้ความหมายว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้แก่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่โรงเรียนปรารถนา

วิรัตน์ บัวขาว (2541 : 8) ได้ให้ความหมายว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทุกชนิดของเด็กที่โรงเรียนจะต้องรับผิดชอบ ความหมายนี้ครอบคลุมไปถึงรายวิชาที่เปิดสอน เอกสารทางราชการที่ระบุรายละเอียดของหลักสูตรกระทรวง การเรียนการสอน ซึ่งเป็นตัวถ่ายทอดหลักสูตรและประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคน

อุดม เขยกิจวงศ์ (2545 : 2) กล่าวว่า หลักสูตรมีความหมายทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ดังนี้

หลักสูตร คือ จุดมุ่งหมายที่ผู้เรียนพึงบรรลุ

หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัดโดยโรงเรียน

หลักสูตร คือ กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียน

หลักสูตร คือ รายวิชาหรือเนื้อหาวิชาที่เรียน

หลักสูตร คือ แผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่ผู้เรียน

พรชัย ภาพันธ์ (2546 : 7) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษา คือ การนำข้อกำหนดจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานไปจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ โดยมีคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาพิจารณากำหนดสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้รายวิชาภาคเรียน กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547 : 19) อ้างจาก กิ่งฟ้า สินธุวงษ์ และคณะ กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนด ในมาตรฐานของสาระการเรียนรู้ สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ตาม วัตถุประสงค์ของหลักสูตรโดยการใช้วิธีสอน สื่อการเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยีที่เหมาะสม และสามารถสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผลในการเรียนรู้ ที่จะตอบคำถามได้ว่ากิจกรรมการเรียนรู้งดังกล่าวทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามที่กำหนดไว้มากน้อย อย่างไร

ทาบา (Taba, 1978 : 12) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง มวลประสบการณ์ ต่างๆ ที่โรงเรียนและครูผู้สอนจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามลักษณะ ที่ต้องการและให้ถึงจุดหมาย

สรุปว่า หลักสูตรหมายถึง ประสบการณ์ทางการศึกษาและประสบการณ์ อื่นๆ ที่โรงเรียนจัดให้แก่ักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน และพัฒนาไปสู่จุดหมายที่วางไว้ในทุกๆ ด้าน

2.2 ความหมายของการบูรณาการ

การบูรณาการ มีผู้ให้ความหมายของการบูรณาการทางการศึกษา ไว้ดังนี้
 สุนน อมรวิวัฒน์ (2544 : 64) อธิบายความหมายว่า บูรณาการ คือ การหลอมรวมที่เกิดสิ่งสร้างสรรค์ใหม่หรือสภาวะองค์รวมที่มองเห็นการผสมกลมกลืน ขององค์ประกอบย่อยอย่างได้สัดส่วนสมดุลกันเกิดพลังสร้างสรรค์สู่ความสมบูรณ์

รุจิรี ภูสาระ (2546 : 124) กล่าวว่า การบูรณาการ หมายถึง การนำ เนื้อหาวิชาใดวิชาหนึ่งไปสัมพันธ์กับเนื้อหาในวิชาอื่นๆ วิธีการนี้เชื่อว่าจะมีประสิทธิภาพ เมื่อมีการนำข้อเท็จจริงและหลักการของวิชาต่างๆ มาหาความสัมพันธ์กัน

สรุปได้ว่า การบูรณาการหมายถึง การหลอมรวมเชื่อมสัมพันธ์เนื้อหาวิชา ประสบการณ์ความคิดรวบยอดหรือทักษะเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์เป็นองค์รวมที่มี ความสมดุล

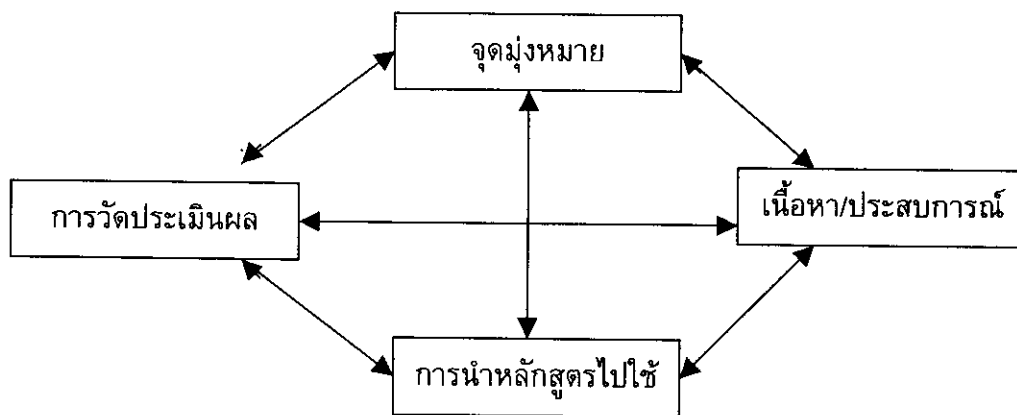
ดังนั้น หลักสูตรแบบบูรณาการ จึงมีความหมายว่า มวลประสบการณ์ ทางการศึกษาและประสบการณ์อื่นๆ ที่มีการหลอมรวมองค์ความรู้ที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน เข้าไว้เป็นหน่วยเดียวกันเพื่อประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้ได้สะดวกและกว้างขวาง ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนและส่งเสริม พัฒนาผู้เรียนไปสู่จุดหมายที่วางไว้ในทุกด้าน

2.3 องค์ประกอบของหลักสูตร

บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 11 - 19) กล่าวว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบพื้นฐาน 4 องค์ประกอบ คือ

1. จุดประสงค์
2. สารความรู้ประสบการณ์
3. กระบวนการเรียนการสอน
4. การประเมินผล

ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักพัฒนาการฝึกหัดครู สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ (2546 : 84) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรว่าประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา หรือประสบการณ์ การเรียนรู้หรือการนำหลักสูตรไปใช้ (วิธีสอน) และการวัดและประเมินผล ดังในแผนภูมิ 4

แผนภูมิ 4 องค์ประกอบของหลักสูตร

ที่มา : สำนักพัฒนาการฝึกหัดครู สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, 2546 : 85

ในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน จะต้องดำเนินการพัฒนาองค์ประกอบพื้นฐานทั้ง 4 องค์ประกอบตามลำดับ กล่าวคือ จะเริ่มต้นที่การกำหนดจุดมุ่งหมาย ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดทิศทางและขอบเขตในการให้การศึกษา เป็นความคาดหวังที่ต้องการให้ผู้เรียนมีหรือปฏิบัติได้ จากนั้นก็พิจารณาถึงการที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในระดับใดและจะต้องแก้ไขปรับปรุงอย่างไร

นอกจากนี้ บุญชม ศรีสะอาด ยังได้อธิบายว่า องค์ประกอบที่เต็มรูปของหลักสูตรมีมากกว่า 4 องค์ประกอบ โดยจะมีองค์ประกอบที่เพิ่มอีก ได้แก่ จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง มาตรฐานการเรียนรู้ การประกันคุณภาพของหลักสูตรและสื่อการเรียน ตามลำดับ

จุดหมาย คือ ความประสงค์หรือความต้องการทางการศึกษาของสังคม ซึ่งหลักสูตรมุ่งจะสนองหรือมุ่งให้เป็นไปตามนั้น

หลักการ คือ ทิศทางหรือแนวทางซึ่งจะนำไปสู่จุดหมายของหลักสูตร

โครงสร้าง เป็นการกำหนดกลุ่มวิชาหรือรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตร กรณีหลักสูตรที่เป็นโปรแกรมการศึกษา มักกำหนดสัดส่วนของส่วนที่บังคับ ส่วนที่ให้เลือกเรียนตามถนัด และส่วนที่ให้เลือกเรียนอย่างเสรี

มาตรฐานการเรียนรู้ เป็นส่วนที่กำหนดขึ้นสำหรับเป็นเกณฑ์ ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อเรียนจบหลักสูตร

การประกันคุณภาพของหลักสูตร เป็นกระบวนการที่กำหนดขึ้น ในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และประชาชนทั่วไปว่าผู้ที่ผ่านหลักสูตรจะเป็นผู้มีคุณภาพตามมาตรฐาน หน่วยงานรับผิดชอบ ในระดับสูง เช่น กระทรวง ทบวง กรม จะต้องกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตรเพื่อให้ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตรหรือนำหลักสูตรไปใช้จะได้ดำเนินการให้เป็น มาตรฐานและนำมาเป็นส่วนสำคัญในการประกันคุณภาพของหลักสูตรร่วมกับมาตรการอื่นๆ ที่เห็นว่าจะช่วยให้สามารถดำเนินการประกันคุณภาพของหลักสูตรได้สมบูรณ์ขึ้น

สำหรับการดำเนินการสร้างหลักสูตรตามระบบการบริหารจัดการคุณภาพ การศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอนั้น ได้กำหนดให้มี องค์ประกอบต่างๆ เช่นเดียวกับหลักสูตรโดยทั่วไป คือ การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร การจัดทำสาระการเรียนรู้ การวางแผนจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ส่วนที่แตกต่าง จากหลักสูตรโดยทั่วไปคือ การจัดทำสาระการเรียนรู้ ที่มีการหลอมรวมองค์ความรู้ที่สอดคล้อง สัมพันธ์กันเข้าไว้ด้วยกันและตั้งเป็นหน่วยการเรียนรู้ใหม่ทำให้ความเป็นรายวิชาหายไป และ ในขั้นตอนของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้เทคนิควิธีสอนที่หลากหลายให้ สัมพันธ์กับสาระการเรียนรู้ตามลักษณะและรูปแบบของการบูรณาการที่ได้กำหนดขึ้นและ ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริง

2.4 รูปแบบและลักษณะของการบูรณาการ

โฟการ์ตี (Fogarty R., 1991) ได้เสนอรูปแบบของหลักสูตรบูรณาการ (Integrated Curriculum) ไว้ 10 รูปแบบ ซึ่งสามารถจัดได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่หนึ่ง บูรณาการภายในสาขาวิชาเดียวกัน มี 3 รูปแบบ คือ รูปแบบ ที่แยกออกจากกันเป็นส่วน รูปแบบเชื่อมโยง และรูปแบบที่ซ้อนกัน

กลุ่มที่สอง บูรณาการระหว่างสาขาวิชา ประกอบด้วย 5 รูปแบบ คือ รูปแบบการเรียงลำดับ รูปแบบการมีส่วนร่วม รูปแบบการโยงใย รูปแบบการร้อยด้าย และ รูปแบบการบูรณาการ

กลุ่มที่สาม บูรณาการภายในตัวผู้เรียนและการประสานกันระหว่างผู้เรียน ประกอบด้วย 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ขยายให้ใหญ่ขึ้น และรูปแบบเครือข่าย

ลักษณะของการบูรณาการหลักสูตร โดยพิจารณาจากการเชื่อมโยงมาตรฐานการเรียนรู้และหรือสาระการเรียนรู้ อาจแบ่งเป็น 4 ลักษณะคือ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการ, 2547 : 6)

1. การบูรณาการแบบสอดแทรก
2. บูรณาการภายในรายวิชาหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน
3. บูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือสหวิทยาการ
4. บูรณาการกับวิถีชีวิตจริง

อารี หลวงนา และคณะ (2547 : 28) ได้กล่าวว่า ลักษณะการบูรณาการมีหลายลักษณะหลายแนวคิดซึ่งแล้วแต่ครูจะเห็นความเหมาะสม โดยลักษณะของการบูรณาการมีดังนี้

1. การบูรณาการเนื้อหาสาระ เป็นการผสมผสานเชื่อมโยงเนื้อหาสาระหรือองค์ความรู้ในลักษณะของการหลอมรวมกันโดยจะมีลักษณะคล้ายคลึงกันสัมพันธ์กันต่อเนื่องกัน แล้วเชื่อมโยงเป็นเรื่องเดียวกัน ในการบูรณาการนั้นสามารถที่จะบูรณาการได้ดังนี้

1.1 การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการจัดบูรณาการที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงแนวคิดทักษะและความคิดรวบยอดของเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งและสอนแบบบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน

1.2 การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการบูรณาการแบบรวมเนื้อหาสาระในกลุ่มวิชาต่างๆ ที่มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กันเข้าไว้ด้วยกันภายในหัวเรื่องเดียวกัน ใช้ทักษะหรือความเข้าใจศาสตร์ต่างๆ เป็นองค์ความรู้ทำให้สามารถเชื่อมโยงความคิดรวบยอดต่างๆ ได้มากกว่าการบูรณาการภายในกลุ่มสาระ มีชื่อเรียกว่า การบูรณาการแบบสหวิทยาการ

2. การบูรณาการเชิงวิธีการ เป็นการผสมผสานวิธีสอนแบบต่างๆ เข้าไปในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3. การบูรณาการความรู้กับกระบวนการเรียนรู้
4. การบูรณาการความรู้กับการปฏิบัติ
5. การบูรณาการความรู้ความคิดกับคุณธรรม
6. การบูรณาการความรู้ในโรงเรียนกับชีวิตจริงของผู้เรียน

สรุปได้ว่า ลักษณะหรือรูปแบบของการบูรณาการนั้นมิได้มีการกำหนดแน่นอนตายตัว แต่ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนที่จะบูรณาการว่าจะพิจารณาในแง่มุมใด เช่น บูรณาการจากการเชื่อมโยงจุดประสงค์หรือมาตรฐานการเรียนรู้ การบูรณาการโดยพิจารณาจากกลุ่มสาระ

การบูรณาการโดยพิจารณาที่ตัวครูผู้สอน การบูรณาการจากการจัดกิจกรรมหรือบูรณาการ ความรู้ความคิดกับการปฏิบัติ เป็นต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้การบูรณาการหลักสูตรแบบสหวิทยาการ โดยนำเอาความคิดรวบยอดทักษะและจิตพิสัยที่เหลื่อมล้ำกันในกลุ่มสาระต่างๆ มาวางแผน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างผสมกลมกลืน ใช้ทักษะหรือความเข้าใจ ศาสตร์ต่างๆ เป็นองค์ความรู้เชื่อมโยงความคิดรวบยอดต่างๆ ให้ได้สาระเนื้อหาครบถ้วน สมบูรณ์โดยมีการบูรณาการทั้งภายในสาระการเรียนรู้อะหว่างกลุ่มสาระและบูรณาการเข้ากับ ชีวิตประจำวันของนักเรียน

2.5 จุดมุ่งหมายของการบูรณาการ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 (2547 : 5) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายในเชิงสาเหตุที่ต้องบูรณาการหลักสูตรไว้ว่า เป็นเพราะ

1. การขยายตัวขององค์ความรู้ซึ่งในปัจจุบันขยายไปอย่างรวดเร็วมาก มีเรื่องใหม่ๆ เพิ่มขึ้นมากมาย จำเป็นที่จะต้องเลือกสรรสาระที่สำคัญและจำเป็นให้ผู้เรียนในเวลา ที่มีเท่าเดิม

2. การจัดตารางเรียนแบบแยกย่อยตามรายวิชาทำให้การวางแผน จัดกิจกรรมการเรียนรู้อาจไม่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและเสียเวลาในช่วงของ การเปลี่ยนชั่วโมง

3. ความสัมพันธ์ของหลักสูตรกับชีวิตจริง เรื่องราวในวิถีชีวิตที่เกิดขึ้น มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันไม่ได้แยกออกจากกันเป็นเรื่องๆ ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีขึ้นเรียนรู้ อย่างมีความหมายเมื่อมีการบูรณาการเข้ากับชีวิตจริง

4. ปัจจุบันมีเนื้อหาสาระที่ซ้ำซ้อนกัน ครูแต่ละคนต่างคนต่างสอนไม่มีการเชื่อมโยงองค์ความรู้ของแต่ละเนื้อหาสาระเข้าด้วยกันทำให้ผู้เรียนไม่มีความหมายของ การเรียนในแต่ละศาสตร์สาขาวิชา การนำเนื้อหาวิชาต่างๆ ที่ใกล้เคียงกันหรือเกี่ยวข้องกันมา เชื่อมโยงกันจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความหมาย ลดความซ้ำซ้อนเชิงเนื้อหา ลดเวลาและ แบ่งเบาภาระของครูผู้สอน

สิริพัชร เจษฎาภิโรจน์ (2546 : 17 - 18) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของ การบูรณาการหลักสูตรและการสอนแบบบูรณาการไว้ว่า มีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักว่าการเรียนรู้ทุกสิ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในชีวิตมนุษย์ทุกสิ่งทุกอย่างจะเกี่ยวข้องกันอยู่เสมอ หลักสูตรบูรณาการจะมีความสัมพันธ์กับ ชีวิตของผู้เรียนมากกว่าและผู้เรียนจะเกิดแรงจูงใจในการเรียนมากกว่าหลักสูตรแบบเดิม

2. เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ในการแก้ปัญหา ผู้เรียนจะต้องอาศัยความรู้จากหลายสาขาวิชาในเวลาเดียวกัน

3. เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้โดยตรงอย่างมีจุดหมายและมีความหมาย ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการแสดงความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอน และช่วยสร้างความเข้าใจให้ผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง

4. เพื่อตอบสนองความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน โดยการเรียนรู้ตามเอกัตภาพ ออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามที่ต้องการจะรู้ บรรยากาศในชั้นเรียนจะไม่เครียดและสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนอย่างสนุกสนานและบรรลุผลในการเรียนมากขึ้น

5. มีการถ่ายโอนและค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาสาระความคิด ทักษะ และเจตคติ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความคิดรวบยอดที่เรียนได้อย่างลึกซึ้งเป็นระบบและถ่ายโอนความเข้าใจจากเรื่องหนึ่งไปสู่อีกเรื่องหนึ่งได้ดี

6. ช่วยพัฒนา ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม มาตรฐานการทำงาน วินัย ในตนเอง ส่งเสริมความสามารถในการทำงานและการควบคุมอารมณ์ของผู้เรียน

7. ส่งเสริมการเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกัน ให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย มีความพึงพอใจมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะและยอมรับผู้อื่นเต็มใจที่จะทำงานร่วมกับกลุ่มและเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม

8. ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และพัฒนาการแสดงออกทางด้านศิลปะดนตรีไปพร้อมๆ กับทางด้านความรู้เนื้อหาสาระ อีกทั้งให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินกิจกรรมในสังคม

สรุปว่า จุดมุ่งหมายในการบูรณาการหลักสูตรและการสอนแบบบูรณาการ เป็นสิ่งที่ทำให้เห็นกระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของผู้เรียน ความรู้และประสบการณ์ต่างๆ เป็นสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ได้ในชีวิตประจำวันอย่างสัมพันธ์กัน การบูรณาการจะช่วยตอบสนองธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนทันกับการขยายตัวขององค์ความรู้ลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ช่วยลดเวลาในการเรียนการสอนเพื่อให้ครูมีเวลาจัดเตรียมและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

2.6 การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

สมน อมรวิวัฒน์ (2541 : 5) ได้กล่าวถึง แนวคิดใหม่ของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานของกระบวนการเรียนการสอนเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. แก่นแท้ของการเรียนการสอน คือ การเรียนรู้ของผู้เรียน
2. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกแห่งทุกเวลาต่อเนื่องยาวนานตลอดชีวิต
3. ครุฑาเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่สุดของการเรียนรู้
4. สาระที่สมดุลเกิดขึ้นจากการเรียนรู้คือ ความรู้ ความคิด ความสามารถ

และความดี

ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้เรียนที่พึงประสงค์ สรุปได้ดังนี้ (คณะอนุกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543 : 11 - 12)

คนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

คนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มีภาวะผู้นำ รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ เป็นต้น เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันเทคโนโลยี มีความเป็นไทย สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และทำประโยชน์ให้เกิดแก่ตน สังคมและประเทศชาติได้

คนมีความสุข คือ คนที่มีสุขภาพดีทั้งกายและจิตใจ เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกาย แข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพปลอดพ้นจากการตกเป็นทาสของอบายมุขและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก่อัตภาพ

การบรรลุถึงเป้าหมายของการทำให้นักเรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และเป็นคนเก่งนั้นขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนรู้ คือ กระบวนการทางปัญญาที่พัฒนาบุคคลอย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิตสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลาทุกสถานที่ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข บูรณาการเนื้อหาสาระตามความเหมาะสมกับระดับการศึกษา ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ (2543 : 54) กล่าวว่า การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ดีจะต้องยึดหลักการ คือ ผู้เรียนสำคัญที่สุดและจะต้อง สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน

สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2548 : 62) อ้างจาก Daniel Goleman กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้จะต้องสร้างความพึงใจในคุณค่าหลักๆ คู่ไปกับการสร้างความคิด โดยเห็นว่าปัญญาทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) มีความสำคัญยิ่งกว่าปัญญาทางวิชาการ (Academic Intelligence) ในการพัฒนาคนให้มีความรอบรู้ (a well-rounded person) กล่าวคือ ปัญญาทางวิชาการมีส่วนร้อยละ 20 ที่ทำให้คนแต่ละคนประสบความสำเร็จในชีวิต อีกร้อยละ 80 ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ คือ ส่วนประกอบของปัญญาทางอารมณ์ คนที่จะมีความรอบด้านได้ จึงต้องมีคุณลักษณะทางปัญญาทั้งสองด้านในสัดส่วนที่เหมาะสม ดังนั้นจึงควรรหาโอกาส จัดให้นักเรียนได้เล่นกีฬาเล่นดนตรีและทำกิจกรรมร่วมกันให้มากที่สุดโดยไม่ถือว่าเป็นกิจกรรม นอกหลักสูตร แต่ถือว่าเป็นส่วนสำคัญของวิถีชีวิตของนักเรียนทุกคน

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้ครูต้องทำงานหนักและทำงานแบบ Matrix มากขึ้นโดยต้องทำงานหลายเรื่องในเวลาเดียวกัน ปัญหาต่างๆ ที่เกิดกับชั้นผู้เรียน มีแนวโน้มที่ซับซ้อนมากขึ้น การจัดการเรียนรู้ และดูแลพัฒนาผู้เรียนแบบเดิมๆ วิธีเดียวอาจไม่สามารถแก้ปัญหาให้ประสบผลสำเร็จได้นักการศึกษาในปัจจุบันได้พยายามคิดค้นเทคนิควิธีการบูรณาการมาใช้ โดยสรุปแนวคิดได้ดังนี้ (ชเนศ ขำเกิด, 2549 : 24 - 30)

1. ใช้มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนในระบบประกันคุณภาพการศึกษา เป็นแผนในการดูแลพัฒนาผู้เรียน

2. การบูรณาการทฤษฎีการปลูกฝังและสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม เรื่อง การทำค่านิยมให้กระจ่าง (Value Clarification : VC) และเรื่องการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification : BM) เข้าด้วยกัน

3. การบูรณาการเชื่อมโยงนโยบาย และกฎหมายทางการศึกษา เข้าด้วยกัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานด้านผู้เรียนทุกมาตรฐานให้สูงขึ้น และโดยวิธีสอน ดังต่อไปนี้

1. วิธีการเรียนรู้แบบ 4 MAT ที่มุ่งผสมผสานการพัฒนาสมองซีกซ้าย และซีกขวาทั้งสองด้านให้สมดุลกัน

2. วิธีการเรียนรู้แบบ KWL เพื่อใช้ในการสอนอ่านจากผังตาราง 3 ช่อง

3. วิธีการเรียนรู้แบบ PBL เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้ปัญหา เป็นตัวกระตุ้น

4. วิธีคิดแบบ Six Steps เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาในอนาคต

5. วิธีสอนแบบ Storyline ที่นำแนวคิดการบูรณาการจัดการเรียนรู้แบบ มีส่วนร่วมและผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการผูกเรื่องแต่ละตอนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

ในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการนั้นต้องมีการวางแผนที่ดีก่อน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต้องศึกษาว่าใช้รูปแบบการบูรณาการรูปแบบใด ลักษณะสำคัญหรือ จุดเน้นของรูปแบบนั้นคืออะไร ต่างจากรูปแบบอื่นอย่างไร การจัดกิจกรรมจะเป็นการบูรณาการ ที่ต่างกันมีความกว้างขวางของสิ่งที่เชื่อมโยงต่างกัน ดังนั้น ครูควรมีการวางแผนการจัดกิจกรรม ดังต่อไปนี้ (อารี หลวงนา และคณะ, 2547 : 33 - 34)

1. กำหนดผลการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้และความคิดรวบยอดโดย ครูผู้สอนทุกเนื้อหาสาระต้องช่วยกันคิด ทั้งในส่วนที่ตนรับผิดชอบและส่วนที่เชื่อมโยงกันเพื่อให้ ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขวางมากขึ้นโดยกำหนดเป็นหัวข้อเรื่องหรืออาจแยกย่อยตาม รายการแผนการสอนเพื่อให้ชัดเจนขึ้น

2. วางแผนจัดลำดับเนื้อหาสาระภายในหัวเรื่องในการสอน หากจัดตาราง เป็นวันก็ให้แบ่งว่าจะสอนสาระอะไรตามวันนั้นๆ และจะมีการบูรณาการอย่างไร ครูผู้สอนทุกคน จึงจำเป็นต้องร่วมกันวางแผน

3. ทักษะกระบวนการ ทักษะที่ผู้เรียนควรได้ในการฝึกปฏิบัติ คือ ทักษะทางสังคม ทักษะทางการคิด การแก้ปัญหา การตัดสินใจและการแก้ไขความขัดแย้ง ทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการเป็นผู้นำ ทักษะการคาดคะเน การค้นคว้า การจัดการและทักษะการสื่อสาร เป็นต้น

4. การจัดประสบการณ์ ในการวางแผนจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียนควรเป็นการจัดประสบการณ์ตรง เรียนรู้จากของจริงและควรเป็นประโยชน์แก่ตัวนักเรียน ประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนอาจเป็นทั้งประสบการณ์ให้ได้เรียนรู้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียนไม่ควรจำกัดอยู่เพียงแต่ในห้องเรียนเท่านั้น สิ่งแวดล้อมต่างๆ จะใช้เป็นสื่อประกอบการจัดกิจกรรมได้เป็นอย่างดี

5. ทฤษฎีพหุปัญญา ความสามารถทางสติปัญญาอันหลากหลายของตนเองซึ่งมีอยู่ตามธรรมชาติ สามารถพัฒนาให้เก่งขึ้นได้ด้วยการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ครูควรนำความสามารถต่างๆ นี้มาใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการหลายๆ ด้านไปพร้อมๆ กัน

6. การจัดกิจกรรมแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนแต่ละคนจะมีรูปแบบของการเรียนรู้ที่ไม่เหมือนกัน การจัดกิจกรรมบูรณาการจึงควรเป็นกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเลือกปฏิบัติและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความสนใจ ความถนัดและความต้องการในการเรียนรู้

7. แหล่งการเรียนรู้ การใช้แหล่งข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้หลายแหล่งและหลากหลายรูปแบบ เป็นผลดีกับนักเรียนที่มีความสนใจ ระดับความสามารถ วิธีการเรียนรู้และความต้องการที่ต่างกัน ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนเห็นความสำคัญของแหล่งเรียนรู้พัฒนาความสามารถในการเลือกแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมเป็นประโยชน์สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้ข้อมูลให้เกิดประโยชน์แก่ตนได้

อมร ไชยแสน และคณะ (2547 : 30 - 34) กล่าวถึง ลักษณะการสอนแบบบูรณาการโดยรวม ไว้ดังนี้

1. เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้ และกระบวนการเรียนรู้ ในปัจจุบันการเรียนการสอนด้วยวิธีการบรรยายและท่องจำอาจไม่เพียงพอที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้ ผู้เรียนควรเป็นผู้สำรวจความสนใจของตนเองว่าในองค์ความรู้หลากหลายนั้น อะไรคือสิ่งที่ตนสนใจอย่างแท้จริง ควรจะแสวงหาความรู้เพื่อตอบสนองความสนใจได้อย่างไร เพียงใดและด้วยวิธีการเช่นไร ซึ่งกระบวนการเรียนการสอนลักษณะนี้ขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. เป็นการบูรณาการระหว่างพัฒนาการทางความรู้และพัฒนาการทางจิตใจ คือ การให้ความสำคัญแก่จิตพิสัย คือ เจตคติ ค่านิยม ความสนใจและสุนทรียภาพแก่ผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ด้วยไม่ใช่เน้นแต่เพียงองค์ความรู้หรือพุทธิพิสัยแต่เพียงอย่างเดียว

3. การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงและความสัมพันธ์เนื้อหาต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วเป็นองค์ความรู้รวมทั้งการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ โดยการเรียนรู้ร่วมกัน

4. เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้ และการกระทำที่มีความสัมพันธ์กัน

5. เป็นการบูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับสิ่งที่เป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน คือ การตระหนักถึงความสำคัญแห่งคุณภาพชีวิตของผู้เรียนว่าเมื่อได้เรียน กระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรแล้วสิ่งที่เรียนที่สอนในห้องเรียนจะต้องมีความหมาย และมีคุณค่าต่อชีวิตของผู้เรียนอย่างแท้จริง

6. เป็นการบูรณาการระหว่างวิชาต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ เจตคติ และการกระทำที่เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนอย่างแท้จริง ตอบสนองต่อคุณค่าในการดำรงชีวิตของผู้เรียนแต่ละคน การบูรณาการความรู้ของวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อตอบสนองความต้องการหรือเพื่อการตอบปัญหาที่ผู้เรียนสนใจจึงเป็นขั้นตอนสำคัญ ที่ควรจะทำในการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง

7. นักเรียนมีบทบาทในการจัดกิจกรรมครูเป็นเพียงผู้คอยให้ความช่วยเหลือ

8. เป็นการเรียนจากเรื่องที่ผู้เรียนสนใจและหรือเรื่องที่มีความสำคัญต่อชีวิต

9. เป็นการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ ออมร ไชยแสน และคณะ (2547 : 33 - 34) ยังได้เสนอขั้นตอนการสอนแบบบูรณาการ 7 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นกำหนดหัวเรื่อง ขั้นวิเคราะห์ผังความคิด ขั้นการออกแบบการเรียนรู้ ขั้นปฏิบัติการเรียนการสอน ขั้นผู้เรียนสรุปความรู้ด้วยตนเอง ขั้นผู้เรียนนำเสนอความรู้และขั้นประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ขั้นกำหนดหัวเรื่องที่จะใช้เป็นแกนในการบูรณาการ มีหลักการในการกำหนดหัวเรื่อง ดังนี้

1.1 กำหนดหัวเรื่องจากเรื่องที่น่าสนใจอาจใช้วิถีตามเด็กทั้งชั้น

1.2 กำหนดหัวเรื่องจากเรื่องที่ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดเป็นการเลือกหัวเรื่องที่กำหนดไว้อย่างหลากหลายเพื่อเอาหัวเรื่องที่เหมาะสมและมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้มากที่สุด

1.3 ครูเป็นผู้กำหนดหัวเรื่อง โดยพิจารณาจากสิ่งที่ครูได้จัดประสบการณ์แก่เด็กไปแล้วและที่วางแผนไว้ว่ามีสิ่งใดที่ควรให้เด็กได้เรียนรู้ซึ่งต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมให้เด็กเกิดคุณลักษณะตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

2. ขั้นวิเคราะห์ผังความคิด ในการวิเคราะห์ผังความคิดโดยใช้หัวเรื่องที่ได้จากขั้นที่ 1 กำหนดหัวเรื่อง และดำเนินการโดยอาจใช้แบบวิเคราะห์ไฮแมงมุม โดยครูเขียนหัวเรื่องลงกลางแผนภูมิแล้วถามความสนใจ ความต้องการของนักเรียน ครูและนักเรียนร่วมกัน

คิดและครูเป็นผู้กำหนดเพิ่มเติม การวิเคราะห์ผังความคิดเพื่อให้ได้รายละเอียดที่เกิดประโยชน์ต่อการสอนแบบบูรณาการมากที่สุด มีกิจกรรมย่อย 2 ขั้นตอน คือ

2.1 ขั้นวิเคราะห์ผังความรู้ ขั้นนี้ครูเขียนหัวเรื่องที่เด็กสนใจแล้ว แยกเป็นหัวข้อสำคัญที่เด็กสนใจหรือหัวข้อที่เด็กน่าจะได้อะไรบ้างซึ่งแต่ละเรื่อง ควรประกอบด้วยหัวข้อสำคัญระหว่าง 5 – 7 หัวข้อหรือขึ้นอยู่กับวัยและความเหมาะสมของผู้เรียน

2.2 ขั้นวิเคราะห์ความเชื่อมโยงเพื่อให้เกิดการบูรณาการเป็นกิจกรรม ต่อเนื่องหลังจากขั้นตอนการวิเคราะห์แผนผังความรู้ เพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้เกิดการบูรณาการ ซึ่งสามารถปฏิบัติได้อย่างใดอย่างหนึ่งหรือสองอย่าง คือ

2.2.1 การเชื่อมโยงภายในวิชากลุ่มวิชา

2.2.2 การเชื่อมโยงระหว่างวิชา

3. ขั้นตอนออกแบบการเรียนรู้ เป็นการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนว่าจะสอนรูปแบบใดให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหาและวัยของผู้เรียน อาจเป็นกิจกรรมกลุ่มหรือกิจกรรมรายบุคคลโดยยึดหลักการตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ ได้แก่ ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ใช้กิจกรรมหลากหลายแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม เรียนรู้โดยไม่ยึดเนื้อหาแต่มุ่งการเชื่อมโยงเนื้อหาสู่การเรียนรู้ ดังนั้น การออกแบบการเรียนรู้จึงเป็นความสำเร็จของการบูรณาการในระดับหนึ่ง

4. ขั้นปฏิบัติการเรียนการสอน เป็นขั้นการลงมือปฏิบัติหลังจากได้ออกแบบการเรียนรู้ไว้แล้ว ขั้นนี้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติศึกษาภาคสนามเรียนรู้ร่วมกันจากแหล่งความรู้ที่หลากหลายผู้เรียนแต่ละคนหรือกลุ่มอาจใช้เวลาในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันครูคอยติดตามให้การสนับสนุนและส่งเสริม นักเรียนจะต้องร่วมกิจกรรมตลอดอย่างต่อเนื่อง

5. ขั้นผู้เรียนสรุปความรู้ด้วยตนเอง เป็นขั้นตอนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้นำเอาสาระที่หลากหลายจากการปฏิบัติในขั้นที่ 4 มาสรุปความรู้ด้วยตนเองหลังจากที่ได้รวบรวมข้อมูลและบันทึกต่างๆ ในระหว่างเรียน

6. ขั้นผู้เรียนนำเสนอความรู้ เป็นขั้นตอนที่ครูควรจรรยาบรรณผลสำเร็จของผู้เรียนเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการประเมินผล จึงควรให้นักเรียนได้นำเสนอผลงาน รูปแบบการนำเสนอมีหลายรูปแบบ เช่น

6.1 การรายงานหรือนำเสนอ

6.2 การจัดนิทรรศการ

6.3 เชิญไปปรากฏตัวและสนทนาซักถาม

7. ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้จากการเรียนการสอนแบบบูรณาการสามารถประเมินผลได้หลายวิธี โดยนำเอาวิธีวัดและประเมินผลตามสภาพจริงมาใช้

สรุปว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเป็นการจัดการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม จัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบหรือวิธีการที่หลากหลาย มีการวัดผลประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยประเมินจากการปฏิบัติและประเมินตามสภาพจริง และค่านึงว่าผู้เรียนมีความสำคัญมากกว่าเนื้อหาสาระ เน้นการพัฒนาบุคลิกภาพในทุกๆ ด้านให้เหมาะสมกับบุคลิกภาวะของผู้เรียน เสริมสร้างพื้นฐานของผู้เรียนให้เกิดความคิดรวบยอดที่ชัดเจน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียนและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการจะให้ได้ผลดี และประสบความสำเร็จมากที่สุด ครูควรพัฒนาหลักสูตรบูรณาการในชั้นเรียนของตนเอง หลักสูตรแบบบูรณาการจะมีเนื้อหาสาระที่สอดคล้องสัมพันธ์และมีความหมายต่อชีวิตของผู้เรียนมากกว่าทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากกว่าการสอนที่แยกเป็นรายวิชา การจัดการเรียนการสอนบูรณาการจะช่วยขจัดปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ ได้รับความรู้ความเข้าใจในลักษณะองค์รวม มีความหมายลึกซึ้ง บรรยากาศการเรียนจะเกิดความรู้สึกผ่อนคลายไม่รู้สึกกดดัน และเอื้อต่อการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดภาวะที่สมบูรณ์ทั้งในด้านพุทธานุภาพศีลยัทธิและจิตพิสัยสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ช่วยส่งเสริมและพัฒนาความสามารถทางสติปัญญาที่หลากหลาย นอกจากนั้น ผู้เรียนจะเข้าใจสิ่งต่างๆ อย่างแจ่มแจ้งเกิดความหมายและจะนำไปใช้ได้ก็ต่อเมื่อความรู้และความคิดที่ประสานสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันจนสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งนั้นกับสิ่งอื่นรอบตัว ซึ่งมีผลให้เกิดการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาจัดระเบียบใหม่ให้เหมาะสมกับตนเองเป็นองค์รวมของความรู้ของตนเอง

2.7 การพัฒนาหลักสูตร

รุจิรี ภูสาระ (2545 : 5) อ้างถึงใน Wynne & Ryan ว่า “สำหรับการปฏิรูปการศึกษาแล้วหลักสูตรเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ที่สุด” การพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งซับซ้อนไม่คงที่ องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การพัฒนาหลักสูตรมีความยุ่งยาก คือ สภาพแวดล้อมมักมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หลักสูตรจึงต้องกำหนดให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในมุมกว้างและการเปลี่ยนแปลงในชุมชนในโรงเรียนและในตัวนักเรียนด้วย

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535 : 76 – 77) เสนอแนวความคิดการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจรซึ่งประกอบด้วยระบบที่สัมพันธ์กัน 3 ระบบ คือ ระบบการร่างหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้และระบบการประเมินหลักสูตร แต่ละระบบประกอบด้วยขั้นตอนย่อยๆ ดังนี้

1. ระบบร่างหลักสูตร การร่างหลักสูตรมีอยู่ 4 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 สิ่งกำหนดหลักสูตร คือ การเตรียมการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้สำหรับการพัฒนาหลักสูตรอาจเริ่มจากการศึกษาวิจัยเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อม

1.2 รูปแบบหลักสูตร หลังจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากสิ่งกำหนดหลักสูตรแล้วก็เป็น การตัดสินใจเกี่ยวกับรูปแบบหลักสูตร เช่น หลักสูตรแบบรายวิชา หลักสูตรแบบบูรณาการหรือหลักสูตรแบบแกนวิชา เป็นต้น

1.3 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรเพื่อศึกษาความเป็นไปได้พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขบางส่วนก่อนนำไปใช้จริง การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรอาจจะใช้วิธีประชุมสัมมนาหรือให้ผู้เชี่ยวชาญผู้มีประสบการณ์ช่วยพิจารณาและการทดลองใช้หลักสูตรแบบนำร่องเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตร

1.4 การปรับแก้หลักสูตรก่อนนำไปใช้การปรับปรุงหลักสูตรต้องอาศัยการจัดทำข้อมูลที่ชัดเจนจะทำให้การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

2. ระบบการใช้หลักสูตร การใช้หลักสูตรมีอยู่ 3 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 การขออนุมัติหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรที่ผ่านการปรับแก้แล้วเสนอหน่วยงานบังคับบัญชาเพื่อให้ความเห็นชอบสั่งการ

2.2 การวางแผนการใช้หลักสูตร ซึ่งต้องคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเตรียมงบประมาณ เตรียมความพร้อมของบุคลากร วัสดุหลักสูตร อาคารสถานที่ ระบบบริหารของสถาบันการศึกษา การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูผู้สอน การประเมินผลและติดตามผลการใช้หลักสูตร

2.3 ดำเนินการใช้หลักสูตรหรือบริหารหลักสูตร เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดกล่าวคือ หลักสูตรแม้จะปรับปรุงให้ดียังไงถ้าครูผู้สอนไม่สนใจไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรใหม่นั้นก็ไม่มี ความหมายและไม่ได้ผลตามที่หลักสูตรคาดหวัง

3. ระบบการประเมินหลักสูตร เป็นระบบสุดท้ายของการพัฒนาหลักสูตร การประเมินหลักสูตรหรือกระบวนการเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้หลักสูตรที่วัดได้กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีขั้นตอนและกระบวนการ ดังนี้

3.1 วางแผนประเมินผลหลักสูตร เป็นการพิจารณาว่าจะประเมินหลักสูตรส่วนใด เช่น ประเมินเอกสารหลักสูตร ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประเมินการสอนของผู้สอน ประเมินการบริหารหลักสูตรของผู้บริหาร ประเมินผลสำเร็จของการศึกษา และประเมินการยอมรับหลักสูตรจากผู้ปกครองหรือชุมชน เป็นต้น

3.2 การเก็บข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ โดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะข้อมูลจากแหล่งนั้นๆ

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การจัดทำข้อมูลที่รวบรวมมาได้จัดเป็นหมวดหมู่วิเคราะห์ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับข้อมูลนั้น

3.4 การรายงานข้อมูล เป็นการนำเสนอข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วโดยใช้การตีความ อธิบาย ลงสรุปเกี่ยวกับข้อมูลนั้น เพื่อนำข้อค้นพบจากรายงานข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไขในส่วนต่าง ๆ ของหลักสูตรต่อไป

นภาพรณ์ สีนสวาท (2544 : 21) ได้สรุปกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน สำหรับการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงสภาพปัญหาและความต้องการ เพื่อการพิจารณาสร้างหลักสูตรขึ้นมาแก้ไขปัญหานั้นๆ

2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นขั้นตอนที่กระทำต่อจากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งเป็นการตั้งเป้าหมายว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนั้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใดในตัวผู้เรียนอีก จะช่วยให้สภาพปัญหาหรือความต้องการได้รับการแก้ไขหรือได้รับการตอบสนอง

3. การจัดเนื้อหาสาระและมวลประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นขั้นตอนของการคัดเลือกบรรจุเนื้อหาสาระและประสบการณ์ต่างๆ ที่จะเป็นสื่อหรือหนทางที่จะช่วยนำผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ

4. การกำหนดมาตรการการวัดผลและประเมินผล รวมทั้งการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร และปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเบื้องต้นก่อนนำไปใช้

5. การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นขั้นตอนที่นำหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติหรือไปสู่การเรียนการสอน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ต้องอาศัยกิจกรรมและกระบวนการต่างๆ หลายประเภท

6. การประเมินผลหลักสูตร เป็นขั้นตอนของการตรวจสอบว่า หลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นมานั้นสามารถใช้ได้ดีเพียงใด ผลผลิตที่ได้จากหลักสูตรเป็นไปตามเจตนารมณ์หรือจุดมุ่งหวังของสังคมเพียงใด และผลจากการประเมินที่ได้จะนำมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีคุณภาพสูงยิ่งขึ้นต่อไป

7. การแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร เป็นขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการต่อไป

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จะต้องมีการดำเนินการพัฒนาที่เป็นระบบ และมีการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลสนับสนุนที่เพียงพอทั้งด้านโรงเรียน ผู้เรียน ชุมชน เศรษฐกิจ สังคม ปรัชญา จิตวิทยา นโยบายและแผนในการจัดการศึกษาระดับต่างๆ การสร้างและพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการของโรงเรียนบ้านวังดินสอ ดำเนินการตามแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร PDCA ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนในทุกกระบวนการของหลักสูตร ตั้งแต่ระบบการร่างหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ และระบบการประเมินหลักสูตร การลงมือ

ปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ การนิเทศติดตาม และตรวจสอบ และการนำผลที่ได้จากการนิเทศติดตามไปดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้การพัฒนาหลักสูตรมีคุณภาพและเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยโรงเรียนเลือกรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ โดยให้นำเอาความคิดรวบยอด ทักษะและจิตพิสัย ที่เหลื่อมล้ำกันอยู่ในกลุ่มสาระวิชาต่างๆ มาวางแผนสร้างหลักสูตรแบบบูรณาการ และนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างผสมกลมกลืน ใช้ทักษะหรือความเข้าใจศาสตร์ต่างๆ เป็นองค์ความรู้เชื่อมโยงความคิดรวบยอดต่างๆ ให้ได้สาระเนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์ โดยมีการบูรณาการภายในสาระการเรียนรู้ ระหว่างสาระ และบูรณาการให้เข้ากับชีวิตประจำวันของผู้เรียน

2.8 การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร หมายถึง การเปรียบเทียบผลอันเกิดจากการปฏิบัติ หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับจุดหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้าโดย

1. ยึดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นหลัก
2. ตรวจสอบการจัดทำหลักสูตรว่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้มากน้อย

เพียงใด

การประเมินหลักสูตรเป็นองค์ประกอบหนึ่งของหลักสูตรและเป็นกิจกรรมหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรซึ่งมีความสำคัญมาก เป็นกระบวนการศึกษาส่วนประกอบต่างๆ ของหลักสูตรว่ามีความเหมาะสม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ รวมทั้งเปรียบเทียบผลการนำหลักสูตรไปใช้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ เพื่อเลือกวิธีการที่ดีกว่าเดิม (วาริรัตน์ แก้วอุไร, 2548 : 2 - 3)

บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 95) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การพิจารณา เปรียบเทียบและตัดสินเกี่ยวกับองค์ประกอบต่างๆ ในระบบหลักสูตรว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างไร มีความสอดคล้องระหว่างมาตรฐาน ความมุ่งหวัง และการปฏิบัติจริงเพียงใด หลักสูตรมีประสิทธิภาพเพียงใด มีผลกระทบอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรนั้นให้ดีขึ้น การพัฒนาหลักสูตรจะขาดการประเมินหลักสูตรไม่ได้โดยผู้ประเมินหลักสูตร อาจจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ประเมินตัวเอง (Self Evaluation) และการประเมินจากภายนอก

นอกจากนี้ บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 112 - 115) ยังได้เสนอรูปแบบการประเมินการพัฒนาหลักสูตร เป็นรูปแบบที่ผสมผสานแนวคิดจากรูปแบบต่างๆ ของการพัฒนาหลักสูตร มีด้านที่จะต้องประเมินและลำดับขั้นของการประเมิน ดังนี้

1. ด้านที่จะต้องประเมิน จะต้องประเมินองค์ประกอบในระบบหลักสูตร ได้แก่ ตัวป้อน กระบวนการและผลผลิต และส่วนที่เกี่ยวข้องที่ต้องประเมิน ได้แก่ บริบทและผลกระทบ

1.1 การประเมินบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อทราบความต้องการของสังคม ความต้องการส่วนบุคคล ปรัชญา และนโยบายการศึกษา ลักษณะวัฒนธรรมและสภาพท้องถิ่น เพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาในการกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรและจุดประสงค์รายวิชา

1.2 การประเมินตัวป้อน (Input Evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับการวางแผน คุณลักษณะ และสถานภาพของครู นักเรียน อุปกรณ์หรือสื่อการเรียน การสอน และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยพิจารณา 2 ลักษณะ กล่าวคือ พิจารณาความสัมพันธ์กับกระบวนการ และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างตัวป้อนที่คาดหวังหรือที่ได้วางแผนไว้กับที่เกิดขึ้นจริงและกับเกณฑ์มาตรฐาน

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนการสอน วิธีสอน และการบริหารหลักสูตร โดยพิจารณา 2 ลักษณะ กล่าวคือ พิจารณาความสัมพันธ์กับตัวป้อนและผลผลิต และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างกระบวนการที่ได้วางแผนไว้กับกระบวนการที่ใช้จริงและกับเกณฑ์มาตรฐาน

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ควรประเมินให้ครบทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย ประเมินทั้งในขณะที่ใช้หลักสูตร (ประเมินตามจุดประสงค์ย่อย) และประเมินเมื่อจบการเรียนรู้ (ประเมินตามจุดประสงค์ปลายทาง) โดยพิจารณา 2 ลักษณะ กล่าวคือ พิจารณาความสัมพันธ์กับตัวป้อนกับกระบวนการ และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างผลผลิตที่คาดหวังกับผลผลิตที่เกิดขึ้นจริงและกับเกณฑ์มาตรฐาน นอกจากนี้ควรประเมินติดตามผล (Follow Up Study) หลังจากที่จะจบออกไปทำงานอีกด้วย

1.5 การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับผลผลิตของหลักสูตรต่อสังคมซึ่งจะช่วยตอบคำถามที่ว่าหลักสูตรนั้นได้ช่วยแก้ไขปัญหาของชาติหรือของสังคมหรือไม่ ช่วยสร้างชื่อเสียงให้กับสถาบันที่รับผิดชอบหรือไม่ ช่วยให้เกิดการพัฒนาความรู้วิชาการต่างๆ หรือไม่ เป็นต้น

2. ลำดับขั้นตอนของการประเมิน แบ่งลำดับขั้นตอนของการประเมินตามขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การประเมินในขั้นการสร้างหลักสูตรที่คาดหวัง ในขั้นตอนแรกของการพัฒนาหลักสูตรเป็นการสร้างหลักสูตรที่คาดหวัง ซึ่งจะกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา การเรียนรู้และอื่นๆ เพื่อให้การกำหนดจุดประสงค์เป็นไปอย่างเหมาะสม จึงควรประเมินบริบทและนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาพิจารณากำหนดจุดประสงค์ ดังที่กล่าวแล้วในข้อ 1.1 และหลังจากสร้างหลักสูตรที่คาดหวังเสร็จ ควรมีการประเมินหลักสูตรดังกล่าวด้านความเหมาะสมความเป็นไปได้ พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวป้อน กระบวนการและผลผลิตแล้วทำการปรับปรุงหลักสูตรที่คาดหวังนั้น

2.2 การประเมินในขั้นทดลองใช้หลักสูตรที่คาดหวัง การพัฒนาในขั้นนี้จะเป็นการนำเอาหลักสูตรที่คาดหวังไปทดลองใช้ เพื่อทราบปัญหาและประสิทธิภาพของหลักสูตร โดยจะทดลองใช้กับนักเรียนที่มีลักษณะที่เป็นตัวแทนของกลุ่มเป้าหมายที่จะใช้หลักสูตรนั้น ควรเปรียบเทียบผลการใช้หลักสูตรใหม่กับหลักสูตรเดิมในด้านที่สามารถเปรียบเทียบกันได้ ข้อมูลที่ได้จากการประเมินในขั้นนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรที่คาดหวัง

2.3 การประเมินในขั้นการนำหลักสูตรไปใช้ หลังจากที่ได้ปรับปรุงแก้ไขจนมั่นใจแล้วขั้นต่อมาก็เป็นการนำหลักสูตรไปใช้จริงในขั้นนี้ควรเน้นที่การประเมินผลผลิตดังได้กล่าวไว้ในข้อ 1.4 และการประเมินผลกระทบในข้อ 1.5 สำหรับการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวป้อนกับกระบวนการและผลผลิต จะพิจารณาจากผลการใช้หลักสูตรจริง

สรุปว่า การประเมินหลักสูตรเป็นกิจกรรมในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร มีรูปแบบการประเมินหลายรูปแบบ ซึ่งผู้ประเมินอาจจะเลือกใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือเลือกที่จะนำมาผสมผสานกันก็ได้ ควรประเมินให้ครบทุกองค์ประกอบของหลักสูตรและดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรทันสมัยทันกับการเปลี่ยนแปลงสนองตอบความต้องการของสังคมและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพึงพอใจ

2.9 ข้อดีและข้อจำกัดของหลักสูตรแบบบูรณาการ

หลักสูตรแบบบูรณาการ มีข้อดี ดังนี้

อรรถัย มูลคำ และคณะ (2544 : 14 - 15) ได้กล่าวถึงส่วนดีของหลักสูตรแบบบูรณาการและการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ไว้ดังนี้

1. เป็นนวัตกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาที่เรียนกับวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง ทำให้เป็นผู้ที่มีทัศนกว้างไกลจิตใจไม่คับแคบ
2. ส่งเสริมให้เกิดทักษะและความสามารถในการแก้ปัญหาทั้งผู้เรียนและผู้สอนรวมทั้งส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยด้วย
3. ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ได้กว้างขวาง หลากหลายรูปแบบ
4. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องตรงตามความสนใจและความเป็นจริง

รุจิรี ภูสาระ (2545 : 17) กล่าวว่า หลักสูตรแบบบูรณาการมีข้อดี ดังนี้

1. ช่วยให้มีความสัมพันธ์ระหว่างวิชาสูงสุด เพราะเน้นประสบการณ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียนและปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนมากกว่าเน้นเนื้อหาวิชา
2. ช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ต่อเนื่องได้รับประสบการณ์ตรงที่มีประโยชน์ต่อชีวิตและพัฒนาการของตน

3. กิจกรรมต่างๆ มีความสัมพันธ์ผสมผสานกันดีทำให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

4. เนื้อหาวิชาที่ได้คัดเลือกมาอย่างรอบคอบทำให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนสูงสุด

5. ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง จึงสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน การบูรณาการหลักสูตรและการสอนบูรณาการทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาในลักษณะองค์รวม ลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาแต่ละวิชา ทำให้มีเวลาเรียนมากขึ้นผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตจริงอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมกระบวนการคิดการจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาต่างๆ ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย รู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพและความคิดเห็นของผู้อื่น ส่งเสริมความสามารถในการทำงานช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน มีความคิดสร้างสรรค์เสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และช่วยแก้ปัญหาด้านการขาดครูสอนในแต่ละรายวิชา (อารี หลวงนา และคณะ, 2547 : 27)

สรุปว่า หลักสูตรและการสอนแบบบูรณาการมีข้อดีและส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อครูนักเรียนและโรงเรียนกล่าวคือ เป็นการพัฒนาความสามารถทางสติปัญญา การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีความสามารถในหลายๆ ด้าน เชื่อมโยงความคิดรวบยอดของวิชาต่างๆ โดยจัดกิจกรรมตามสภาพจริงในชีวิตประจำวัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมความถนัดและความสนใจของผู้เรียนโดยองค์รวม เป็นการพัฒนาทักษะ กระบวนการคิด การอยู่ร่วมกับผู้อื่น ผู้สอนและผู้เรียนเกิดทักษะ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่างๆ อีกทั้งยังเป็นการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูหรือกรณีครูไม่ครบชั้นในโรงเรียนขนาดเล็ก และเกิดเป็นนวัตกรรมใหม่ในการจัดการศึกษา จึงนับว่ามีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียน

อย่างไรก็ดี หลักสูตรแบบบูรณาการก็ยังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ ดังนี้คือ

รุจิรี ภู่อาระ (2545 : 17) กล่าวถึง ข้อจำกัดของหลักสูตรแบบบูรณาการไว้ดังนี้

1. วิธีการหลอมวิชาต่างๆ เข้าด้วยกันทำได้ยากนอกจากชั้นประถมศึกษา
2. ความคาดหวังของครู ผู้ปกครองยังต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้มาก ๆ
3. ถ้าครูขาดการเตรียมการจะทำให้ไม่บรรลุผล
4. ครูอาจขาดทักษะในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรม
5. ต้องใช้สื่อการสอนมากซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่มีไม่พร้อม

อรรถัย มูลคำ และคณะ (2544 : 14 - 15) ได้กล่าวถึงข้อดีของหลักสูตรแบบบูรณาการและการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ไว้ว่า

1. เป็นวิธีการที่ทำได้ค่อนข้างยาก เพราะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้อำนวยการในวิทยาการต่างๆ หลายฝ่าย และต้องเป็นความร่วมมืออย่างจริงจังและจริงจังด้วย
2. เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนจะต้องทุ่มเทความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และความสามารถอย่างเต็มที่ บางโอกาสต้องร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนด้วย จึงอาจทำให้เกิดความยุ่งยากในการบริหารการเรียนการสอน
3. ความกว้างขวางของการบูรณาการหลักสูตรเข้าด้วยกันอาจทำให้ผู้เรียนขาดความลึกซึ้งในการเรียนรู้ทั้งสามด้านของการเรียนรู้ คือ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย

4. สภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมักจะกำหนดเวลาที่ตายตัวแน่นอนอาจไม่สอดคล้องกับการจัดการสอนตามวิธีนี้

อารี หลวงนา และคณะ (2547 : 34) ให้ข้อคิดเห็นว่า หลักสูตรแบบบูรณาการมีข้อจำกัดหลายประการ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรที่กลุ่มครูจะต้องพัฒนาขึ้นเองและอาศัยความร่วมมือกันหลายคน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมใหม่ในการทำงานของครูที่ต้องสร้างความเข้าใจให้ตรงกัน มีความร่วมมือกันอย่างจริงจังจริงใจทุ่มเททั้งความรู้ ความสามารถและเวลาอย่างเต็มที่
2. การจัดตารางสอนของครูทุกคนโดยเฉพาะครูที่สอนประจำวิชาต่างๆ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เพราะการสอนเนื้อหาวิชาต่างๆ จะคลุกเคล้ากันไปตามบรรยากาศการเรียนการสอน
3. การบูรณาการหลักสูตรเข้าด้วยกันอาจทำให้ผู้เรียนขาดความลึกซึ้งในการเรียนรู้ในรายวิชา มองไม่เห็นความสำคัญของเนื้อหาสาระหรือวิชาการต่างๆ ตามที่ครูต้องการ
4. ครูขาดความเชื่อมั่นที่จะเปลี่ยนแปลง นับเป็นปัญหาใหญ่ของครูในโรงเรียนโดยเฉพาะโรงเรียนที่ขาดความพร้อมด้านบุคลากร ครูแต่ละคนต้องสอนเหมาะสมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จึงเป็นการยุ่งยากที่จะปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอนมาเป็น “การบูรณาการ” ซึ่งเป็นเรื่องใหม่สำหรับครู แต่แท้ที่จริงแล้วหากบูรณาการด้วยครูคนเดียวสอนหลายสาระการเรียนรู้น่าจะเป็นผลดีและทำได้ง่าย

สรุปว่า ข้อจำกัด ส่วนน้อยหรือปัญหาของหลักสูตรแบบบูรณาการและการเรียนการสอนแบบบูรณาการมีค่อนข้างมากเช่นกันเมื่อเทียบกับข้อดี โดยเฉพาะความยากและเป็นงานที่ต้องอาศัยทักษะ ความรู้ ความสามารถที่สูง แต่เพื่อพัฒนาการศึกษาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและนักเรียน จึงควรที่โรงเรียนจะได้ร่วมกันพิจารณาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือข้อจำกัดต่างๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทักษะ ความรู้ ความสามารถ และความตั้งใจจริง

ของผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนว่าจะมีความจริงใจที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้หรือไม่เพียงใด

3. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research)

คำว่า “วิจัย” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Research” ซึ่งมีรากศัพท์มาจาก “re” แปลว่า ซ้ำ ๆ หรือ ใหม่ ๆ ผสมกับคำว่า “search” ซึ่งแปลว่า การค้นหา รวมความแล้วแปลว่า “การค้นหาใหม่หรือค้นหาซ้ำแล้วซ้ำอีก หรือการสืบเสาะค้นคว้าหาความรู้ใหม่” (สอ เสถบุตร, 2540 : 627)

3.1 ความหมายของคำว่า “การวิจัย” มีผู้ให้คำจำกัดความไว้ดังต่อไปนี้

การวิจัย หมายถึง การแสวงหาความรู้ความจริงด้วยวิธีการที่มีระบบ มีความเชื่อถือได้ โดยอาศัยระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ที่เป็นคำตอบปัญหาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2543 : 47)

การวิจัย หมายถึง กระบวนการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ความจริงในสิ่งที่ไม่รู้หรือการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่เป็นระบบหรือวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นวิธีการที่เชื่อถือได้ (พิชิต ฤทธิ์จัญญ, 2544 : 14)

การวิจัย หมายถึง การค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ ด้วยวิธีการที่มีระบบแบบแผนที่เชื่อถือได้ มีจุดหมายที่แน่นอน เพื่อให้ได้มาซึ่งกฎเกณฑ์ทฤษฎีที่สามารถอ้างอิงอธิบายและทำนายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้ (กาญจนา วัฒนายุ, 2548 : 5)

การวิจัย หมายถึง วิธีการเชิงระบบที่มีการบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นปรนัย จากผลการสังเกตที่ได้รับการควบคุมซึ่งนำไปสู่ข้อสรุปทั่วไปหลักการหรือทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อใช้ในการทำนายและควบคุมเหตุการณ์ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ (Best and Kahn, 1986 : 18)

การวิจัย หมายถึง กระบวนการเชิงระบบในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจุดมุ่งหมายบางประการ (McMillan and Schumaker, 1989 : 8)

สรุปได้ว่า การวิจัย หมายถึง การศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ และดำเนินการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ที่มีระบบแบบแผนและเชื่อถือได้เพื่อนำไปสู่ความรู้ใหม่กฎเกณฑ์และทฤษฎีใหม่ ๆ และผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปอ้างอิงอธิบายและทำนายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้

3.2 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research)

องอาจ นัยวัฒน์ (2548 : 338) ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการว่าคือ การวิจัยที่ทำโดยนักวิจัยและคณะบุคคลที่เป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน องค์กรหรือชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อนำผลการศึกษาวิจัยที่ค้นพบหรือสรรค์สร้างขึ้นไปใช้ปรับปรุงแก้ไข

หรือพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานได้อย่างทันต่อเหตุการณ์ สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่ต้องการแก้ไข รวมทั้งกลมกลืนกับโครงสร้างการบริหารงาน ตลอดจนบริบททางด้านสังคมและวัฒนธรรมและด้านอื่นๆ ที่แวดล้อมหรือเกิดขึ้นในสถานที่เหล่านั้น

นอกจากนี้ องอาจ นัยวัฒน์ (2548 : 21) ยังได้กล่าวถึงว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นวิธีการวิจัยที่มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่ออธิบายสภาวะการณ์ต่างๆ อันเป็นปัญหาทางด้านปฏิบัติ เริ่มต้นด้วยการสำรวจสภาพปัญหาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทหรือเงื่อนไขต่างๆ ในสถานที่ที่ทำการศึกษาวิจัยจริง (setting) จากนั้นจึงกำหนดยุทธศาสตร์และวางแผนในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ พร้อมทั้งทำการสังเกตการณ์ และประเมินผลการดำเนินงาน แล้วจึงสะท้อนกลับผลของการปฏิบัติงานอย่างใคร่ครวญในเชิงวิพากษ์ (critical reflection) เพื่อค้นหาคำตอบว่าประเด็นปัญหาคืออะไร มีสาเหตุมาจากอะไร การแก้ไขปัญหาด้วยยุทธวิธีการปฏิบัติการที่วางแผนไว้ได้ผลหรือไม่ ถ้าพบว่ายังมีข้อบกพร่องอยู่จะต้องทำการวิเคราะห์ต่อไปว่าควรแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นได้อย่างไร ผลจากการศึกษาวิจัยจะทำให้นักวิจัยและผู้ปฏิบัติงาน (practitioner) มีความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น และปัญหาต่างๆ จะได้รับการแก้ไขอย่างทันที่

รูปแบบของการปฏิบัติการตามลักษณะของการดำเนินการวิจัยมี 3 ลักษณะคือ เป็นการดำเนินการโดยอาศัยความร่วมมือทางเทคนิค (Technical collaborative approach) โดยผู้วิจัยกำหนดปัญหาและวิธีการแก้ไขล่วงหน้ามาก่อน โดยคาดหวังความยินยอมหรือการยอมจากผู้ร่วมวิจัยในการนำวิธีการนั้นมาปฏิบัติ ลักษณะที่สองคือ ดำเนินการโดยอาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกัน (Mutual collaborative approach) วิธีนี้ ผู้วิจัยอาจมีแนวคิดหรือมีปัญหากว้างๆ มาก่อนและร่วมกับผู้ร่วมวิจัยค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นหรือมีแนวโน้มว่าจะเกิดสาเหตุของปัญหาและวิธีการแก้ไขเพื่อให้ได้ทางเลือกสำหรับการแก้ปัญหาไปสู่การพัฒนาความรู้ใหม่ ลักษณะสุดท้ายคือ การส่งเสริมให้บุคคลได้สะท้อนถึงปัญหาและวิธีการปฏิบัติด้วยตนเอง ภายใต้วัฒนธรรม ค่านิยม จากการสะท้อนความคิดเชิงเหตุและผล โดยผู้วิจัยเป็นผู้อำนวยความสะดวกกระตุ้นให้ผู้ร่วมวิจัยได้มีการคิดและสะท้อนความคิดเพื่อให้ได้แนวทางปฏิบัติด้วยตนเอง

แนวคิดเกี่ยวกับหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยต้องตระหนักอยู่เสมอ คือ กลุ่มมีความสำคัญต่อกระบวนการ ในการดำเนินการวิจัยไม่ควรทำตามลำพัง การวิจัยควรดำเนินการตามวงจร 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต การสะท้อน การปฏิบัติและการปรับปรุงแผน ซึ่งในการนำไปปฏิบัติเป็นวงจรกระทำซ้ำๆ จนกว่าจะได้รูปแบบของการปฏิบัติงานตามจุดมุ่งหมาย คุณลักษณะเฉพาะของหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ สรุปได้ดังนี้ (สมบัติ บุญประคม, 2545)

1. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นความพยายามที่จะปรับปรุงการศึกษา โดยการเปลี่ยนแปลงการศึกษานั้นและเรียนรู้ลำดับขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงนั้น

2. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นการทำงานกลุ่ม (Participatory) ใช้การปรึกษาและร่วมทำงาน (Collaboration) ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยการฝึกปฏิบัติตามแนวทางที่กลุ่มกำหนด

3. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ใช้สะท้อนการปฏิบัติ (Reflection) โดยประเมินตรวจสอบในทุกๆ ขั้นตอน เพื่อปรับปรุงการฝึกหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย

4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นการเรียนรู้ที่มีระบบ (Systematic Learning Process) โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องนำความคิดเชิงนามธรรมมาสร้างเป็นข้อสมมุติฐานของแนวคิดนั้นผิดหรือถูก

5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เริ่มต้นจากจุดเล็กๆ (Start Small) อาจจะเริ่มต้นจากบุคคล (ครูหรือผู้วิจัย) ที่พยายามดำเนินการให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงบางสิ่งบางอย่างทางการศึกษาให้ดีขึ้น โดยขณะที่ปฏิบัติการต้องปรึกษาหรือรับฟังข้อคิดเห็นและอาศัยการร่วมปฏิบัติจากผู้เกี่ยวข้อง

6. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นการสร้างความรู้ใหม่ที่ให้แนวทางปฏิบัติเชิงรูปธรรมจากการบันทึก (Record) พัฒนาการของกิจกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เห็นกระบวนการเข้าสู่ปัญหา การแก้ปัญหา การปรับปรุงและได้ผลสรุปที่สมเหตุสมผล และสามารถนำปรากฏการณ์ที่ศึกษามาประมวลเป็นข้อเสนอเชิงทฤษฎีได้

3.3 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

จินดนา เวชมี (2547 : 3) ได้ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การวิจัยที่ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายต่างก็เป็นผู้เรียนรู้ร่วมกันในการแก้ไขปรับปรุงพัฒนาปัญหาวิจัย บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมในทุกขั้นตอนของกิจกรรมวิจัย ซึ่งรวมถึงการดำเนินกิจกรรมแก้ไขปรับปรุงพัฒนาปัญหาวิจัยที่มาจากการประเมินปัญหาความต้องการที่จำเป็น (Need Assessment) จากการเรียนรู้ร่วมกันของผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมาย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547 : 393 - 395) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตามความหมายของ เคมมิสและแมคแทกการ์ท (Kemmis & Mc taggart, 1998) หมายถึง รูปแบบของการรวบรวมปัญหา หรือคำถามจากการสะท้อนการปฏิบัติงานของกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน (Collective self-reflective inquiry) โดยวิธีการปฏิบัติจะต้องมีความร่วมมือ (Collective approach) ของกลุ่มผู้ปฏิบัติ เพื่อให้ได้รูปแบบหรือแนวทางในการนำไปใช้พัฒนางาน

สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการศึกษาค้นคว้าที่ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยหรือกลุ่มเป้าหมายต่างก็เป็นผู้ร่วมศึกษาร่วมเรียนรู้และแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกัน ได้ข้อสรุปข้อค้นพบหรือรูปแบบปฏิบัติด้วยกัน และเป็นการพัฒนาเกี่ยวกับ

วิธีการปฏิบัติงานของตนเอง เพื่อพัฒนาผลการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ดังนั้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญของการพัฒนาตนเอง พัฒนาระบบการทำงานและการพัฒนาองค์กรที่เป็นระบบและยั่งยืน

3.4 ลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบการวิจัยที่เกิดจากการบูรณาการแนวคิดระหว่างการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการเข้าด้วยกัน ถือว่าเป็นแนวทางหรือกลยุทธ์ในการสืบค้นหาความรู้จริงทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์แบบใหม่ โดยมีจุดเน้นอยู่ที่การมีส่วนร่วมระหว่างนักวิจัยในฐานะผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก และบุคคลที่ปฏิบัติงานในหน่วยงาน องค์กรหรือชุมชนในฐานะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสียกับปัญหาการวิจัยที่เกิดขึ้นจริงในสถานที่ดังกล่าว ผลการศึกษาวิจัยที่ค้นพบในรูปของความรู้เชิงปฏิบัติการที่ได้จากการสืบค้นแบบมีส่วนร่วมระหว่างมุมมองของคนในและคนนอก จะถูกนำไปใช้สำหรับปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างทันที่ตามความหมายโดยนัยนี้ การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (AR) มีความหมายใกล้เคียงกันมาก กล่าวคือ มีองค์ประกอบร่วมกัน 3 ประการ ได้แก่ การสืบค้นหาความรู้ความจริง (inquiry or research) การมีส่วนร่วม (participatoion) และการลงมือดำเนินการเปลี่ยนแปลงใดๆ (action) ถ้าหากขาดองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งไปกระบวนการวิจัยนั้นจะไม่เรียกว่าเป็น PAR หรือ AR (Kemmis & Mc Taggart, 2000 : 567)

กระบวนการดำเนินงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis & Mc Taggart (1988 : 11 - 12) ประกอบด้วย

1. การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดแนวทางปฏิบัติการไว้ก่อนล่วงหน้า โดยอาศัยการคาดคะเนแนวโน้มของผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้
2. การปฏิบัติการ (Action) เป็นการลงมือดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ อย่างระมัดระวังและควบคุมการปฏิบัติการให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในแผน
3. การสังเกตการณ์ (Observation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการและผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่ได้ลงมือกระทำลงไป รวมทั้งสังเกตการณ์ ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยขัดขวางการดำเนินงานตามแผน ตลอดจนประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติตามแผนว่ามีสภาพหรือลักษณะเป็นอย่างไร
4. การสะท้อนกลับ (Reflection) เป็นการระลึกถึงการกระทำตามที่บันทึก ข้อมูลไว้จากการสังเกตอย่างไตร่ตรองในเชิงวิพากษ์กระบวนการและผลการปฏิบัติงานตลอดจน ปัจจัยและประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามที่พึงประสงค์หรือไม่ โดยอาจใช้

การอภิปราย ชักถามในลักษณะวิพากษ์วิจารณ์หรือประเมินผลการปฏิบัติงานระหว่างบุคคลที่มีส่วนร่วมในการวิจัยภายใต้การยึดมั่นต่อเป้าหมายของกลุ่มเป็นหลัก

สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีลักษณะเป็นการวิจัยที่บูรณาการระหว่างการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีจุดเน้นอยู่ที่ความร่วมมือของนักวิจัยในฐานะผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกกับการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานในฐานะผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3.5 การวิจัยและพัฒนา

การวิจัยและพัฒนา (Research and development) มีลักษณะเช่นเดียวกันกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ซึ่งเป็นการพัฒนาแบบหนึ่งที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือหรือเป็นยุทธวิธีในการดำเนินงาน กล่าวคือ เป็นการดำเนินการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในทิศทางหรือลักษณะที่ต้องการ โดยใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพของงานและมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบระเบียบ มีการศึกษาทดลองเพื่อให้เห็นผลประจักษ์ มีการตัดสินใจบนฐานข้อมูลที่เชื่อถือได้ และมีการปรับปรุงพัฒนาไปเรื่อยๆ จนกระทั่งการพัฒนารรลุเป้าหมายที่ต้องการ เป็นการวิจัยที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้วิจัยเพื่อหาคำตอบมาแก้ปัญหาของตนเองหรืออีกนัยหนึ่งคือผู้ทำวิจัยและผู้ใช้ผลการวิจัยเป็นคนเดียวกัน

การวิจัยและพัฒนาเป็นกระบวนการที่พัฒนามาจากวงการอุตสาหกรรม ซึ่งมีการนำผลที่ได้จากการวิจัยไปออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการใหม่ๆ โดยมีการวิจัยเพื่อตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้น การตรวจสอบคุณภาพอาจทำการวิจัยเพื่อทดลองใช้ผลิตภัณฑ์อย่างเป็นระบบ มีการประเมินผลและนำผลการวิจัยมาปรับปรุงเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพจนได้มาตรฐานตามที่กำหนด กระบวนการวิจัยและพัฒนาจึงเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ใหม่หรือประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ที่ประกอบด้วย กระบวนการวิจัย (Research - R) และกระบวนการพัฒนา (Development - D)

ขั้นตอนหลักในการดำเนินการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนการดำเนินงานสำคัญแบ่งตามกระบวนการหลักเป็น 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการวิจัย (R) และขั้นตอนการพัฒนา (D) ซึ่งอาจดำเนินการตามขั้นตอนการดำเนินทั้งสองซ้ำๆ กันหลายรอบก็ได้ โดยทั่วไปการวิจัยและพัฒนาทางอุตสาหกรรม มีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน นักวิจัยเริ่มต้นการดำเนินงานขั้นตอนแรกเป็นขั้นตอนการวิจัยตอน 1 (R1) เพื่อแสวงหาความรู้และแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ นำมาจัดทำแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ ขั้นตอนที่สองเป็นขั้นตอนการพัฒนาตอน 1 (D1) ซึ่งนักวิจัยปฏิบัติการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแผนพัฒนาที่กำหนดไว้ ขั้นตอนที่สามเป็นขั้นตอนการวิจัยตอน 2 (R2) เพื่อตรวจสอบและประเมินคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้น หาข้อบกพร่องและวิธีการปรับปรุงแก้ไข ขั้นตอนที่สี่เป็นขั้นตอนการพัฒนาตอน 2 (D2) เพื่อปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ นักวิจัยอาจดำเนินการตามขั้นตอนที่ 3 และ 4 ซ้ำๆ จนกว่าจะได้ผลิตภัณฑ์ที่มี

คุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด กระบวนการวิจัยและพัฒนาจึงมีขั้นตอนเรียงลำดับดังนี้คือ R1→D1 R2→D2 ซึ่งอาจมีขั้นตอนต่อเนื่องกันไป จนกว่าจะได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน (นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช, 2544)

เมื่อผู้วิจัยได้นำกระบวนการวิจัยและพัฒนาทางอุตสาหกรรมมาประยุกต์ใช้ในวงการศึกษา โดยทั่วไป การวิจัยและพัฒนา จะเริ่มต้นจากขั้นตอนการวิจัยก่อน เป็นวงจร R1→D1 R2→D2 หากการวิจัยและพัฒนา มีลักษณะเป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มักเริ่มต้นโดยขั้นตอนการพัฒนาก่อน เป็นวงจร D1→R1 D2→R2 เนื่องจากต้องการเน้นการใช้ประสบการณ์ของนักวิจัยในการแสวงหาแนวทางพัฒนากระบวนการเรียนรู้ร่วมกันก่อน

วิธีการนำกระบวนการวิจัยและพัฒนาไปใช้พัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จสูงสุด ควรจะมีความหลากหลายและยืดหยุ่น เพื่อสนองตอบต่อสภาพการณ์ที่แตกต่างกันและเปิดโอกาสให้ได้ความรู้ความคิดใหม่ๆ ที่แตกต่างและได้ผลมากกว่าแบบเดิมๆ ดังนั้นการนำกระบวนการวิจัยและพัฒนาเข้าไปใช้ในการพัฒนา จึงสามารถทำได้ในหลายรูปแบบ เช่น การพัฒนาจากบนลงล่าง (top down) รูปแบบการพัฒนาจากล่างสู่บน (bottom up) ซึ่งทั้งสองรูปแบบมีศักยภาพด้วยกันทั้งคู่หรืออาจจะเป็นรูปแบบใหม่ๆ ที่ยังไม่มียุคก่อนแต่มีศักยภาพและความเป็นไปได้ที่จะประสบผลสำเร็จ

รูปแบบการพัฒนาจากบนลงล่าง (top down) ซึ่งได้แก่ การดำเนินการโดยเริ่มจากผู้บริหารลงไปสู่ระดับครูผู้ปฏิบัติการ อาจเป็นรูปแบบที่เหมาะสมหากโรงเรียนหรือสถานศึกษานั้นเป็นหน่วยงานที่ทั้งผู้บริหารและบุคลากรส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะพัฒนาหรือมีความพร้อมในการพัฒนาสูง ประกอบกับสิ่งที่จะพัฒนาเป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากมีกฎหมายรองรับ การนำกระบวนการวิจัยและพัฒนาเข้าไปใช้ จึงมีโอกาที่จะประสบผลสำเร็จ อีกรูปแบบหนึ่งเป็นการพัฒนาจากรากหญ้าหรือจากล่างสู่บน (bottom up) คือจากครูปฏิบัติไปสู่การพัฒนาระดับกว้างขึ้นคือระดับโรงเรียน เนื่องจากในความเป็นจริงนั้นโรงเรียนต่างๆ มีครูดีๆ มีความคิดและการดำเนินการที่ดีๆ อยู่เป็นจำนวนมาก ดังจะเห็นได้จากฐานข้อมูลครูแห่งชาติ ครูต้นแบบ ครูเครือข่าย ครูภูมิปัญญาไทย ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และกระทรวงศึกษาธิการได้รวบรวมไว้ หากครูเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ได้ผล ดังนั้น การแสวงหาบุคคลที่มีผลงานการพัฒนาที่ได้ผลและพร้อมที่จะขยายผล การแสวงหาครูที่มีเครือข่ายการทำงานเป็นฐานอยู่บ้างแล้วหรือการแสวงหาบุคคลที่มีความคิดริเริ่มเพื่อดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปทั้งระบบจึงเป็นรูปแบบอีกรูปแบบหนึ่งที่มีโอกาสจะประสบความสำเร็จ

สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) และการวิจัยและพัฒนา (R&D) เป็นยุทธวิธีที่ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนและครูสามารถนำไปใช้ในการพัฒนางานของตนเองหรือพัฒนาองค์กรได้ ทั้งนี้ โดยอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน การวิจัยลักษณะนี้เหมาะสมสำหรับการวิจัยและการพัฒนา

กระบวนการจัดทำหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เพราะจะช่วยให้ค้นพบวิธีการบริหารจัดการหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสอดคล้องตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น และมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ

นภาพรณ์ ลินสวาท และคณะ (2544) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารหลักสูตรกับการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัจจัยการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร ภาพรวมอยู่ในระดับกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหาและควรให้ความสำคัญมากที่สุดคือด้านชุมชนหรือท้องถิ่น

2. การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านและด้านที่ควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษ คือด้านปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารหลักสูตรกับการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ปัจจัยการบริหารหลักสูตรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษามากที่สุดคือ ด้านการประเมินผลการใช้หลักสูตร กับด้านการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน

ทิตนา แชมมณี และคณะ (2544) ได้ทำการศึกษาแบบพหุกรณี จำนวน 11 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนที่ได้มีการดำเนินการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และได้รับความสำเร็จแล้วในระดับหนึ่ง จำนวน 7 โรงเรียน และโรงเรียนที่มีการพัฒนาไปบ้างแล้วแต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ จำนวน 4 โรงเรียน การคัดเลือกโรงเรียนดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต้นสังกัดในการให้ข้อมูลให้คำปรึกษาและคัดเลือก โดยพิจารณาให้ครอบคลุมโรงเรียนที่มีลักษณะสภาพและปัจจัยที่ต่างกัน รวมทั้งครอบคลุมการศึกษาชั้นพื้นฐานทุกระดับทุกสังกัด และกระจายตามลักษณะของชุมชนและภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการศึกษาแบบพหุกรณี (multiple case studies) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (in depth interview) ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน หรือจัดทำกลุ่มสนทนา (focus group) และสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู โดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participation) ร่วมกับการสัมภาษณ์ครูและนักเรียนศึกษาเอกสารของโรงเรียน และสอบถามครูและนักเรียนโดยใช้แบบสอบถามด้วย

สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ และคณะ (2545) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนรวมชั้น โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participation research) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) และการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ผลการวิจัย พบว่า

1. มีการพัฒนาหลักสูตร หน่วยการเรียนรายวิชา และหน่วยการเรียนรู้แบบหัวเรื่อง จัดทำแผนการสอนและกำหนดรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายสำหรับโรงเรียนรวมชั้นโดยครูและผู้บริหารได้ร่วมกันพัฒนา ซึ่งได้รับการปรึกษาจากคณะผู้วิจัย และที่ปรึกษาโครงการวิจัย

2. ครูและผู้บริหารเห็นว่า หลักสูตรรูปแบบการเรียนการสอนและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้น สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอนและการเรียนรู้

3. นักเรียนรวมชั้นมีความสามารถทางคณิตศาสตร์โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับที่น่าพอใจ ส่วนความสามารถทางภาษาไทยด้านการเขียนเรื่องยังมีอยู่หลายโรงเรียนที่ต้องเร่งปรับปรุง

4. ครูแสดงความคิดเห็นว่าโรงเรียนรวมชั้นได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ นักเรียนส่วนใหญ่ชอบการเรียนรวมชั้น เพราะมีความสุขและสนุกกับการเรียน

กรมวิชาการ (2546) ได้สรุปผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า หลังการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูสูงขึ้น คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้สอนทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอนและนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากร และแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ให้เกิดการเรียนรู้ ครูใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และการแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ วิเคราะห์ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และวิธีการเรียนของผู้เรียน จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ให้หลากหลายสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน นอกจากนี้ ควรมีวิธีจัดการเรียนรู้คือ กระบวนการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ เน้นการคิด ปฏิบัติจริงและส่งเสริมคุณธรรม จัดการเรียนรู้โดยใช้การบรรยาย ระดมสมองอภิปราย ค้นคว้าทำรายงาน สานิต ประชุมกลุ่ม เกมและเพลง บทบาทสมมุติและการศึกษา นอกสถานที่ ใช้สื่อที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการผลิตและใช้สื่อ มีการทำวิจัยในชั้นเรียนและนำผลวิจัยไปใช้ การวัดและประเมินผลเน้นการประเมินผลรอบคลุมด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรมและค่านิยม

มณฑิภา ชูติบุตร (2546) ได้ประเมินหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 : กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า กระบวนการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในเรื่องการเตรียมการของโรงเรียนในการใช้หลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนทุกคนผ่านการอบรมหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ครู (311 คน) ร้อยละ 90 ผ่านการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตร

ในเรื่องความรู้ความเข้าใจของครูและความสามารถในการจัดการเรียนรู้ พบว่า ผลการสำรวจครูจำนวน 1,227 คน ที่ผ่านการอบรมเรื่องหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ร้อยละ 56.23 มีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้ร้อยละ 52.97 ส่วนความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารร้อยละ 66.67 มีความเห็นว่า ครูมีความสามารถเพียงพอในการจัดการเรียนรู้ และร้อยละ 33.33 มีความเห็นว่า ยังไม่เพียงพอควรจะต้องได้รับการพัฒนาอีก

รัชกร ประสิทธิ์เดสง (2546) ได้วิจัยทดลองเรื่อง ผลการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้กิจกรรมโครงงานเรื่อง กระบวนการทางเศรษฐกิจ รายวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนธาทองพิทยาคม เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้รูปแบบ (The Single Group, Pretest – Posttest Design) ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้กิจกรรมโครงงานมีค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V. = 11.08) และค่าดัชนีประสิทธิผล มีค่าเท่ากับ 0.71 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นหลังจากเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้กิจกรรมโครงงาน ร้อยละ 71 สูงกว่าเกณฑ์ของค่าดัชนีประสิทธิผล คือ .50 หรือร้อยละ 50

2. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้กิจกรรมโครงงานเรื่อง กระบวนการทางเศรษฐกิจ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่ดีอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งทุกด้าน เรียงลำดับดังนี้ ด้านความคิดเห็นต่อกลุ่ม ด้านความคิดเห็นต่อตนเอง และด้านความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

อารี หลวงนา และคณะ (2547) ได้จัดทำวิจัยเพื่อวางระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาครูเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านยางน้อย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี (เกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ) ใช้รูปแบบการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) การสังเกต (Observation) การจัดทำเวทีสาธารณะ ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์เอกสารหลักฐานประกอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นและตรวจสอบข้อมูลโดยใช้การตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Data Triangulation) ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนและครูมีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมขององค์กรดีขึ้น ครูมีกิจกรรมที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน นักเรียนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงจากผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูที่ค่อนข้างชัดเจน

อมร ไชยแสน และคณะ (2547) ได้จัดทำวิจัยเพื่อวางระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาครูเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้โรงเรียนท่าม่วงวิทยาคม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) พัฒนาครูด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาครูควบคู่กับ

การติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระยะๆ เป็นวิธีการที่ดีอีกวิธีหนึ่งในการที่จะกระตุ้นให้ครูได้พัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาและต่อเนื่อง อันจะส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

ปฐมเกียรติ ไชยคำ (2547) ได้จัดทำวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสระจรเข้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5 เป็นการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ประกอบด้วย การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (classroom action research) การวิจัยปฏิบัติการชั้นเรียนแบบรวมพลัง (collaborative classroom action research) และการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research – PAR) ผลการวิจัยพบว่า

ด้านปริมาณ

1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและมีความก้าวหน้าโดยเฉลี่ย 3.51 พฤติกรรมการมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบโดยเฉลี่ยมีความก้าวหน้าร้อยละ 25.81
2. ชุมชนพึงพอใจต่อโครงการ วพร. ร้อยละ 95.33
3. ครูสามารถจัดทำแผนจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีระดับคุณภาพโดยเฉลี่ยร้อยละ 91.99 ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีระดับคุณภาพโดยเฉลี่ยร้อยละ 90.55 ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์โดยเฉลี่ยร้อยละ 93.33
4. ครูมีความพึงพอใจต่อการจัดปัจจัยเกื้อหนุนของผู้บริหารร้อยละ 93.33 ความพึงพอใจของครูต่อกระบวนการนิเทศภายในร้อยละ 90.30

ด้านคุณภาพ

1. นักเรียนมีทักษะในการเรียนเพื่อเรียนรู้ มีทักษะในการสื่อสาร การนำเสนอ และสาคิตผลงาน สามารถเชื่อมโยงความรู้สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์สังคมยอมรับ
2. ครูมีความหลากหลายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยและการบูรณาการ
3. ผู้บริหารโรงเรียนได้เทคนิควิธีในการพัฒนาครู เกิดนวัตกรรมการบริหารและพัฒนาวัตกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วม
4. นักวิจัยภายนอกสร้างนวัตกรรมนิเทศ และผลจากการนิเทศส่งผลให้การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการวิจัยชั้นเรียนของคณะครูประสบความสำเร็จ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์และอยู่ร่วมกันอย่างมีสุข
5. บรรยากาศในการทำงานเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และมีส่วนร่วม

2. งานวิจัยต่างประเทศ

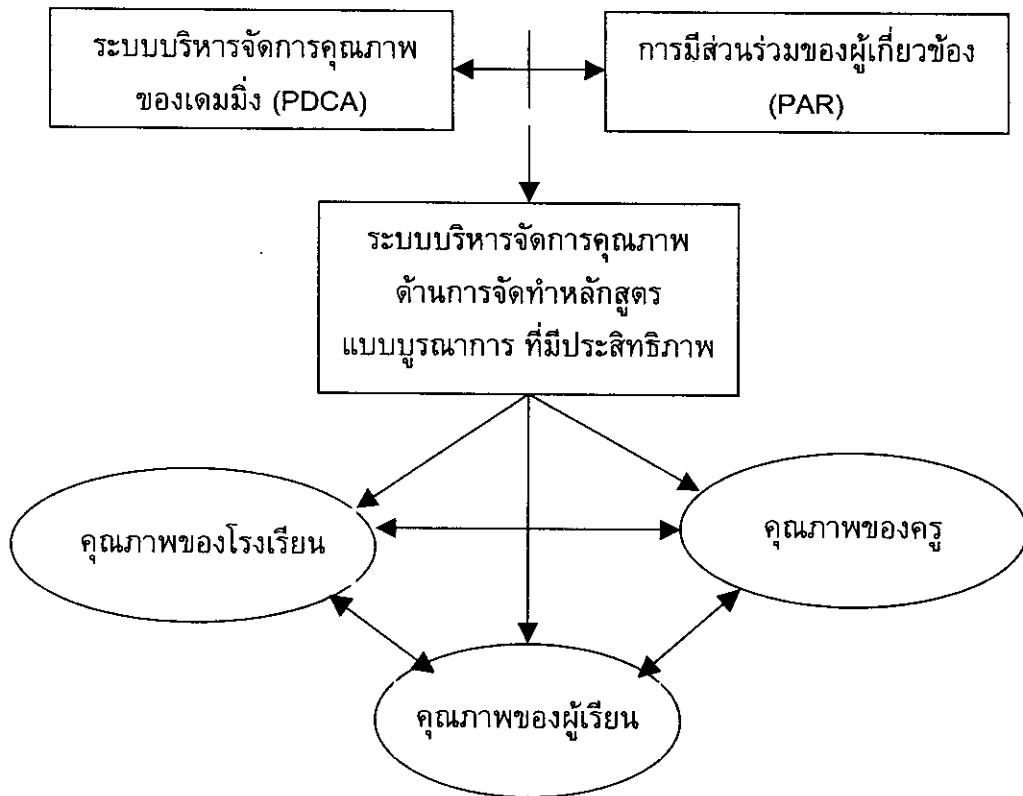
National Research Council (1999, pp.48 - 50) The National Research Council also discussed information literacy and information technology in 1999 document *Being Fluent with Information Technology*. The report states : The National Council for the Accreditation of Teacher Education, in its "Professional Standards for the Accreditation of Schools, Colleges, and Departments of Education", indicates, "teacher education candidates should be able to appropriately and effectively integrate technology and information literacy in instruction to support student learning".

Rockman Ilene F. and Associates (2003 : 135 - 136) Chancellor's professor, and director, Center for Postsecondary Research, Indiana University : The American Library Association's Presidential Committee defines information literacy as "the ability to know when information is needed and to be able to know, locate, and effectively use that information for lifelong learning and problem solving". Increasingly, educators are expressing concern that students are not developing the ability to critically analyze the messages they receive from television, the Internet, and other media sources. Students also lack the abilities needed to effectively utilize the myriad information sources available to them. Research has shown that in order to develop information literacy skill, students must be given repeated opportunities throughout their college years to acquire and exercise these skill in daily lives. *Integrating Information Literacy into the Higher Education Curriculum* is filled with information and practical examples from a wide variety of institutions that show how information literacy programs and partnerships can transform learning environments.

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรและการบูรณาการสรุปได้ว่า มีการดำเนินการวิจัยและพัฒนาหลายรูปแบบหลายลักษณะ และทำให้เกิดการพัฒนากระบวนการบริหารการจัดคุณภาพการศึกษา ผลการศึกษาวิจัยส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในโรงเรียน ผู้เรียนมีความรอบรู้และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง มีความสุขและสนุกกับการเรียนในด้านครู พบว่า ครูได้รับการพัฒนาที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ไปในทางที่ดีขึ้น เกิดนวัตกรรมในการบริหารและการพัฒนาครู และทำให้การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย ระบบการบริหารจัดการคุณภาพด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการของโรงเรียนบ้านวังดินสอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ที่พัฒนาขึ้นได้มาจากแนวคิดเกี่ยวกับวงจรคุณภาพของเดมมิ่งและการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมซึ่งกำหนดเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ ผลผลิตที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอด ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านวังดินสอด ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ปีการศึกษา 2548 ซึ่งประกอบด้วย

1.1 ครูผู้สอน	จำนวน	9 คน
1.2 นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2	จำนวน	86 คน
1.3 ผู้ปกครองนักเรียน	จำนวน	12 คน
1.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	จำนวน	7 คน
รวมทั้งสิ้น	จำนวน	114 คน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัยนั้นใช้วิธีการเก็บข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ แบ่งเป็นดังนี้

- 1.1 การศึกษาวิเคราะห์สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียน
- 1.2 การวางแผนดำเนินการพัฒนาระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ

- 2.1 พัฒนาระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ
- 2.2 จัดทำคู่มือระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ
- 2.3 วิพากษ์ระบบและคู่มือระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ
- 2.4 ปรับเข้าระบบและคู่มือระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการตาม

ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาครูและการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ

- 3.1 การวางแผนและจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมครู
- 3.2 การดำเนินการพัฒนาครู
- 3.3 การจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ

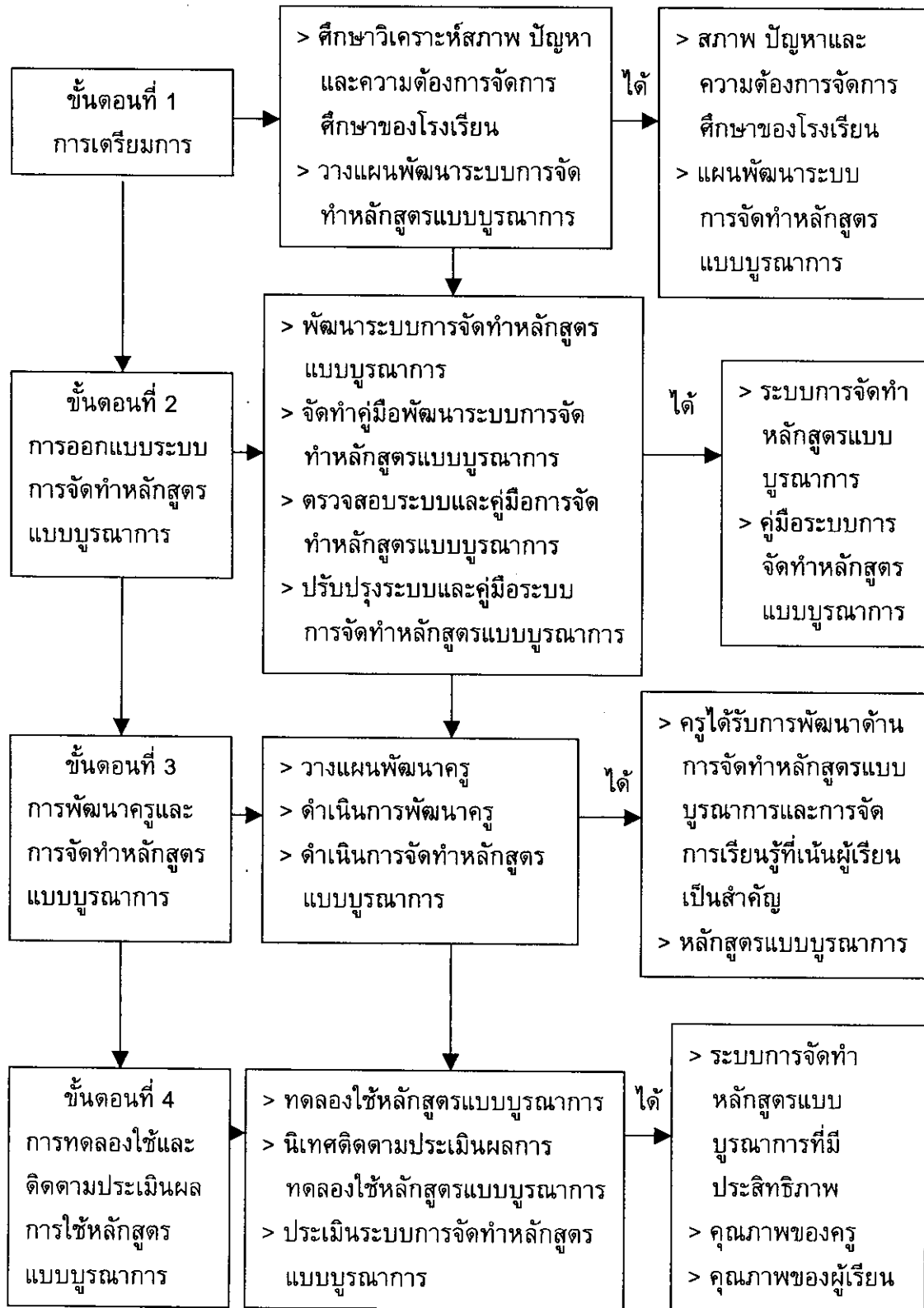
ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรแบบ

บูรณาการ

- 4.1 ทดลองใช้หลักสูตรแบบบูรณาการ
- 4.2 นิเทศติดตามประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรแบบบูรณาการ
- 4.3 ประเมินระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตร

แบบบูรณาการ

กรอบแนวคิดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา
ด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิด ดังแผนภูมิ 5
ดังต่อไปนี้

แผนภูมิ 5 กรอบแนวคิดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา
ด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ

สำหรับรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัยแต่ละขั้นตอน มีดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการเตรียมการ

1.1 การศึกษาบริบทและวิเคราะห์สภาพและปัญหาการจัดการศึกษา ของโรงเรียน

1.1.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการศึกษา
 ของโรงเรียนและของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งประกอบด้วย ธรรมนูญ
 โรงเรียน แผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติราชการประจำปี รายงานประเมินตนเอง รายงานผล
 การประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา
 2546 และเอกสารรายงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องของโรงเรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้
 ของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์นักเรียน (N.T.) แผนกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก
 เขต 2 และแผนปฏิบัติราชการประจำปี

1.1.2 จัดสนทนากลุ่ม (Focus group) ในโรงเรียนเพื่อรวบรวมข้อมูล
 เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียน เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2548 โดย
 จัดกลุ่มสนทนา จำนวน 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำนวน
 10 คน ผู้ดำเนินการประชุมกลุ่มคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิวันท์ ชาญวิชัย โดยมีประเด็น
 ในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับวิธีการจัดการศึกษา การจัดหลักสูตรสถานศึกษา กระบวนการจัด
 การเรียนรู้การวัดผลประเมินผลของครูและความต้องการที่จะเข้ารับพัฒนาแนวทางการพัฒนา
 และการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงาน

กลุ่มที่ 2 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ตัวแทนนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 1 และ
 ช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 12 คน ผู้ดำเนินการประชุมกลุ่มคือ ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ โดยมีประเด็น
 ในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สภาพและปัญหาด้านการเรียนของนักเรียน
 สาข่วิช่าที่ชอบ กิจกรรมที่สนใจ การสอนของครูและการบ้านที่ครูมอบหมาย

กลุ่มที่ 3 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 12 คน
 ผู้ดำเนินการประชุมกลุ่มคือ รองศาสตราจารย์วิราพร พงศ์อาจารย์ โดยมีประเด็นการสนทนา
 กลุ่มเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครู ความพึงพอใจในผลการเรียนและคุณลักษณะ
 ของนักเรียน สภาพและปัญหาของนักเรียน ความต้องการในการพัฒนาการเรียนการสอน
 และความคิดเห็นในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

กลุ่มที่ 4 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 จำนวน 7 คน ผู้ดำเนินการประชุมกลุ่มคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดือนใจ เกียวซี โดยมี
 ประเด็นในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา บทบาท

หน้าที่และการมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการศึกษาของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ความพร้อมและวิธีดำเนินการช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา

1.2 การวางแผนดำเนินการพัฒนา

จากผลการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียน จากการศึกษาเอกสารและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้นำข้อสรุปที่ได้ มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนดำเนินการพัฒนาต่อไป ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า โรงเรียน ประสบปัญหาที่สำคัญดังนี้

1.2.1 ด้านตัวนักเรียน มีปัญหาในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และคุณลักษณะการเรียนรู้อันพึงประสงค์ในตัวนักเรียนยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจกล่าวคือ นักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่รักการเรียนรู้ ขาดทักษะการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ ไม่สามารถคิดที่ซับซ้อนได้ และยังไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

1.2.2 ด้านบุคลากร ครูมีภาระงานสอนมาก ครูขาดความรู้ความเข้าใจ ที่ชัดเจนเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการศึกษา ครูขาดทักษะในด้านเทคนิคการออกแบบการเรียนรู้ และการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความสามารถในการบูรณาการ ความรู้ ความคิด และการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูมีความรู้ ไม่ตรงตามสาระวิชาจึงละเลยในสาระสำคัญบางสาระที่ตนไม่ถนัดและมีความซ้ำซ้อนของเนื้อหา สาระในแต่ละกลุ่มวิชา

1.2.3 ด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนประสบปัญหาเรื่องระบบงาน โดยเฉพาะการจัดคุณภาพงานที่ยังไม่เป็นระบบ ขาดการวางแผนงานร่วมกัน การไม่ปฏิบัติงาน ร่วมกันของคณะครูในโรงเรียน การนิเทศติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานไม่สอดคล้อง กับวัตถุประสงค์และตัวบ่งชี้ ครูแต่ละฝ่ายงานไม่มีการตรวจสอบและประเมินตนเองทำให้ไม่มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาระบบการทำงานในครั้งต่อ ๆ ไป

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยคณะครูและบุคลากรได้นำข้อมูลนี้มากำหนด แนวทางในการพัฒนาโดยได้จัดการศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของคณะครู ในโรงเรียนร่วมกันระหว่างคณะครู ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2548 เพื่อร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา โดยจัดทำเป็นแผนผังความคิด (Mind mapping) วิเคราะห์ปัญหาที่สำคัญที่ต้องการดำเนินการ แก้ไขปัญหา และได้ข้อมูลสรุปว่า สิ่งที่โรงเรียนจะต้องเร่งดำเนินการพัฒนาเป็นลำดับแรก คือ การพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนในการจัดหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียน และการจัดระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลเหล่านี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาระบบการบริหารจัดการ และพัฒนาครูของโรงเรียนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา

2.1 พัฒนาระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ ผู้วิจัยได้นำผลจากการศึกษาขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ ซึ่งกระบวนการในการพัฒนาระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ มีดังต่อไปนี้

2.1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ

2.1.2 สังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ

2.1.3 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้แก่คณะครูเกี่ยวกับระบบการจัดการเรียนรู้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งและระดมแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งได้จัดการประชุมอบรมครูที่ห้องสิริราชภัฏ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม วันที่ 28 - 29 เมษายน 2548 ผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ผู้วิจัย คณะครู คณาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยเชิญนายวิชาญ กาญจนไพโรจน์ อาจารย์จากสถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ นายลือชัย ชูนาคา และนางมินตรา เกียรติวรรณ ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เป็นวิทยากร

2.2 จัดทำคู่มือระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ โดยจัดประชุมระดมความคิดเพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการหลักสูตรแบบบูรณาการ ณ ห้องประชุมของโรงเรียนบ้านวังดินสอ เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2548 ผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ผู้วิจัยและคณะครูโรงเรียนบ้านวังดินสอ โดยสาระในการประชุมครั้งนี้ได้มุ่งเน้นเกี่ยวกับการกำหนดองค์ประกอบของระบบการบริหารจัดการด้านจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ มาตรฐานและตัวชี้วัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการด้านจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ จุดอ่อนจุดแข็งด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการและแนวทางการพัฒนาระบบ กำหนดบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดทำร่างระบบและคู่มือระบบการบริหารจัดการด้านจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ

2.3 ตรวจสอบความเหมาะสมของระบบและคู่มือ

ผู้วิจัยดำเนินการโดยนำร่างระบบบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาและคู่มือระบบการบริหารจัดการด้านจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการที่พัฒนาขึ้น เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเหมาะสมของระบบและคู่มือ เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2548 ณ ห้องประชุมวังจันทร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของระบบ ประกอบด้วย

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เตือนใจ เกี้ยวชี่ คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2) รองศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา จันทร์บรรจง รองคณบดีคณะ-
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์ อาจารย์คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

4) นายสัญญา จันทร์รังษี รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
พิษณุโลก เขต 2

2.4 ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการและคู่มือ

นำระบบการบริหารจัดการและคู่มือระบบการบริหารจัดการด้านการจัดทำ
หลักสูตรแบบบูรณาการที่ได้รับการตรวจสอบความเหมาะสมมาแก้ไขปรับปรุง โดยการปรับปรุง
กรอบการดำเนินงานในการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการและประเด็นการติดตามประเมินผล
หลักสูตร ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้ได้ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา
ด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอที่สอดคล้องกับสภาพจริงของโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาครูและจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ มีกิจกรรมที่สำคัญคือ การพัฒนาครูเพื่อให้มีความรู้
ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการและการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ
ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 การพัฒนาครู

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พิบูลสงคราม และศึกษานิเทศก์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ในการร่วม
วางแผนกำหนดแนวทางในการพัฒนาครู ซึ่งมีการดำเนินงานตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1.1 ศึกษาความต้องการในการพัฒนาครู ด้านการจัดทำหลักสูตรแบบ
บูรณาการและรูปแบบการพัฒนา เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาครู

3.1.2 วางแผนพัฒนาที่กำหนดรูปแบบและเนื้อหากิจกรรมที่ต้องการพัฒนา
ระยะเวลาการอบรมและวิทยากร โดยผู้วิจัยจัดประชุมคณะครูในโรงเรียน เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม
2548 ณ ห้องประชุมของโรงเรียนบ้านวังดินสอ เวลา 13.00 น.–16.00 น.

การดำเนินการวางแผนพัฒนาครู ผู้วิจัยได้ร่วมกับคณะครูวางแผน
การพัฒนาและการติดตามประเมินผลการพัฒนาครูโดยกำหนดให้มีกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม คือ

3.1.2.1 การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง หลักสูตรแบบบูรณาการ
เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและ
ประเมินผลตามสภาพจริง

3.1.2.2 การศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรท้องถิ่น

3.1.2.3 การนิเทศติดตามประเมินผล

3.1.3 เมื่อได้ข้อมูลจากขั้นตอนการวางแผนพัฒนาครูแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการดำเนินงานตามแผน

3.1.4 ปรับปรุงแผนพัฒนาครูตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.1.5 ดำเนินการพัฒนาครูตามแผนพัฒนาครู รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 การพัฒนาครูตามแผนพัฒนาครู

ครั้งที่	วัน เวลา	เรื่อง	วิทยากร	วิธีการพัฒนา	จำนวนชั่วโมง	สถานที่
1	25 กรกฎาคม 2548 08.30น.- 12.00 น.	- หลักสูตร ท้องถิ่นและ หลักสูตรแบบ บูรณาการ	ดร.ดุขฎิ สิตลวรารงค์ และคณะ	อบรมเชิง ปฏิบัติการ	3 ชม. 30 นาที	ห้องประชุมวังจันทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม
2	25 กรกฎาคม 2548 13.00น.- 16.30 น.	- การออกแบบ การเรียนรู้ - หน่วยการ เรียนรู้แบบ บูรณาการ	ผศ.อภิวันท์ ชาญวิชัย และคณะ	อบรมเชิง ปฏิบัติการ	3 ชม. 30 นาที	ห้องประชุมวังจันทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม
3	8 สิงหาคม 2548 09.00น.- 12.00 น.	- เทคนิค การสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็น สำคัญ	ดร.ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์	อบรมเชิง ปฏิบัติการ	3 ชม.	ห้องศูนย์ศึกษา พัฒนาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม
4	8 สิงหาคม 2548 13.00น.- 16.30 น.	- วิธีการสอน - การวิเคราะห์ มาตรฐานการ เรียนรู้	ผศ.อภิวันท์ ชาญวิชัย และคณะ	อบรมเชิง ปฏิบัติการ	3 ชม. 30 นาที	ห้องศูนย์ศึกษา พัฒนาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม
5	9 สิงหาคม 2548 09.00น.- 12.00 น.	- การเขียน แผนการจัด การเรียนรู้	ผศ.อภิวันท์ ชาญวิชัย และคณะ	อบรมเชิง ปฏิบัติการ	3 ชม.	ห้องศูนย์ศึกษา พัฒนาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม

ตาราง 1 (ต่อ)

ครั้งที่	วัน เวลา	เรื่อง	วิทยากร	วิธีการ พัฒนา	จำนวน ชั่วโมง	สถานที่
6	9 สิงหาคม 2548 13.00น.- 16.30 น.	- การวัดและ ประเมินผล ตามสภาพจริง	ดร. สมลักษณ์ พรหมมี เนตร และคณะ	อบรมเชิง ปฏิบัติการ	3 ชม. 30 นาที	ห้องศูนย์ศึกษา พัฒนาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม
7	9 กันยายน 2548 09.00น.- 16.00 น.	- การสร้าง หลักสูตร ท้องถิ่น	อ.จำเริญ เชื้อประดิษฐ์	ศึกษา ดูงาน	6 ชม.	โรงเรียน คีรีมาศวิทยาคม จังหวัดสุโขทัย

3.1.6 ประเมินผลการพัฒนาครู โดยการใช้แบบทดสอบเปรียบเทียบ
ความรู้ความเข้าใจของครูก่อนและหลังการอบรม และสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติม

3.2 จัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ

ระหว่างวันที่ 26 - 31 กรกฎาคม 2548 ผู้วิจัยได้จัดประชุมปฏิบัติการ
เรื่องการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ ที่โรงเรียนบ้านวังดินสอ โดยเชิญศึกษานิเทศก์สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 คือ นางมินตรา เกียรติวรรณ และนายอดุลย์ เสือสรวย
เป็นวิทยากร โดยผู้วิจัยและคณะครูเข้าร่วมประชุม จำนวน 10 คน และมีการดำเนินการดังนี้

3.2.1 ดำเนินการสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนผู้เรียน
และชุมชน

3.2.2 เตรียมความพร้อมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจ
ในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ โดยการประชุมชี้แจงถึงประโยชน์
สิทธิและหน้าที่ พร้อมรับฟังความคิดเห็นในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
ประกอบด้วย ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นำข้อมูลที่ได้
จากการประชุมมาวิเคราะห์สังเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในด้านศักยภาพของโรงเรียนและชุมชน
การสนับสนุนแหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ในชุมชน ที่สามารถตอบสนองกับ
ความต้องการของการจัดทำหลักสูตรให้ประสบผลสำเร็จ

3.2.3 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้โดยคณะครูร่วมกันวิเคราะห์มาตรฐาน
การเรียนรู้และมาตรฐานช่วงชั้นในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

วิเคราะห์ข้อมูลความต้องการ ความสอดคล้องกับสภาพปัญหาของโรงเรียน นักเรียนและชุมชน และกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหลังจากที่นักเรียนได้เรียนครบตามแผนการจัดการเรียนรู้ ในหลักสูตรแบบบูรณาการของโรงเรียนบ้านวังดินสอ ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

3.2.4 กำหนดสาระหลักสูตรและเวลาเรียน โดยวิเคราะห์จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และสภาพความต้องการของนักเรียนและชุมชน

3.2.5 จัดทำคำอธิบายรายวิชาของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและจำนวนเวลาเรียน คำอธิบายรายวิชาตามหลักสูตรแบบบูรณาการของโรงเรียน และจำแนกเป็นคำอธิบายรายวิชาช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2

3.2.6 จัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยนำเอาสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้มาจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ย่อยเพื่อความสะดวกในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ จำนวนเวลาเรียน โดยกำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้ทั้งระบบของโรงเรียนและวิเคราะห์ผังความคิด โดยใช้หัวเรื่องหน่วยการเรียนรู้เป็นแกนของแต่ละช่วงชั้นและระดับชั้น

3.2.7 ได้หลักสูตรแบบบูรณาการฉบับร่าง ประกอบด้วย ผังมโนทัศน์องค์ประกอบของหลักสูตรตามหลักการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นและอาชีพสำคัญในชุมชนเป็นแกน คือ การปั้นกระถางดินเผา จัดเข้ากลุ่มเพื่อจัดทำหน่วยเรียนตามลักษณะที่ควรจะเป็น ตัวอย่างเช่น ภูมิหลังของการปั้นกระถางในชุมชน หน่วยนี้จะเชื่อมโยงไปสู่สาระการเรียนรู้ต่างๆ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ประวัติความเป็นมา บุคคลสำคัญ ภาษาไทย เรื่อง การฟัง พูด อ่านและเขียน ศิลปะ เรื่อง การปั้นการออกแบบ การวาดภาพ ร้องเพลง วิชาภาษาต่างประเทศ เรื่อง คำศัพท์ เป็นต้น เรียกชื่อหน่วยของหลักสูตรแบบบูรณาการตามที่คณะกรรมการร่วมกัน คือ หน่วย "กระถางสร้างงาน"

3.2.8 ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร โดยนำหลักสูตรแบบบูรณาการฉบับร่าง ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

- 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิวันท์ ชาญวิชัย อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
- 2) ดร.ดุษฎี สีตลวรพงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนنگไกรลาศ-วิทยาคม จังหวัดสุโขทัย
- 3) นางมินตรา เกียรติวรรณ ศึกษาพิเศษสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

3.2.9 ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรแบบบูรณาการ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.2.10 ประเมินหลักสูตรแบบบูรณาการที่จัดทำขึ้น โดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประเมินโดยคณะครูโรงเรียนบ้านวังดินสอ เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2548

ขั้นตอนที่ 4 ทดลองใช้ และติดตามประเมินผล

การทดลองใช้และติดตามประเมินผลระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามหลักการบริหารวงจรคุณภาพ PDCA โดยมี 4 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

4.1 การวางแผน (Plan)

ผู้วิจัยและคณะครูวางแผนการนำระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการไปใช้ในโรงเรียน โดยการจัดประชุมคณะครู เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2548 ซึ่งได้กำหนดประเด็นการวางแผนดำเนินงาน ดังนี้

4.1.1 จุดมุ่งหมายของการนำระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการไปใช้ในโรงเรียน

4.1.2 แผนการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนและระยะเวลา ได้แก่ ขั้นตอนการเตรียมการ ขั้นตอนนำหลักสูตรแบบบูรณาการไปทดลองจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน และขั้นการนิเทศติดตามประเมินผล

4.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการนิเทศติดตามประเมินผล การดำเนินงาน ประกอบด้วย

4.1.3.1 แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

4.1.3.2 แบบสังเกตครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

4.1.3.3 แบบประเมินระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ

4.1.3.4 ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus group)

การสร้างเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ

2. กำหนดประเด็นคำถามในสร้างเครื่องมือแต่ละชนิดให้ตรงกับสาระที่จะศึกษา

3. สร้างเครื่องมือตามที่กำหนดไว้

4. เสนอให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดือนใจ เกียวซี คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2) ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ อาจารย์คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

3) นางมินตรา เกยรรรณ ศึกษานิเทศก์สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

5. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

6. นำเครื่องมือไปใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4.1.4 กำหนดผู้รับผิดชอบและคณะกรรมการที่จะมีส่วนร่วมในการ
พัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ ได้แก่ ผู้บริหาร คณะครู
ผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านวังดินสอ และกำหนด
ผู้ทรงคุณวุฒิที่จะมีส่วนสนับสนุนและนิเทศติดตามประเมินผล ประกอบด้วย

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดือนใจ เกียวซี คณบดีคณะ-
ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2) รองศาสตราจารย์วิราพร พงศ์อาจารย์ อาจารย์คณะ-
ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิวันท์ ชาญวิชัย อาจารย์คณะ-
ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

4) ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ อาจารย์คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

5) นางมินตรา เกยรรรณ ศึกษานิเทศก์สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

4.1.5 เตรียมสื่อปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการ
จัดกิจกรรม

4.2 การปฏิบัติตามแผน (Do)

4.2.1 การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

ระหว่างวันที่ 9-11 สิงหาคม 2548 ผู้วิจัยได้จัดประชุมปฏิบัติการ
เรื่อง การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ห้องประชุมของโรงเรียนบ้านวังดินสอ โดยผู้วิจัย
และคณะครูเข้าร่วมประชุม จำนวน 10 คน ได้ดำเนินการวางแผน เขียนแผนการจัดการเรียนรู้
ซึ่งเป็นที่รวมขององค์ประกอบต่างๆ ที่สำคัญ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
มีรูปแบบหรือองค์ประกอบต่างๆ เหมือนแผนการจัดการเรียนรู้ทั่วๆ ไป แต่ต่างกันตรงที่การ
ปฏิบัติกิจกรรมตามเนื้อหาสาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่เชื่อมโยงเป็นเรื่องเดียวกัน
ผู้วิจัยและคณะครูดำเนินการวิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้เพื่อกำหนด
เป็นแผนการเรียนรู้ ประกอบด้วยชื่อ เวลาเรียน มาตรฐานการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้
การวัดและประเมินผล สื่อและบันทึกหลังการสอน ผลการประชุมสรุปได้ดังนี้

4.2.1.1 ได้แผนการจัดการเรียนรู้จากครูทุกคน โดยใช้รูปแบบเดียวกันทั้งโรงเรียนตามที่ได้รับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ห้องศูนย์ศึกษาพัฒนาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2548

4.2.1.2 ประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งแบ่งออกเป็นการประเมินภายในโดยผู้บริหารและครูวิชาการโรงเรียน และการประเมินจากภายนอกโดยคณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ และการประชุมวิพากษ์แผนการจัดการเรียนรู้ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

4.2.2 นำหลักสูตรแบบบูรณาการไปทดลองใช้จัดการเรียนการสอน

เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2548 จัดประชุมปฏิบัติการวางแผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแบบบูรณาการของโรงเรียน ที่โรงเรียนบ้านวังดินสอ โดยผู้วิจัยและคณะครูเข้าร่วมประชุม จำนวน 10 คน ได้กำหนดให้ครูทุกคนนำแผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และเครื่องมือการวัดผล ไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ชั้นเรียนของตนเองตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 19 กันยายน 2548 ถึงวันที่ 30 มกราคม 2549 ให้ครบหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแบบบูรณาการของโรงเรียนบ้านวังดินสอ ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

4.3 การนิเทศติดตามประเมินผล (Check)

ในขั้นตอนนี้ประกอบไปด้วยการนิเทศภายในโดยผู้บริหารและครูวิชาการโรงเรียน และการนิเทศภายนอกโดยคณะอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ซึ่งมีประเด็นในการนิเทศติดตามประเมินผล คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูโดยใช้แบบสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น หลังจากนั้นได้จัดประชุมสนทนากลุ่มวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของการจัดการเรียนการสอนของครู การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา การติดตามประเมินผลระบบการทำหลักสูตรแบบบูรณาการ โดยใช้แบบประเมินระบบการทำหลักสูตรแบบบูรณาการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและนักเรียนเป็นผู้ตอบแบบประเมินแล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา และจัดประชุมสนทนากลุ่ม และการเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการพัฒนา รายละเอียดในการนิเทศติดตามประเมินผลระบบการทำหลักสูตรแบบบูรณาการ ดังปรากฏในตาราง 2

ตาราง 2 การนิเทศติดตามประเมินผลระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ

ประเด็น การประเมิน	เครื่องมือ ในการเก็บ รวบรวม ข้อมูล	ผู้ประเมิน	วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล	ระยะเวลา ในการ ประเมิน	การ วิเคราะห์ ข้อมูล
1.แผน การจัดการ เรียนรู้	แบบ ประเมิน แผนการจัด การเรียนรู้	1.ประเมินภายใน โดยผู้บริหาร และครูวิชาการ 2.ประเมินภายใน นอกโดยคณะ อาจารย์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏพิบูล สงคราม	1.ตรวจสอบความ ถูกต้องเหมาะสม ของแผนการจัด การเรียนรู้ 2.ประชุมวิพากษ์ แผนการจัด การเรียนรู้	14-16 กย.2548 และ 16-18 พย.254	1.ค่าเฉลี่ย 2.ค่า S.D. 3.วิเคราะห์ เนื้อหา
2.การจัด กิจกรรม การเรียน การสอน	แบบสังเกต การจัด กิจกรรม การเรียน การสอน	1.ประเมินภายใน โดยผู้บริหาร และครูวิชาการ 2.ประเมินภายใน นอกโดยคณะ อาจารย์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏพิบูล สงคราม	1.สังเกตการจัด กิจกรรมการเรียน การสอนของครู 2.สนทนากลุ่ม วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของการ จัดการเรียน การสอนของครู	19-23 กย.2548 และ 8-24 พย.2548	1.ค่าเฉลี่ย 2.ค่า S.D. 3.วิเคราะห์ เนื้อหา
3.ระบบ การจัดทำ หลักสูตร แบบ บูรณาการ	แบบ ประเมิน ระบบการ จัดทำ หลักสูตร แบบ บูรณาการ	1.ครูผู้สอน 2.คณะกรรมการ สถานศึกษา 3.ผู้ปกครอง 4.นักเรียน	1.ให้ตอบแบบ ประเมินระบบการ จัดทำหลักสูตรแบบ บูรณาการ 2.สนทนากลุ่ม 3.เปรียบเทียบผล ก่อนและหลังการ พัฒนา	24 พย. ถึง 20 ธค. 2548 และ 2 มีค. 2549	1.ค่าเฉลี่ย 2.ค่า S.D. 3.วิเคราะห์ เนื้อหา

4.4 การปรับปรุงแก้ไข (Action)

การดำเนินงานตามขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้นำผลจากขั้นตอนการนิเทศติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานมาเป็นข้อมูลป้อนกลับในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน โดยผู้วิจัย จัดประชุมร่วมกับคณะครูภายหลังการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน

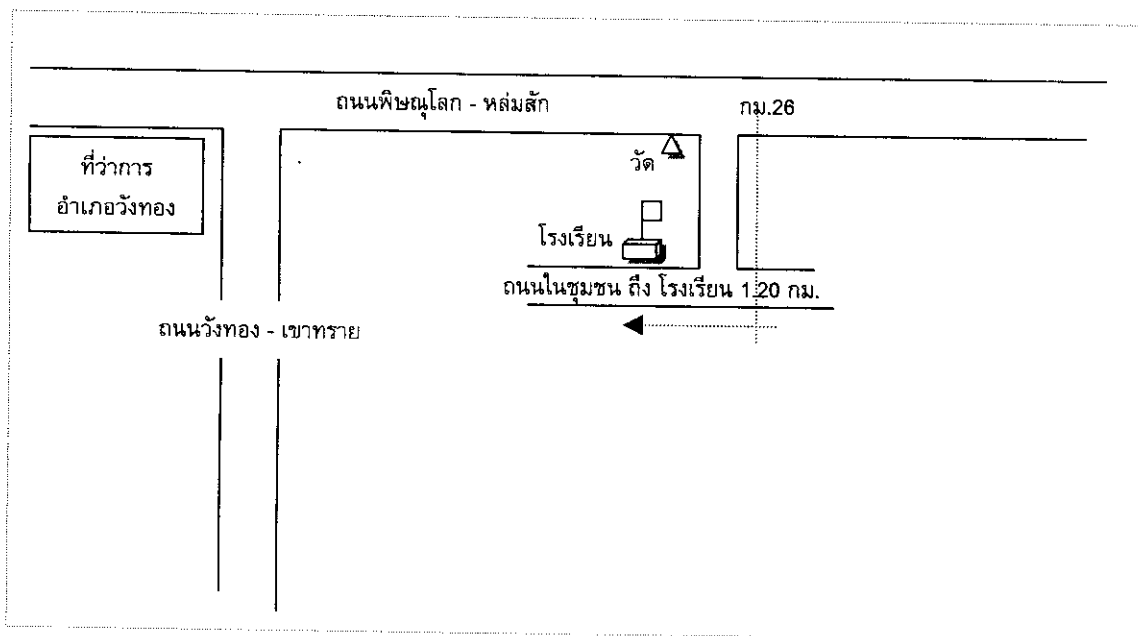
บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพ การศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้วิจัยขอนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการจัดการศึกษาของ โรงเรียนบ้านวังดินสอ

โรงเรียนบ้านวังดินสอ เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ได้รับอนุมัติจัดตั้งเป็นโรงเรียนเมื่อปี พ.ศ. 2482 เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รวม 8 ชั้นเรียน อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอวังทอง เป็นระยะทาง 10 กิโลเมตร สภาพของโรงเรียนบ้านวังดินสอ ปรากฏดังแผนภูมิ 6

แผนภูมิ 6 แผนผังแสดงที่ตั้งของโรงเรียนบ้านวังดินสอ

ที่มา : แผนปฏิบัติการราชการประจำปี โรงเรียนบ้านวังดินสอ, 2548 : 2

1.1 ข้อมูลด้านบุคลากร

ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบ้านวังดินสอ มีนักเรียนทั้งสิ้นจำนวน 110 คน และข้าราชการจำนวน 10 คน รายละเอียดดังในตาราง 3 - 4

ตาราง 3 จำนวนนักเรียนและการจัดชั้นเรียน จำแนกตามระดับชั้นและเพศ

ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน (คน)			จำนวน ห้องเรียน
	ชาย	หญิง	รวม	
ชั้นอนุบาลปีที่ 1	6	9	15	1
ชั้นอนุบาลปีที่ 2	3	6	9	1
รวมอนุบาล	9	15	24	2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	1	6	7	1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	10	6	16	1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	11	5	16	1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	9	6	15	1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	10	8	18	1
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	10	3	13	1
รวมประถมศึกษา	51	35	86	6
รวมทั้งสิ้น	60	50	110	8

ที่มา : แผนปฏิบัติการประจำปีโรงเรียนบ้านวังดินสอ ปีการศึกษา 2548

จากตาราง 3 พบว่า โรงเรียนบ้านวังดินสอ มีจำนวนนักเรียน ชาย 60 คน หญิง 50 คน รวมทั้งสิ้น 110 คน จัดเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อพิจารณาตามระดับการจัดการศึกษา นักเรียนระดับปฐมวัย มีจำนวน 24 คน ระดับประถมศึกษา มีจำนวน 86 คน การจัดชั้นเรียนชั้นๆ ละ 1 ห้อง รวมทั้งสิ้น 8 ห้องเรียน นอกจากนี้ในแต่ละชั้นมีนักเรียนไม่เกิน 18 คน ซึ่งถือว่ามีจำนวนนักเรียนไม่มากจนเกินไป

ตาราง 4 จำนวนครู จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

ที่	ชื่อ - สกุล	เพศ	อายุ (ปี)	วุฒิ การศึกษา	ประสบการณ์ การทำงาน (ปี)
1	นายมรรค กันมา	ชาย	49	ปริญญาตรี	29
2	นางบรรเทิง มั่นชานา	หญิง	56	ปริญญาตรี	36
3	นางเพ็ญศิริ แสงศิริ	หญิง	47	ปริญญาตรี	26
4	นางวิไล มานักฆ้อง	หญิง	54	ปริญญาตรี	34
5	นางปิยะรัตน์ สนิทพันธ์	หญิง	51	ปริญญาตรี	31
6	นางสุมาลี ปิ่นดอนทอง	หญิง	54	ปริญญาตรี	34
7	นายสถิตย์ ฉิมหัวร้อง	ชาย	54	ปริญญาตรี	33
8	นางอมรรัตน์ ชันมณี	หญิง	46	ปริญญาตรี	25
9	นายมานิจ จันประทุมอัญ	ชาย	45	ปริญญาตรี	25
10	นางสายรุ้ง คำพุ่ม	หญิง	38	ปริญญาโท	19
รวมเฉลี่ย (ปี)			50	-	30

ที่มา : แผนปฏิบัติการประจำปีโรงเรียนบ้านวังดินสอ ปีการศึกษา 2548

จากตาราง 4 พบว่า โรงเรียนบ้านวังดินสอ มีข้าราชการครูทั้งสิ้น จำนวน 10 คน เป็นชาย 3 คน หญิง 7 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 1 คน ครูผู้สอน 9 คน อายุเฉลี่ยของครู เท่ากับ 50 ปี ซึ่งนับว่าครูมีอายุค่อนข้างมาก ครูทุกคนมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป และมีประสบการณ์การสอนเฉลี่ยของครู 30 ปี ซึ่งแสดงว่าครูมีประสบการณ์ในการสอนมานาน เมื่อเทียบอัตราส่วนครู : นักเรียน ได้เท่ากับ 1 : 11 แสดงว่า มีจำนวนครูเพียงพอตามเกณฑ์ไม่ขาดแคลนครู (เกณฑ์ สพฐ. เท่ากับ 1 : 25)

1.2 สภาพปัญหาของนักเรียน

จากการศึกษาปัญหาของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังดินสอ ปรากฏผลดังในตาราง 5 - 9

1.2.1 ปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ตาราง 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ปีการศึกษา 2547 จำแนกตามระดับชั้นและกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก

ระดับชั้น	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สังคมศึกษา	ภาษาอังกฤษ	รวม
ชั้นป. 1	77.42	78.50	75.83	76.42	61.83	74.00
ชั้นป. 2	66.47	64.33	70.00	61.27	65.20	65.45
ชั้นป. 3	67.20	67.30	68.80	74.55	62.00	67.97
รวม	70.36	70.04	71.54	70.75	63.01	69.14

จากตาราง 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ในภาพรวมอยู่ในระดับ พอใช้ (คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 69.14) เมื่อพิจารณาตามระดับชั้น พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับ พอใช้ทุกชั้น (คะแนนเฉลี่ยระหว่าง ร้อยละ 50 - 74) และเมื่อพิจารณาเป็นรายวิชา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับ พอใช้ทุกวิชาและทุกชั้น ยกเว้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกือบทุกวิชาอยู่ในระดับ ดี (คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 75 ขึ้นไป)

ตาราง 6 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำแนกตามระดับชั้นและกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก

ระดับชั้น	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สังคมศึกษา	ภาษาอังกฤษ	รวม
ชั้นป. 4	71.89	71.06	74.06	76.61	68.83	72.49
ชั้นป. 5	64.54	65.38	64.69	64.08	56.38	63.01
ชั้นป. 6	67.50	68.25	72.92	74.17	67.08	69.98
รวม	67.98	68.23	70.56	71.62	64.10	68.49

ที่มา : รายงานการประเมินตนเอง โรงเรียนบ้านวังดินสอ, 2548

จากตาราง 6 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ในภาพรวมอยู่ในระดับ พอใช้ (คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 68.49) เมื่อพิจารณาตามระดับชั้น พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับ พอใช้ทุกชั้น และเมื่อพิจารณาเป็นรายวิชา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับ พอใช้ทุกวิชา

ตาราง 7 ผลสัมฤทธิ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2547

จำนวน นักเรียน	20	20	20	รวม
กลุ่มสาระวิชา	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	-
คะแนนเต็ม	30	30	30	-
\bar{X}	12.55	9.35	9.85	10.58
S.D.	3.87	3.77	3.83	-
รวม	41.83	31.17	32.83	35.28

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2, 2548

จากตาราง 7 พบว่า ผลสัมฤทธิ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2547 อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐานทุกรายวิชา โดยมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 40 ยกเว้นวิชาภาษาไทย ที่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 41.83 แสดงว่า ความสามารถทางการเรียนของผู้เรียนเกือบทุกด้านอยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐาน

ตาราง 8 ผลสัมฤทธิ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2547

จำนวน นักเรียน	12	12	12	12	รวม
กลุ่มสาระวิชา	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	ภาษาอังกฤษ	-
คะแนนเต็ม	40	40	40	40	-
\bar{X}	14.67	12.17	14.67	11.33	13.21
S.D.	4.33	3.33	2.27	3.28	-
รวม	36.67	30.42	36.67	28.33	33.02

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2, 2548

จากตาราง 8 พบว่า ผลสัมฤทธิ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2547 อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐานทุกรายวิชา โดยมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 40 แสดงว่า ความสามารถทางการเรียนของผู้เรียนทุกด้านอยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐาน โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (\bar{X} เท่ากับ 28.33)

จากการศึกษารายงานผลการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2546 ในมาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร พบว่า อยู่ในระดับพอใช้

นอกจากนี้ ผลการสนทนากลุ่มจากผู้ปกครองนักเรียนและครู ส่วนใหญ่เห็นว่า นักเรียนมีปัญหาการเรียนในวิชาหลักที่สำคัญ ดังคำกล่าวที่ว่า

“เด็กส่วนใหญ่อ่อนวิชา ภาษาอังกฤษและภาษาไทย” (ผู้ปกครอง)

“อยากให้ทางโรงเรียนเน้นเรื่องการอ่านหนังสือให้มากเป็นพิเศษ

เพราะรู้สึกที่เด็กอ่านหนังสือไม่ค่อยดีสักเท่าไร” (ผู้ปกครอง)

“ขาดงบประมาณในการจัดทำสื่อการสอน” (ครู)

“โรงเรียนมีคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพียง

2 เครื่อง ซึ่งถือว่าน้อยมาก” (ครู)

“การบ้านของนักเรียนยาก เมื่อเด็กทำไม่ได้ผู้ปกครองก็สอนไม่เป็น

เพราะวิธีการเรียนไม่เหมือนกัน” (ผู้ปกครอง)

สรุปได้ว่า สภาพและปัญหานักเรียนจากรายงานผลการประเมินตนเอง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การศึกษาผลสัมฤทธิ์นักเรียน รายงานผลการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2546 การสนทนากลุ่มพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ ทั้งช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2

1.2.2 ปัญหาด้านคุณลักษณะและพฤติกรรมของนักเรียน

จากรายงานผลการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2546 มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง พบว่า อยู่ในระดับพอใช้ และมีข้อเสนอแนะให้โรงเรียนฝึกให้นักเรียนเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ เด็กแต่ละคนต้องเข้าห้องสมุดอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง และการตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบการอ่านมีน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการสนทนากลุ่มที่มีความคิดเห็นว่านักเรียนมีปัญหาด้านพฤติกรรม กล่าวคือ นักเรียนไม่กล้าแสดงออกและมีพฤติกรรมก้าวร้าว ดังคำกล่าวที่ว่า

“นักเรียนไม่กล้าแสดงออกมีความกลัวเหมือนถูกเก็บกด แต่ก็มีพฤติกรรม

ก้าวร้าว อยากให้โรงเรียนเน้นเรื่องการแสดงออกด้วย” (ผู้ปกครอง)

“ผู้ปกครองไม่ยอมช่วยเหลือครูในการกดดันความประพฤติของลูกหลาน”

“ผู้ปกครองยังให้ความร่วมมือด้านการดูแลนักเรียนหลังเลิกเรียนน้อย” (ครู)

สรุปได้ว่า คุณลักษณะและพฤติกรรมของนักเรียนในภาพรวมยังไม่เป็นที่น่าพอใจ โดยเฉพาะการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการอ่านการค้นคว้าและการกล้าแสดงออก และพฤติกรรมที่ก้าวร้าว อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง

1.2.3 สภาพและปัญหาของนักเรียนด้านครอบครัวและผู้ปกครอง

ตาราง 9 สถานภาพทางครอบครัวและผู้ปกครองของนักเรียน

สถานภาพทางครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
1. วุฒิการศึกษาของผู้ปกครอง		
1.1 ระดับชั้นประถมศึกษา	74	67.27
1.2 ระดับชั้นมัธยมศึกษา	20	18.18
1.3 ระดับอนุปริญญา	12	10.91
1.4 ระดับปริญญาตรีขึ้นไป	4	3.64
2. อาชีพของผู้ปกครอง		
2.1 เกษตรกรรม ทำนา ทำไร่	55	50.00
2.2 ลูกจ้าง/รับจ้างทั่วไป	45	40.91
2.3 ค้าขาย	8	7.27
2.4 รับราชการ	2	1.82
3. สถานภาพการสมรสของบิดามารดา		
3.1 บิดามารดายังมีชีวิตอยู่และอยู่ร่วมกัน	87	79.09
3.2 บิดาและหรือมารดาเสียชีวิต	8	7.27
3.3 บิดามารดาหย่าร้าง	15	13.64
4. การพักอาศัยของนักเรียนระหว่างที่เรียน		
4.1 นักเรียนอาศัยอยู่กับบิดามารดา หรือบิดาหรือมารดา	75	68.18
4.2 นักเรียนอาศัยอยู่กับปู่ ย่า หรือตา ยาย	25	22.73
4.3 นักเรียนอาศัยอยู่กับญาติที่มีไม่ใช่ปู่ ย่า หรือตา ยาย	10	9.09
4.4 นักเรียนอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นที่มีไม่ใช่ญาติ	-	-
5. ฐานะทางเศรษฐกิจครอบครัว / รายได้โดยเฉลี่ยต่อปี		
5.1 150,000 - 200,000 บาทขึ้นไป	16	14.55
5.2 50,000 - 150,000 บาท	38	34.55
5.3 ต่ำกว่า 50,000 บาท	56	50.90

ที่มา : แผนปฏิบัติการประจำปีโรงเรียนบ้านวังดินสอ ปีการศึกษา 2548

จากตาราง 9 พบว่า สถานภาพทางครอบครัวของนักเรียนด้านวุฒิการศึกษา ผู้ปกครอง ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนาทำไร่ บิดามารดาของนักเรียนส่วนใหญ่ยังมีชีวิตอยู่และอยู่ร่วมกัน ร้อยละ 79.09 แต่ก็มีนักเรียนจำนวนหนึ่งที่ประสบปัญหาบิดามารดาหย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 13.64 และบิดามารดาหรือบิดาหรือมารดาเสียชีวิต คิดเป็นร้อยละ 7.27 ระหว่างที่เรียน นักเรียนส่วนใหญ่อยู่กับบิดามารดา แต่ก็ยังมีนักเรียนอีกจำนวนมากที่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา เนื่องจาก บิดามารดาออกไปทำงานที่ในเมืองหรือต่างจังหวัด ต้องอาศัยอยู่กับผู้ปกครอง ได้แก่ ปู่ ย่า หรือตา ยาย และญาติฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียนส่วนใหญ่มีรายได้ต่อครัวเรือนค่อนข้างต่ำ โดยกว่าร้อยละ 50 รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 50,000.00 บาท

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสภาพและปัญหาครอบครัวนักเรียนบางส่วนเป็นครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ มีสาเหตุจากการหย่าร้าง ครอบครัวแตกแยกและมีการเสียชีวิตของบิดาหรือมารดา นักเรียนบางคนอาศัยอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้าหรือญาติ เนื่องจากบิดามารดาได้เข้าไปทำงานในเมืองหรือต่างจังหวัด ทำให้ขาดผู้ปกครองที่จะดูแลเอาใจใส่เกี่ยวกับการเรียนของนักเรียนอย่างจริงจังทำให้ นักเรียนขาดความอบอุ่น ไม่สนใจการเรียน ละเลยกิจกรรมสำคัญๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะทางพฤติกรรมและความรับผิดชอบต่างๆ อีกทั้งยังไม่สนใจการบ้านที่ครูมอบหมายไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการสนทนากลุ่มที่ต่างก็มีความเห็นตรงกันว่าบิดามารดาของนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ดูแลลูก ไม่มีเวลาให้กับลูก ไม่มีความรู้ที่จะสอนลูก เพราะต้องไปทำงานหลังจากเลิกเรียนแล้วนักเรียนมักจะทิ้งลูกไว้เพียงลำพังช่วงค่ำผู้ปกครองจึงจะกลับจากงาน ดังผลการสนทนากลุ่มจากผู้ปกครองที่กล่าวว่า

“ครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน” (ครู)

“นักเรียนส่วนใหญ่อยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย และญาติพี่น้อง ส่วนบิดามารดาไปทำงานต่างจังหวัด นักเรียนบางคนขาดปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต” (ผู้ปกครอง)

“เด็กก้าวร้าว เพราะมีปัญหาหย่าร้างพ่อแม่ทึงกันเยอะ” (ครู)

“ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลาเอาใจใส่ลูกหลาน” (ผู้ปกครอง)

1.3 สภาพปัญหาด้านครู

จากการศึกษาข้อมูลของครูผู้สอนทั้ง 9 คน เกี่ยวกับสาขาวิชาเอก ภาระงาน การสอน และภาระงานพิเศษที่ได้รับมอบหมาย รายละเอียดดังในตาราง 10 - 11

ตาราง 10 สาขาวิชาเอกและภาระงานสอนของครู

ที่	ชื่อ - สกุล	สาขาวิชาเอก	ภาระงานสอน ประจำชั้น/ครูพิเศษ	ชั่วโมง/สัปดาห์
1	นางบรรเทิง มั่นชานา	การประถมศึกษา	อบ. 1 ทุกมวลประสบการณ์	25
2	นางเพ็ญศิริ แสงศิริ	สุขศึกษา	อบ. 2 ทุกมวลประสบการณ์	25
3	นางวิไล มานักษ์	การประถมศึกษา	ป. 1 ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	25
4	นางปิยะรัตน์ สนิทพันธ์	บรรณารักษ์	ป. 2 ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	25
5	นางสุมาลี ปันดอนทอง	การประถมศึกษา	ป. 3 ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	25
6	นายสถิตย์ ฉิมหัวร้อง	สังคมศึกษา	ป. 4 ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	25
7	นางอมรรัตน์ ชันมณี	ปฐมวัย	ยกเว้นกลุ่มฯต่างประเทศ	22
			ป. 5 ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	
			ยกเว้นกลุ่มฯต่างประเทศ	22
8	นายมานิจ จันประดุมอญ	การประถมศึกษา	ป. 6 ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	25
			ยกเว้นกลุ่มฯต่างประเทศ	22
9	นางสายรุ้ง คำพุด	ปริญญาโทสาขา หลักสูตรการศึกษา (ปริญญาตรีสาขา ภาษาไทย)	ครูพิเศษ สอนกลุ่มสาระวิชา ภาษาต่างประเทศ ป. 4-6 และกลุ่มสาระวิชาภาษาไทย ป.6	12
จำนวนชั่วโมง/สัปดาห์รวมเฉลี่ย			-	22.56

ที่มา : แผนปฏิบัติการประจำปีโรงเรียนบ้านวังดินสอ ปีการศึกษา 2548

จากตาราง 10 พบว่า ครูส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาการประถมศึกษา ภาระงานสอนของครู โดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 22.56 ชั่วโมง ซึ่งถือว่ามีภาระงานสอนมาก ครูผู้สอนแต่ละคนต้องเป็นครูประจำชั้นและส่วนใหญ่สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีครูพิเศษที่ไม่ได้ประจำชั้น 1 คน สอนในช่วงชั้นที่ 2 วิชาภาษาต่างประเทศ และวิชาภาษาไทย และจากตารางพบว่า ไม่มีครูที่เรียนจบในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ พลศึกษา ศิลปะดนตรี

ตาราง 11 ภาระงานพิเศษของครูที่ได้รับมอบหมาย

ที่	ชื่อ - สกุล	งานพิเศษ	ชั่วโมง/ สัปดาห์
1	นางบรรเทิง มั่นชานา	หัวหน้าฝ่ายงานแผนและงบประมาณ และ เจ้าหน้าที่การเงินโรงเรียน	10
2	นางเพ็ญศิริ แสงศิริ	งานจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ และ งานอนามัยโรงเรียน	10
3	นางวิไล มานักฆ้อง	หัวหน้าฝ่ายงานบริหารทั่วไป งานข้อมูล สารสนเทศ และงานส่งเสริมประชาธิปไตย และวินัยนักเรียน	10
4	นางปิยะรัตน์ สนิทพันธ์	งานห้องสมุดโรงเรียน และงานความสัมพันธ์ กับชุมชน	10
5	นางสุมาลี ปิ่นดอนทอง	งานดูแลช่วยเหลือนักเรียน งานสื่อ และ ศูนย์วิชาการโรงเรียน	10
6	นายสถิตย์ นิมหัวร้อง	หัวหน้างานบริหารงานบุคลากร และ งานอาคารสถานที่	7
7	นางอมรรัตน์ ชันมณี	งานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน และ งานกิจกรรมสหกรณ์นักเรียน	8
8	นายมานิจ จันประทุมอญ	งานสารวัตรนักเรียน และกิจการพิเศษ ได้แก่ กิจกรรมกีฬา และการป้องกันยาเสพติด ฯลฯ	7
9	นางสายรุ้ง คำพุ่ม	หัวหน้าฝ่ายงานวิชาการโรงเรียน เจ้าหน้าที่ ธุรการ และเจ้าหน้าที่พัสดุ	18
จำนวนชั่วโมง/สัปดาห์รวมเฉลี่ย			10

ที่มา : แผนปฏิบัติราชการประจำปีโรงเรียนบ้านวังดินสอ ปีการศึกษา 2548

จากตาราง 11 พบว่า ครูทุกคนมีภาระงานพิเศษที่ต้องรับผิดชอบนอกจากการสอน และภาระงานพิเศษของครูโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าครูมีภาระงานพิเศษมาก โดยนางสายรุ้ง คำพุ่ม มีภาระงานพิเศษที่นอกเหนือจากการสอนมากที่สุด (สัปดาห์ละ 18 ชั่วโมง)

ผลการศึกษาสภาพและปัญหาของครูพบว่า โรงเรียนบ้านวังดินสอ มีนักเรียนทั้งสิ้นจำนวน 110 คน จัดเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีข้าราชการครูจำนวน 10 คน อัตราส่วนครูต่อนักเรียนเท่ากับ 1 : 11 แสดงว่ามีครูเพียงพอตามเกณฑ์ (เกณฑ์ สพฐ. เท่ากับ 1 : 25) ครูส่วนมากเป็นผู้สูงอายุและมีประสบการณ์ในการสอนมานาน ครูทุกคนมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในสาขาการประถมศึกษา ภาระงานสอนของครู โดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 22.56 ชั่วโมง ซึ่งถือว่ามีการะงานสอนมากครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นครูประจำชั้นและสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูทุกคนมีภาระงานพิเศษเฉลี่ยสัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าครูมีภาระงานพิเศษมาก จากรายงานผลการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2546 พบว่า ครูส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการศึกษา

นอกจากนี้ จากการศึกษา การสังเกตและสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการในการจัดการเรียนการสอนของครู พบว่า ครูขาดความรู้ในด้านเทคนิคการออกแบบการเรียนรู้และการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูยังมีพฤติกรรมการสอนแบบเดิม คือ การสอนแบบบรรยายใช้สื่อการสอนน้อยเทคนิคการสอนของครูยังไม่หลากหลาย ขาดทักษะการจัดกิจกรรมที่บูรณาการความรู้ ความคิด ความสามารถและความดี กิจกรรมที่บูรณาการเนื้อหาภายในสาระการเรียนรู้เนื้อหาข้ามสาระและบูรณาการเข้ากับชีวิตจริงของผู้เรียน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครูยังไม่เป็นไปตามสภาพจริงและนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้อ่อนข้าน้อย

ปัญหาในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่ยังไม่เป็นระบบครบวงจรการนิเทศติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานไม่ชัดเจน ครูแต่ละฝ่ายงานไม่มีการตรวจสอบและประเมินตนเอง ทำให้ไม่มีผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาระบบงานในครั้งต่อไป

และเนื่องจากภาระงานของครูนอกเหนืองานสอนมีมาก เช่น งานข้อมูลสารสนเทศที่กระจายอยู่ตามกลุ่มงานต่างๆ ที่ผู้เรียกใช้ข้อมูลให้รายงานและให้ทำซ้ำๆ กัน โดยเฉพาะงานที่ได้รับมอบหมาย เช่น งานตามนโยบายต่างๆ งานวิชาการ งานธุรการ งานการเงินและพัสดุ เป็นต้น ทำให้ครูไม่ค่อยมีเวลาในการพัฒนาตนเองและพัฒนาการเรียนการสอนไม่ค่อยมีเวลาในการสร้างสื่อและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้การเตรียมการสอนไม่สมบูรณ์ และผลจากการสนทนากลุ่ม โดยกลุ่มผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา มีความเห็นว่าครูยังไม่ค่อยเอาใจใส่นักเรียนเท่าที่ควร อยากให้ครูเข้าสอนตามวิชาและเข้าสอนตรงเวลา

1.4 ความต้องการในการพัฒนา

จากปัญหาที่พบ ผู้วิจัยและคณะครูได้นำข้อมูลมากำหนดแนวทางพัฒนา โดยการศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของคณะครูในโรงเรียนร่วมกันระหว่างคณะครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านวังดินสอและศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2548 เพื่อ

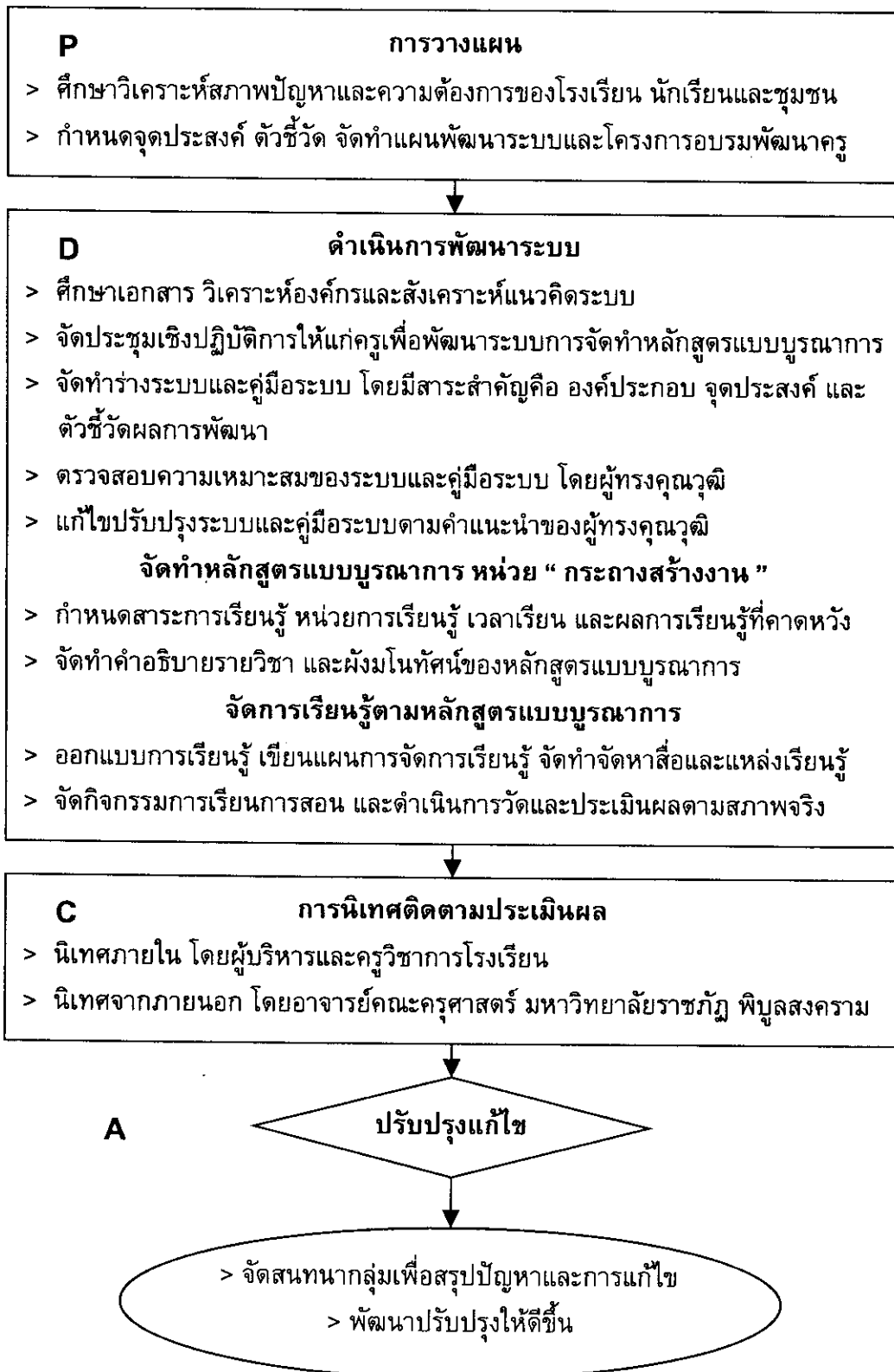
ร่วมกันวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและกำหนดแนวทางของการแก้ไขปัญหาที่สำคัญ ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหา พบว่า ครูมีภาระงานสอนมากและต้องสอนเกือบทุกวิชา ในชั้นของตนเองทำให้การเรียนการสอนขาดประสิทธิภาพ จำเป็นต้องใช้การสอนแบบบูรณาการ สิ่งที่โรงเรียนและคณะครูจะต้องเร่งดำเนินการพัฒนาเป็นลำดับแรกคือ การพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น และการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่บูรณาการความรู้ ความคิด ความสามารถและความดี กิจกรรมที่บูรณาการเนื้อหาภายในสาระการเรียนรู้เนื้อหาข้ามสาระและการบูรณาการเข้ากับชีวิตจริงของผู้เรียน

ส่วนที่เป็นจุดแข็งในการจัดการศึกษาของโรงเรียน คือ มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ การปั้นกระถางดินเผาซึ่งเป็นอุตสาหกรรมครัวเรือนและเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงของชุมชนซึ่งเจ้าของกิจการมีความยินดีและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ความรู้สร้างประสบการณ์ ตลอดจนให้เป็นสถานฝึกงานและแหล่งการเรียนรู้แก่นักเรียน

ดังนั้น คณะครูโรงเรียนบ้านวังดินสอจึงกำหนดเป้าหมายของการพัฒนา ร่วมกันโดยจัดระบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการของโรงเรียน

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา

ในการดำเนินงานพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้วิจัยและคณะครูได้ดำเนินการโดยใช้หลักการของวงจรเดมมิง (PDCA) ผลการพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ ดังแสดงในแผนภูมิ 7

แผนภูมิ 7 ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ
ของโรงเรียนบ้านวังดินสอ

ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ
โรงเรียนบ้านวังดินสอ ประกอบด้วย

1. การวางแผน

1.1 ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยการศึกษา
เอกสารและการสนทนากลุ่ม แล้วนำข้อสรุปที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนา
ระบบการบริหารและการพัฒนาครูในโรงเรียน

1.2 กำหนดจุดประสงค์ ตัวบ่งชี้ จัดทำแผนพัฒนาระบบและโครงการอบรม
พัฒนาครู

1.2.1 จุดประสงค์การพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้าน
การจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ ซึ่งได้มาโดยการวิเคราะห์จากมาตรฐานของสำนักงาน
รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มาตรฐานที่ 18 ตัวบ่งชี้ที่ 18.4 และมาตรฐาน
ที่ 25 ตัวบ่งชี้ที่ 25.1 มาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ปีการศึกษา
2548 มาตรฐานที่ 6 และมาตรฐานที่ 8 นอกจากนี้ยังได้นำภูมิปัญญาของชุมชนบ้านวังดินสอ
เกี่ยวกับการปั้นกระถางดินเผา มากำหนดเป็นเกณฑ์การจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้
ของโรงเรียนด้วย ซึ่งผลการวิเคราะห์มาตรฐาน ดังปรากฏในตาราง 12

ตาราง 12 มาตรฐานการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังดินสอ

ที่	รายละเอียดของมาตรฐานการจัดหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังดินสอ	สอดคล้องกับ มาตรฐานของ	
		เขตพื้นที่	สมศ.
1	โรงเรียนมีหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่เหมาะสม สอดคล้องกับผู้เรียนและท้องถิ่น คบช.1 โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรที่เป็น มาตรฐานสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนและความต้องการ ของผู้เรียนและท้องถิ่น คบช.2 โรงเรียนนำหลักสูตรไปใช้อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอน การดำเนินงานที่ถูกต้อง คบช.3 โรงเรียนมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรโดยการ มีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง	มฐ.8	มฐ.25
		คบช.2	คบช.1
			25.1.1
			25.1.2
		25.1.3	
		25.1.4	

ตาราง 12 (ต่อ)

ที่	รายละเอียดของมาตรฐานการจัดหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านวังดินสอ	สอดคล้องกับ มาตรฐานของ	
		เขตพื้นที่	สมศ.
2	ตบช.4 โรงเรียนมีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยเหมาะสม กับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสามารถนำไป ปฏิบัติจริงได้อย่างต่อเนื่อง		25.1.5
	โรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา (หลักสูตรแบบบูรณาการ)	มฐ.8 ตบช.3	มฐ.18 ตบช.4
	ตบช.1 ครูมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร		
	ตบช.2 ครูมีการจัดกิจกรรมที่บูรณาการเนื้อหาข้ามสาระ การเรียนรู้ของผู้เรียน		18.4.3
	ตบช.3 ครูมีการจัดกิจกรรมที่บูรณาการเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ที่เรียนกับชีวิตจริงของผู้เรียน		18.4.4
	ตบช.4 มีการกำหนดรูปแบบและแนวทางในการนิเทศและ ดำเนินการนิเทศได้อย่างเหมาะสม (กัลยาณมิตรนิเทศ)	มฐ.6 ตบช.6.4	
	ตบช.5 มีการนำผลการประเมินการใช้แผนจัดการเรียนรู้ มาปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้		

1.2.2 แผนพัฒนาครูและแผนติดตามประเมินผลการพัฒนาครูด้านการจัด
ทำหลักสูตรแบบบูรณาการ ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ วัตถุประสงค์และตัวบ่งชี้ กิจกรรมการพัฒนา
วิธีการ เครื่องมือและระยะเวลาในการติดตามประเมินผล รวมทั้งกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบ
ในการพัฒนาและติดตามประเมินผล ซึ่งรายละเอียดของแผนพัฒนาและติดตามประเมินผล
การพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ ดังในตาราง 13

ตาราง 13 แผนพัฒนาครูและแผนติดตามประเมินผลการพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตร
แบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

จุดประสงค์ และตัวบ่งชี้	การพัฒนา	การติดตามและประเมินผล		ระยะเวลา	ผู้รับ ผิดชอบ
		วิธีการ	เครื่องมือ		
1.จัดทำหลักสูตรแบบ บูรณาการและพัฒนา หลักสูตรที่เป็น มาตรฐานสอดคล้องกับ เป้าหมายของโรงเรียน และความต้องการของ ผู้เรียนและท้องถิ่น	จัดอบรมเชิง	-วิพากษ์	-ประเด็น	25	1.ผู้ทรง คุณวุฒิ 2.วิทยากร 3.ผู้บริหาร
	ปฏิบัติการแก่ครู	หลักสูตร	ในการ	กรกฎาคม	
	เรื่องหลักสูตร	-ประเมิน	วิพากษ์	2548 ถึง 30	
2.นำหลักสูตรไปใช้ใน การจัดการศึกษา	จัดอบรมเชิง	-ประเมินผล	-แบบ	8 สิงหาคม	1.วิทยากร 2.ผู้บริหาร
	ปฏิบัติการแก่ครู	การอบรม	ทดสอบ	2548 ถึง 24	
	เรื่องการเขียน	-ตรวจสอบ	ก่อนและ	พฤศจิกายน	
2.1 ครูจัดทำแผน การจัดการเรียนรู้ที่ สอดคล้องกับจุดมุ่ง หมายของหลักสูตร สถานศึกษา (แบบบูรณาการ)	แผนการจัดการ	ความ	หลังอบรม	2548	1.วิทยากร 2.ผู้บริหาร
	เรียนรู้	เหมาะสม	-แบบ		
		ของแผน	ประเมิน		
2.2 ครูจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ที่บูรณาการเนื้อหา ภายในกลุ่มสาระ ระหว่างกลุ่มสาระ และบูรณาการ เนื้อหาสาระการ เรียนรู้ที่เรียนกับ ชีวิตจริงของผู้เรียน	จัดอบรมเชิง	-ประเมินผล	-แบบ	8 สิงหาคม	1.วิทยากร 2.ผู้บริหาร 3.ครูผู้สอน
	ปฏิบัติการแก่ครู	การอบรม	ทดสอบ	2548 ถึง 30	
	เรื่องเทคนิคการ	-สังเกตการ	ก่อนและ	มกราคม	
จัดกิจกรรมการ เรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ และ การวัดและ ประเมินผลตาม สภาพจริง	จัดกิจกรรมการ	จัดกิจกรรม	หลังอบรม	2549	1.วิทยากร 2.ผู้บริหาร 3.ครูผู้สอน
	เรียนการสอน	การเรียน	-แบบ		
	ที่เน้นผู้เรียน	การสอน	สังเกต		
เป็นสำคัญ และ การวัดและ ประเมินผลตาม สภาพจริง	การวัดและ	-จัดประชุม	การจัด		1.วิทยากร 2.ผู้บริหาร 3.ครูผู้สอน
	ประเมินผลตาม	สนทนากลุ่ม	กิจกรรม		
	สภาพจริง		การเรียน		
			การสอน		

ตาราง 13 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ และตัวบ่งชี้	การพัฒนา	การติดตามและประเมินผล		ระยะเวลา	ผู้รับ ผิดชอบ
		วิธีการ	เครื่องมือ		
3.กำหนดรูปแบบและ แนวทางในการนิเทศ และดำเนินการนิเทศ ได้อย่างเหมาะสม	ประชุมปฏิบัติ การ เรื่องการ นิเทศแบบ กัลยาณมิตร	-นิเทศ ภายใน	-แบบ นิเทศ ติดตาม	22 สิงหาคม 2548 ถึง 24 พฤศจิกายน 2548	1.ผู้บริหาร 2.ครูวิชา การ
		-นิเทศ ภายนอก	ประเมิน ผล		
4.นำผลการประเมินการ จัดการเรียนการสอน มาปรับปรุงวิธีการจัด การเรียนการสอน	ประชุมปฏิบัติ การ เรื่องการ บันทึกผลหลัง การสอน	-ตรวจบันทึก ผลหลัง การสอน	-แบบ วิเคราะห์ ผลหลัง การสอน	18 กันยายน 2548 ถึง 20 มกราคม 2549	1.ผู้บริหาร 2.ครูผู้สอน

2. การดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา

2.1 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา

2.1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา สังเคราะห์แนวคิด โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้แก่คณะครูเกี่ยวกับระบบการจัดการเรียนรู้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง และระดมแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2.1.2 จัดทำคู่มือระบบหลักสูตรแบบบูรณาการของโรงเรียนโดยจัดประชุมคณะครูในโรงเรียน ระดมความคิดเพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการหลักสูตรแบบบูรณาการ โดยสาระในการประชุมครั้งนี้ ได้มุ่งเน้นเกี่ยวกับการกำหนดองค์ประกอบของระบบบริหารจัดการด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ มาตรฐานและตัวชี้วัด ผลการพัฒนาระบบบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จัดทำร่างระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาและคู่มือระบบหลักสูตรแบบบูรณาการ

2.1.3 ตรวจสอบความเหมาะสมของระบบและคู่มือ โดยนำร่างระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาและคู่มือระบบหลักสูตรแบบบูรณาการที่พัฒนาขึ้นเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเหมาะสมของระบบและคู่มือ

2.1.4 ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาและคู่มือระบบหลักสูตรแบบบูรณาการ ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.2 จัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ หน่วย “กระถางสร้างงาน” โดยกำหนดสาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ เวลาเรียน ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จัดทำคำอธิบายรายวิชา และผังมโนทัศน์ของหลักสูตรแบบบูรณาการ

2.3 จัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแบบบูรณาการ โดยการออกแบบการเรียนรู้ เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ จัดทำจัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน และดำเนินการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

3. การนิเทศติดตามประเมินผล ซึ่งแบ่งออกเป็น

3.1 การนิเทศภายใน โดยผู้บริหารและครูวิชาการโรงเรียน

3.2 การนิเทศภายนอก โดยอาจารย์คณะครุศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

พิบูลสงคราม

4. การปรับปรุงแก้ไข โดยนำผลจากขั้นตอนการนิเทศติดตามและประเมินผล การดำเนินงานมาเป็นข้อมูลป้อนกลับ และจัดประชุมสนทนากลุ่มเพื่อสรุปปัญหาและการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนาครูและการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ มีกิจกรรมที่สำคัญคือ การติดตามประเมินผลการพัฒนาครูและการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ

3.1 ผลการพัฒนาครู

3.1.1 ผลการพัฒนาครูด้านหลักสูตรแบบบูรณาการ

ผลการประเมินความคิดเห็นและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรแบบบูรณาการ คณะครูโรงเรียนบ้านวังดินสอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ก่อนการอบรม พบว่า ครูผู้เข้าอบรมทั้งหมดเคยได้ยินเกี่ยวกับคำว่าหลักสูตรบูรณาการ ทุกคน แต่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน มีครู 4 คน เคยเข้ารับการอบรมและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรบูรณาการพอสมควร แต่ยังไม่เคยนำไปปฏิบัติ ส่วนครูอีก 5 คน ไม่เคยเข้ารับการอบรม หลังการอบรม พบว่า ครูผู้เข้าอบรมทุกคนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรบูรณาการแต่ยังไม่ละเอียด ครูส่วนใหญ่อธิบายได้ว่าหลักสูตรบูรณาการ คือ การนำเนื้อหาหลากหลายวิชาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันมาหลอมรวมหรือผสมผสานเนื้อหาเป็นหน่วยเดียวกันแล้วนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในครั้งเดียวกันเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ บางคนอธิบายว่าการบูรณาการหลักสูตร คือ การสร้างหน่วยการเรียนรู้ให้มีความสัมพันธ์กันระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ และครูได้ให้เหตุผลของการบูรณาการหลักสูตรว่า เพื่อแก้ปัญหาครูสอนไม่ครบชั้น และแก้ปัญหาครูที่สอนคนเดียว ทุกกลุ่มสาระ ประหยัดเวลาในการสอน ลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ง่ายต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในชีวิตประจำวันของผู้เรียนและสภาพท้องถิ่น

นอกจากนั้นผู้เข้าอบรมได้เสนอรูปแบบการบูรณาการหลักสูตรว่า สามารถบูรณาการได้หลายรูปแบบ คือ บูรณาการสาระหลายๆ กลุ่มสาระเข้าด้วยกัน หรือบูรณาการสาระภายในกลุ่มสาระเดียวกัน นอกจากบูรณาการสาระแล้วยังสามารถบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนก็ได้

นอกจากนี้ ครูยังบอกขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรบูรณาการได้ถูกต้องว่า ควรมีการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา โดยพิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานช่วงชั้น จากนั้นควรศึกษาสภาพท้องถิ่นและชุมชนของสถานศึกษาเพื่อออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังกำหนดเวลาและชื่อหน่วยการเรียนรู้ แสดงว่า ครูผู้เข้าอบรมยังบอกขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรไม่สมบูรณ์ เพราะหลังจากกำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้ทั้งระบบโรงเรียนแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการวิเคราะห์ผังความคิด โดยใช้หัวเรื่องหน่วยการเรียนรู้เป็นแกนของแต่ละช่วงชั้นและแต่ละระดับชั้นไปใช้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดอบรมใช้เวลาน้อย และยังไม่ได้ลงมือปฏิบัติจริง จำเป็นต้องจัดประชุมเพิ่มเติมโดยเน้นการปฏิบัติจริง

3.1.2 ผลการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ วันที่ 8 - 9 สิงหาคม 2548 ผู้วิจัย ได้ดำเนินการจัดอบรมเรื่อง เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ห้องศูนย์ศึกษาพัฒนาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยเชิญวิทยากรการอบรมประกอบด้วย

- 1) ดร.ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
- 2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิวันท์ ชาญวิชัย อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
- 3) รองศาสตราจารย์วิราพร พงศ์อาจารย์ อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
- 4) ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
- 5) ดร.สมลักษณ์ พรหมมีเนตร ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1
- 6) นางละออ ด่านพิษณุพันธ์ ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1

และได้ทำการทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรม ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการอบรม โดยการทดสอบค่าที (t-test) ปรากฏดังในตาราง 14

ตาราง 14 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ก่อนและหลังการอบรม

ประเด็นการอบรม	ก่อนอบรม		หลังอบรม		t-value	p-value
	\bar{X} (n=9)	S.D.	\bar{X} (n=9)	S.D.		
1. การทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	6.4	1.3	7.4	1.67	3.000 *	.017
2. เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	12.0	1.7	14.1	2.37	6.825 *	.000
3. การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	12.3	1.0	13.3	0.87	3.464 *	.009

จากตาราง 14 ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการวัดผลประเมินผล ก่อนและหลังการอบรมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังการอบรมครูมีความรู้สูงกว่าก่อนการอบรม

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้จัดสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการพัฒนาครู ผลจากการสอบถามความคิดเห็นภายหลังการอบรมครู พบว่า ครูมีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนา โดยกล่าวตรงกันว่า การอบรมทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้นมากและได้รับข้อเสนอแนะที่ดีเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน ดังคำกล่าวที่ว่า

“การอบรมเป็นเรื่องที่ดีมาก ได้รู้เรื่องใหม่ๆ และสามารถนำไปใช้ได้

มีปัญหาบ้างคือ ครูมีงานมากไม่ค่อยมีเวลาพูดคุยปรึกษาเพื่อพัฒนางาน”

“ทำให้มีความรู้ความเข้าใจดีขึ้น และต้องการหาความรู้เพิ่มเติม”

“ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น แต่ผู้ปกครองต้องการเน้นให้นักเรียน

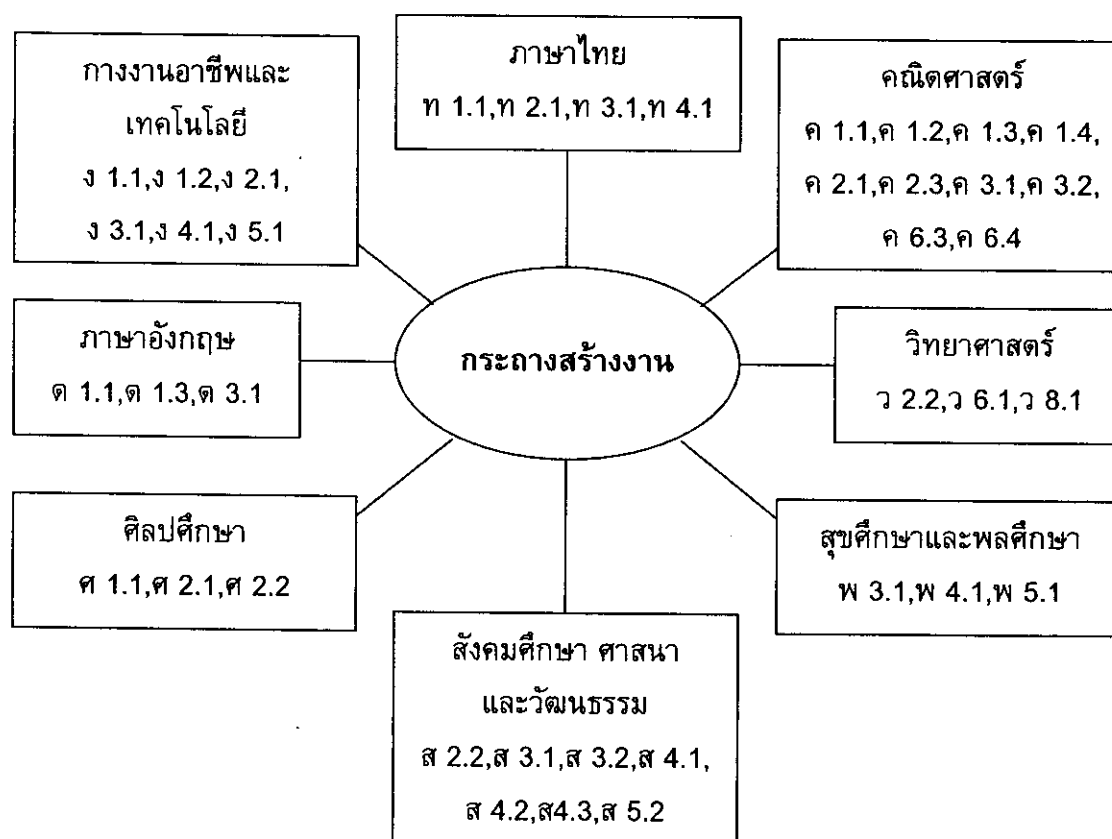
อ่านออกเขียนได้ พูดภาษาอังกฤษได้และใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เป็น ครูก็หวังจะสอนไม่ครบเนื้อหาสาระ”

“ตั้งใจที่ได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ในการจัดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น”

3.2 ผลการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ

ผลการดำเนินการสร้างหลักสูตรแบบบูรณาการ โรงเรียนบ้านวังดินสอ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอตามลำดับ ดังต่อไปนี้

3.2.1 ผลการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ โดยคณะครูร่วมกันวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ และมาตรฐานช่วงชั้น ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการและความสอดคล้องกับสภาพปัญหาของโรงเรียน นักเรียนชุมชนและท้องถิ่นและนำมากำหนดเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแบบบูรณาการของโรงเรียนบ้านวังดินสอ ซึ่งปรากฏดังในแผนภูมิ 8 ดังนี้

แผนภูมิ 8 มาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ

3.2.2 ผลการกำหนดสาระหลักสูตรและเวลาเรียน โดยผู้วิจัยและคณะครูร่วมกันวิเคราะห์จากจุดหมายของหลักสูตรแบบบูรณาการ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหลังจากที่นักเรียนได้เรียนครบตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแบบบูรณาการ (แสดงรวมกับการจัดหน่วยการเรียนรู้ หน้า 89)

3.2.3 ผลการจัดทำคำอธิบายรายวิชา ซึ่งประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และจำนวนเวลาเรียน จัดเป็นคำอธิบายรายวิชาตามหลักสูตร

คำอธิบายรายวิชาหลักสูตรแบบบูรณาการ

โรงเรียนบ้านวังดินสอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

สาระการเรียนรู้หน่วยบูรณาการ
รวมหน่วยการเรียนรู้ 8 หน่วย

โรงเรียนบ้านวังดินสอ
จำนวน 40 ชั่วโมง

ศึกษา บันทึกความเป็นมา ความสำคัญ ประโยชน์ วิธีการ กระบวนการ ขั้นตอน การบันทึกระถาง แสดงความรู้สึกและเจตคติที่มีต่อการบันทึกระถาง รวบรวมสรุปรายงาน

สังเกตการและรวบรวมข้อมูลการใช้เครื่องมือเครื่องใช้ วิธีการทำงาน การปฏิบัติ การสาธิต อภิปรายสรุปกำหนดเป็นแนวทางในการทำงาน

ฝึกการบันทึกระถางด้วยวิธีการต่างๆ โดยเน้นขั้นตอน กระบวนการ นิสัยการทำงาน การค้นคว้ารวบรวมข้อมูลโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ออกแบบลวดลาย นำเสนอ ด้วยการพูด การเขียนเรียงความ รายงาน เขียนคำศัพท์ ประโยค แล้วนำผลมาอภิปราย หาข้อบกพร่องและวิธีการแก้ไข

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจการทำงานอย่างเป็นระบบ มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ใช้เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงาน นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมปลอดภัย นำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ มีจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากร ในท้องถิ่น การบริการ มีความรับผิดชอบ เห็นคุณค่าของอาชีพสุจริต นำประโยชน์ไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้

คำอธิบายรายวิชา

สาระการเรียนรู้หน่วยบูรณาการ
รวมหน่วยการเรียนรู้ 8 หน่วย

ช่วงชั้นที่ 1
จำนวน 40 ชั่วโมง

ศึกษาความหมายความสำคัญ ประโยชน์ วิธีการ หลักการบันทึกระถาง สังเกต การใช้เครื่องมือเครื่องใช้จากการสาธิต ทดลองปฏิบัติเป็นแนวทางในการทำงาน

ฝึกการบันทึกระถางด้วยวัสดุในท้องถิ่นตามขั้นตอน มีวินัยในการทำงาน การค้นคว้า รวบรวมข้อมูล คิดคำนวณกระบวนการทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ บันทึก สื่อสารภาษา และการออกแบบรูปทรง การแก้ไขข้อบกพร่อง

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในการทำงานเป็นระบบ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีทักษะในการใช้เครื่องมืออย่างปลอดภัย นำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างงาน

อย่างสร้างสรรค์ มีจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นและเห็นคุณค่าในอาชีพของตนบริการ และรับผิดชอบขยันซื่อสัตย์มีระเบียบ เอาใจใส่การทำงานด้วยความประณีตสวยงามเรียบร้อย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

คำอธิบายรายวิชา

สาระการเรียนรู้หน่วยบูรณาการ
รวมหน่วยการเรียนรู้ 8 หน่วย

ช่วงชั้นที่ 2
จำนวน 40 ชั่วโมง

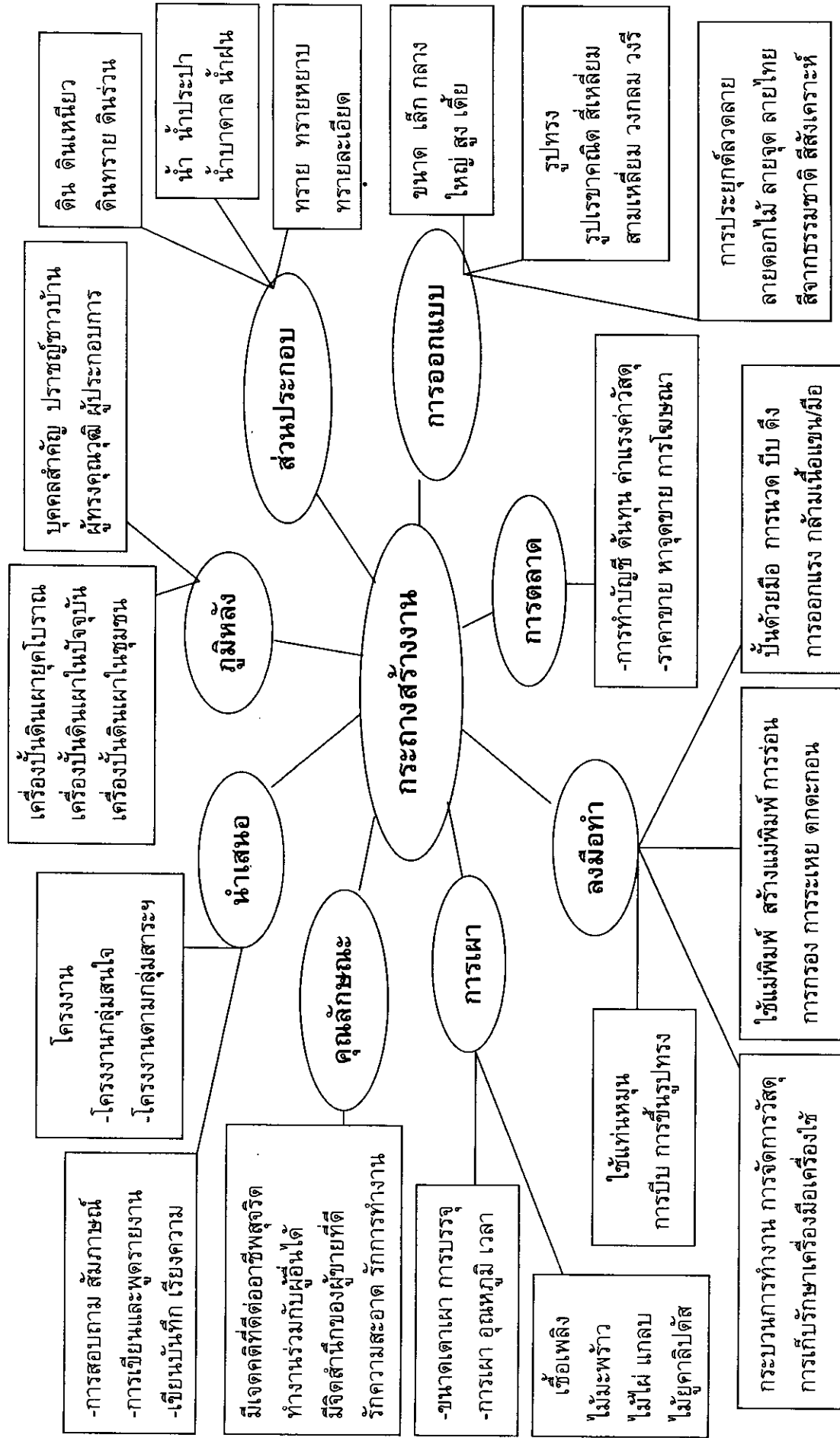
ศึกษา บันทึกรความเป็นมา ความสำคัญ ประโยชน์ วิธีการ กระบวนการ ขั้นตอน การบันทึกระถาง แสดงความรู้สึกและเจตคติที่มีต่อการบันทึกระถาง รวบรวมสรุปรายงาน

สังเกตและรวบรวมข้อมูลการใช้เครื่องมือเครื่องใช้ วิธีการทำงาน การปฏิบัติ การสาธิต อภิปรายสรุปกำหนดเป็นแนวทางในการทำงาน

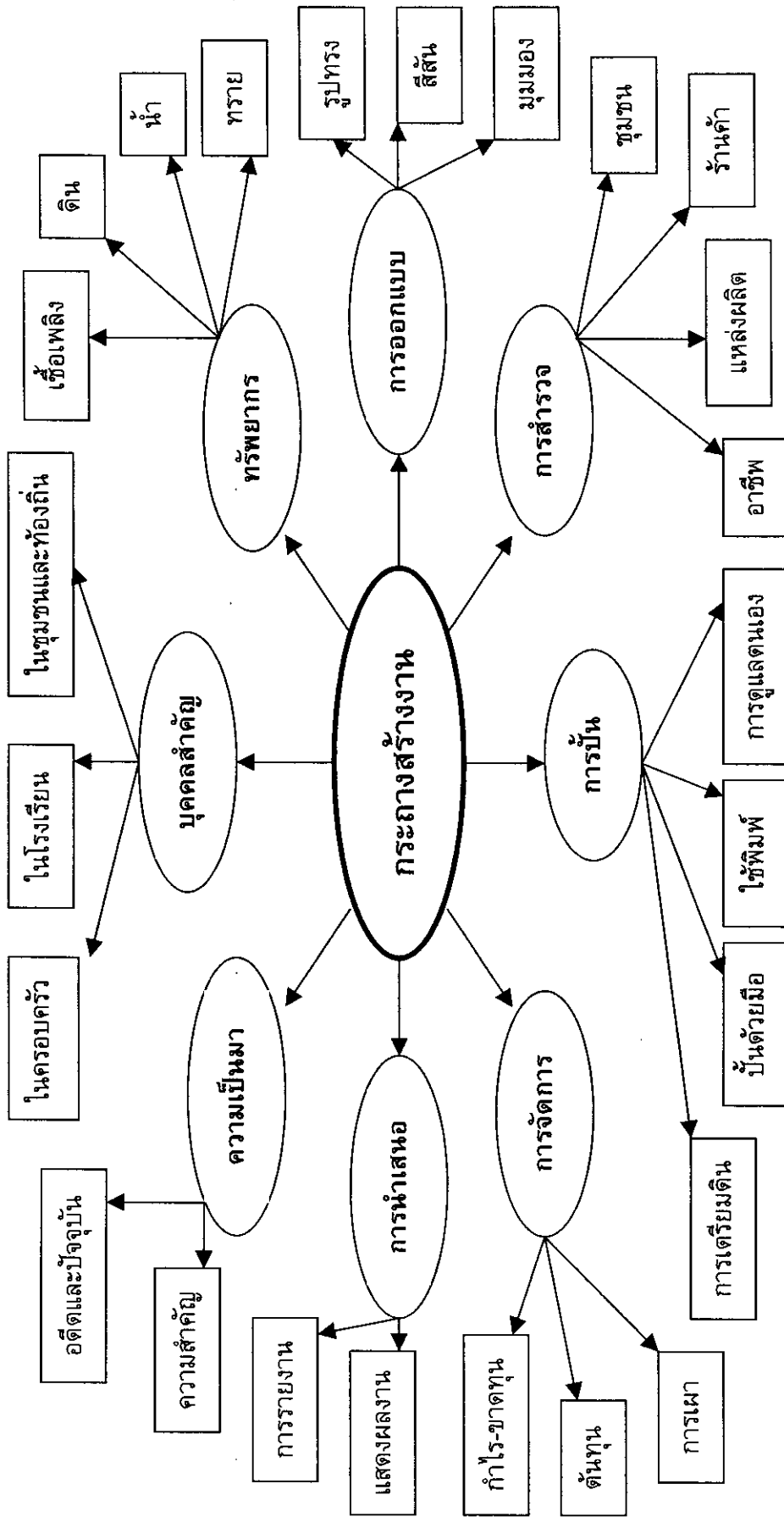
ฝึกการบันทึกระถางด้วยวิธีการต่างๆ โดยเน้นขั้นตอน กระบวนการ นิสัยการทำงาน ค้นคว้ารวบรวมข้อมูลโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ออกแบบลวดลาย นำเสนอ ด้วยการพูด การเขียนเรียงความ รายงาน เขียนคำศัพท์ ประโยค แล้วนำผลมาอภิปราย หาข้อบกพร่องและวิธีการแก้ไข

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจการทำงานอย่างเป็นระบบ มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ใช้เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงาน นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมปลอดภัย นำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ มีจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น การบริการ มีความรับผิดชอบ เห็นคุณค่าของอาชีพสุจริตนำประโยชน์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3.2.4 แผนผังการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ ซึ่งเป็นแผนผังรวมของโรงเรียนและใช้กับช่วงชั้นที่ 2 และแผนผังของช่วงชั้นที่ 1 ซึ่งผลการดำเนินการมีรายละเอียดดังแผนภูมิ 9 - 10 ดังต่อไปนี้

แผนภูมิ 9 แผนผังหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ (ในภาพรวมของโรงเรียน และของช่วงชั้นที่ 2)

แผนภูมิ 10 แผนผังแสดงการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ ชั้นที่ 1

3.2.5 ผลการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยนำเอาสาระการเรียนรู้ รายภาคเรียนที่กำหนดไว้มาจัดทำเป็นหน่วยเรียนย่อย เพื่อสะดวกในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ จำนวนเวลาเรียน โดยกำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้ ทั้งระบบของโรงเรียนว่า หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ “กระถางสร้างงาน” และวิเคราะห์ ผังความคิดโดยใช้หัวเรื่องหน่วยการเรียนรู้เป็นแกนของแต่ละช่วงชั้นและระดับชั้น ซึ่งผลการ ดำเนินการปรากฏดังในตาราง 15 - 17

ตาราง 15 สาระการเรียนรู้ และหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรแบบบูรณาการ
โรงเรียนบ้านวังดินสอ

มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลาเรียน 40 ชั่วโมง	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
มาตรฐาน ส 1.2.1 มาตรฐาน ท 1.1.1 ท 2.1.2	ภูมิหลัง - ประวัติเครื่องปั้นดินเผา ในแต่ละยุคสมัย	4	- รู้และเข้าใจประวัติและพัฒนา ความเป็นมาของเครื่องปั้น ดินเผาในแต่ละยุคสมัย - วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับอย่าง มีวิจารณญาณ - อธิบายและเปรียบเทียบถึง พัฒนาการของการปั้นดินเผา จากอดีตถึงปัจจุบัน
มาตรฐาน ส 1.2.1 มาตรฐาน ท 1.1.1 ท 2.1.2, ท 3.1.1, ท 3.1.2	บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้อง - บุคคลในอดีตและปราชญ์ ชาวบ้าน - ผู้ประกอบการและช่างปั้น	4	- บอกชื่อบุคคลสำคัญในอดีตและ ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องได้กับเรื่อง ปั้นกระถางดินเผา - นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ
มาตรฐาน ว 2.1, ว 2.2 มาตรฐาน ด 1.1.1 ด 1.1.2 มาตรฐาน ท 2.1.3 ท 3.1.1	ส่วนประกอบ - ดิน - ทราย - น้ำ	5	- บอกชนิดและแหล่งของดิน น้ำ ทราย ทั้งภาษาไทยและภาษา ต่างประเทศ - จำแนกคุณสมบัติของดิน น้ำ ทราย แต่ละชนิด

ตาราง 15 (ต่อ)

มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลาเรียน (ชั่วโมง)	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
มาตรฐาน ส 3.1.1 มาตรฐาน ง 2.1.1 ง 2.1.2	คุณธรรมจริยธรรม - การมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ สุจริต - การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี - การมีจิตสำนึกของผู้อื่น - การรักความสะอาด - การรักการทำงาน	4	- มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต - ปฏิบัติงานอย่างมีขั้นตอน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม - มีจิตสำนึกของผู้อื่น - มีนิสัยรักความสะอาด - มีทักษะในการปฏิบัติงาน

ตาราง 16 ตัวอย่าง ผลการจัดหน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ที่	สาระการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	เวลา	มาตรฐานการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
6	<p>การปั้น</p> <p>1. การเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย</p> <p>2. วิธีการปั้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - การศึกษาใบความรู้ - การออกแบบ - การลงมือปฏิบัติ การปั้นตามแบบรูปทรงตามขั้นตอนการปั้น - การฝึกฝนและแสงแดด - การคัดเลือกชิ้นงาน <p>3. การดูแลตนเอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - เสื้อผ้า - มือ - ร่างกาย 	<p>1. การร้องเพลง</p> <p>2. การสนทนา</p> <p>3. การศึกษาใบความรู้</p> <p>4. การปฏิบัติจริง</p> <p>5. ทักษะกระบวนการทำงาน</p> <p>6. การจัดนิทรรศการผลงาน การประเมินผลงานร่วมกัน</p>	8	<p>ง. 1.1 , 3.1 , 4.1 , 5.1</p> <p>พ. 3.1</p> <p>ศ. 1.1</p> <p>ว. 2.2</p> <p>ค. 3.1</p>	<p>1. วางแผนในการดำเนินการทำงานได้</p> <p>2. บอกหลักการและขั้นตอนในการทำงานได้</p> <p>3. สร้างสรรค์งานตามจินตนาการ</p> <p>4. สามารถเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายได้</p> <p>5. เข้าใจ และเห็นคุณค่าการทำงาน</p> <p>6. นำดินเหนียวมาปั้นกระถางได้ถูกต้อง</p> <p>7. สามารถออกแบบรูปกระถางตามจินตนาการได้</p> <p>8. รู้จักการป้องกันและรักษาความสะอาดได้</p>

ตาราง 17 ตัวอย่าง ผลการออกแบบการจัดการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การออกแบบและประยุกต์ใช้
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เวลา 5 ชั่วโมง

ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง	สาระ การเรียนรู้	กิจกรรม การเรียนรู้	สื่อและแหล่ง การเรียนรู้	การวัดและ ประเมินผล
1. สามารถอ่านออกเสียงคำและบอกความหมายของคำที่เกี่ยวกับการออกแบบกระดาษได้	1. คำศัพท์และประโยคเกี่ยวกับ adjective - สี	1. ทดสอบก่อนเรียน 2. สนทนาซักถามสิ่งที่เรียนมาแล้ว	1. เอกสารประกอบ การเรียน สำหรับกลุ่ม จำนวน 1 ชุด	1. ทดสอบก่อนและหลังเรียน
2. นำคำศัพท์ไปเขียนในรูปของประโยคได้ถูกต้อง	- ขนาด - รูปร่าง	3. อธิบายขั้นตอนวิธีการเรียน	ประกอบด้วย - บัตรคำชี้แจง	2. สังเกตการร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. อ่านประโยคแล้วบอกความหมายได้	2. การสร้างสรรค์ภาพ	4. แบ่งกลุ่มศึกษาเอกสาร	- แบบบันทึกสาระสำคัญ	3. ตรวจสอบผลงานในแบบบันทึกสาระการเรียนรู้
4. วาดภาพระบายสีประกอบประโยคได้ถูกต้องสวยงาม	3. การพูด การสรุป ความสำคัญ	5. อภิปรายซักถาม แลกเปลี่ยนรู้ในกลุ่ม	จำนวน 4 ชุด	
5. มีทักษะการทำงานกลุ่ม		6. บันทึกสาระสำคัญในแบบบันทึก	2. เอกสารกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 ชุด	
6. มีทักษะในการนำเสนอข้อมูลได้ใจความชัดเจน		7. ทดสอบหลังเรียน	แต่ละชุด ประกอบด้วย - บัตรคำชี้แจง จำนวน 1 บัตร - ใบความรู้ จำนวน 1 บัตร	

3.2.6 ผลการประเมินหลักสูตรแบบบูรณาการ

เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2548 ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินหลักสูตรแบบบูรณาการที่สร้างขึ้น โดยคณะครูเป็นผู้ประเมิน ซึ่งผลการประเมินปรากฏดังในตาราง 18

ตาราง 18 ผลการประเมินหลักสูตรแบบบูรณาการของโรงเรียนบ้านวังดินสอ

ข้อ	รายการประเมินความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับหลักสูตรแบบบูรณาการของโรงเรียนบ้านวังดินสอ	ความถูกต้องเหมาะสม		
		\bar{X} (n=9)	S.D.	ระดับคุณภาพ
1	ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละช่วงชั้น	2.78	.44	มาก
2	ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังครอบคลุมทั้งด้านความรู้ทักษะและเจตคติ ค่านิยมหรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์	3.00	.00	มาก
3	โครงสร้างของหลักสูตรสอดคล้องกับชุมชนและท้องถิ่น	2.78	.44	มาก
4	โครงสร้างของหลักสูตรสามารถบูรณาการได้หลากหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้	2.89	.33	มาก
5	โครงสร้างของหลักสูตรสามารถบูรณาการกับการนำไปใช้ในชีวิตจริง	2.78	.44	มาก
6	โครงสร้างเวลาที่กำหนดในแต่ละหน่วยการเรียนรู้เหมาะสมกับการนำไปใช้	2.56	.53	มาก
7	มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.44	.53	ปานกลาง
8	กิจกรรมสามารถบูรณาการได้หลายกลุ่มสาระการเรียนรู้	3.00	.00	มาก
9	มีแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนสนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้	2.78	.44	มาก
10	นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบรรลุตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง	2.22	.44	ปานกลาง
รวม		2.72	.13	มาก

จากตาราง 18 พบว่า หลักสูตรแบบบูรณาการที่โรงเรียนสร้างขึ้น มีความถูกต้องเหมาะสมตามสาระของหลักสูตร ในภาพรวม ระดับมาก ($\bar{X} = 2.72$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมในระดับมาก มีเพียง 2 รายการ ที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ข้อ 7 มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และข้อ 10 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบรรลุตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง

ตอนที่ 4 ผลการทดลองใช้และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร แบบบูรณาการ

ผู้วิจัย ได้นำระบบการบริหารจัดการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการไปทดลองใช้ โดยกำหนดให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และหลักสูตรแบบบูรณาการของโรงเรียนที่คณะครูได้ร่วมมือกันสร้างขึ้น ระหว่างวันที่ 19 กันยายน 2548 ถึงวันที่ 30 มกราคม 2549 และดำเนินการนิเทศติดตามประเมินผล ซึ่งแบ่งออกเป็นกรณีศึกษาภายในและกรณีศึกษาภายนอก ปรากฏผลดังตาราง 19 - 27

วันที่ 14 - 16 กันยายน 2548 ได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ของครูทุกคน โดยผู้บริหารและครูวิชาการ ครั้งที่ 1 ซึ่งผลการประเมิน ปรากฏดังในตาราง 19

ตาราง 19 ผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ของครูโดยผู้บริหาร และครูวิชาการ ครั้งที่ 1

ข้อที่	ประเด็นการประเมิน	\bar{X} (n=9)	S.D.	ระดับความ ถูกต้อง เหมาะสม
1	จุดประสงค์			
	1.1 เขียนจุดประสงค์ได้ถูกต้อง โดยใช้คำที่เป็นพฤติกรรม	2.00	.50	ปานกลาง
	1.2 จุดประสงค์สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหน่วยการเรียนรู้	2.00	.71	ปานกลาง
	1.3 จุดประสงค์มีทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ	1.78	.44	ปานกลาง
2	สาระการเรียนรู้			
	2.1 สาระสำคัญสอดคล้องกับจุดประสงค์	2.00	.00	ปานกลาง
	2.2 สาระการเรียนรู้ถูกต้องตรงตามหลักสูตร เหมาะกับชั้นเรียน	2.22	.67	ปานกลาง
	2.3 มีการบูรณาการภายในกลุ่มสาระ	2.22	.67	ปานกลาง
	2.4 มีการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระ	1.78	.67	ปานกลาง
	2.5 มีการเชื่อมโยงกับการนำไปใช้ในชีวิตจริง	2.11	.60	ปานกลาง

ตาราง 19 (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็นการประเมิน	\bar{X} (n=9)	S.D.	ระดับความ ถูกต้อง เหมาะสม
3	กิจกรรมการเรียนรู้			
	3.1 กำหนดวิธีการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์	2.56	.53	มาก
	3.2 วิธีสอนเน้นให้ผู้เรียนฝึกคิด ปฏิบัติ และ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	2.44	.53	ปานกลาง
	3.3 ออกแบบกิจกรรมเป็นไป ตามลำดับขั้นตอน ของวิธีสอน	2.56	.53	มาก
	3.4 ผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง	2.11	.33	ปานกลาง
4	สื่อและแหล่งการเรียนรู้			
	4.1 แหล่งการเรียนรู้ และสื่อตรงกับจุดประสงค์ และสาระการเรียนรู้	1.78	.44	ปานกลาง
	4.2 สื่อและแหล่งการเรียนรู้มีความหลากหลาย	1.89	.33	ปานกลาง
	4.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ	2.11	.33	ปานกลาง
5	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้			
	5.1 การประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์	2.11	.33	ปานกลาง
	5.2 ใช้วิธีการประเมินผลตามสภาพจริง	2.00	.00	ปานกลาง
	รวม	2.09	.26	ปานกลาง

จากตาราง 19 พบว่า ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูในภาพรวมมีความถูกต้องเหมาะสม ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.09$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ส่วนใหญ่มีความถูกต้องเหมาะสมในระดับปานกลาง ยกเว้นข้อ 3.1 กำหนดวิธีการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์ และข้อ 3.3 ออกแบบกิจกรรมเป็นไปตามลำดับขั้นตอนของวิธีสอนมีความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

และจากผลการสนทนากลุ่ม พบว่า การกำหนดจุดประสงค์ในการเรียน ซึ่งครูผู้สอนส่วนใหญ่มักจะเขียนได้ดีในการกำหนดจุดประสงค์ด้านความรู้และทักษะแต่ด้านคุณลักษณะมักจะไม่ได้คำนึงถึง จึงให้ข้อเสนอแนะว่า ควรพยายามพิจารณาให้ครอบคลุมทุกส่วน สำหรับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการข้ามสาระนั้นเป็นสิ่งใหม่สำหรับครูผู้สอนซึ่งบางคนยังไม่เข้าใจชัดเจน ได้ให้คำแนะนำและให้ศึกษาจากแผนจัดการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2548 มีการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ของครูทุกคนโดยการนิเทศภายนอกของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ครั้งที่ 1 ซึ่งมีผลการประเมินปรากฏผลดังในตาราง 20

ตาราง 20 ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของครู โดยการนิเทศภายนอกของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ครั้งที่ 1

ข้อที่	ประเด็นการประเมิน	\bar{X} (n=9)	S.D.	ระดับความ ถูกต้อง เหมาะสม
1	จุดประสงค์			
	1.1 เขียนจุดประสงค์ได้ถูกต้อง โดยใช้คำที่เป็นพฤติกรรม	2.50	.84	มาก
	1.3 จุดประสงค์สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหน่วยการเรียนรู้	2.50	.84	มาก
	1.3 จุดประสงค์มีทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ	2.17	.75	ปานกลาง
2	สาระการเรียนรู้			
	2.1 สาระสำคัญสอดคล้องกับจุดประสงค์	2.17	.75	ปานกลาง
	2.2 สาระการเรียนรู้ถูกต้องตรงตามหลักสูตร เหมาะกับชั้นเรียน	2.17	.75	ปานกลาง
	2.3 มีการบูรณาการภายในกลุ่มสาระ	1.83	.75	ปานกลาง
	2.4 มีการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระ	1.67	.52	ปานกลาง
	2.5 มีการเชื่อมโยงกับการนำไปใช้ในชีวิตจริง	2.17	.75	ปานกลาง
3	กิจกรรมการเรียนรู้			
	3.1 กำหนดวิธีการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์	2.00	.89	ปานกลาง
	3.2 วิธีสอนเน้นให้ผู้เรียนฝึกคิด ปฏิบัติ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	2.00	.89	ปานกลาง
	3.3 ออกแบบกิจกรรมเป็นไป ตามลำดับขั้นตอนของวิธีสอน	2.17	.98	ปานกลาง
	3.4 ผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง	1.83	.75	ปานกลาง

ตาราง 20 (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็นการประเมิน	\bar{X} (n=9)	S.D.	ระดับความ ถูกต้อง เหมาะสม
4	สื่อและแหล่งการเรียนรู้			
	4.1 แหล่งการเรียนรู้ และสื่อตรงกับจุดประสงค์ และสาระการเรียนรู้	1.50	.55	ปานกลาง
	4.2 สื่อและแหล่งการเรียนรู้มีความหลากหลาย	1.83	.75	ปานกลาง
	4.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ	2.00	.89	ปานกลาง
5	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้			
	5.1 การประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์	2.00	.89	ปานกลาง
	5.2 ใช้วิธีการประเมินผลตามสภาพจริง	1.83	.75	ปานกลาง
	รวม	2.02	.66	ปานกลาง

จากตาราง 20 พบว่า ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูผู้สอน ในภาพรวมมีความถูกต้องเหมาะสม ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.02$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ส่วนใหญ่มีความถูกต้องเหมาะสมในระดับปานกลาง ยกเว้นข้อ 1.1 เขียนจุดประสงค์ได้ถูกต้องโดยใช้คำที่เป็นพฤติกรรม และข้อ 1.2 จุดประสงค์สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหน่วยการเรียนรู้ มีความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ระหว่างวันที่ 16 - 18 พฤศจิกายน 2548 ได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ของครูทุกคน โดยผู้บริหารและครูวิชาการ ครั้งที่ 2 ซึ่งมีผลการประเมินปรากฏผลดังในตาราง 21

ตาราง 21 ผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ของครูโดยผู้บริหารและครูวิชาการ ครั้งที่ 2

ข้อที่	ประเด็นการประเมิน	\bar{X} (n=9)	S.D.	ระดับความ ถูกต้อง เหมาะสม
1	จุดประสงค์			
	1.1 เขียนจุดประสงค์ได้ถูกต้อง โดยใช้คำที่เป็นพฤติกรรม	2.78	.44	มาก
	1.2 จุดประสงค์สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหน่วยการเรียนรู้	2.78	.44	มาก
	1.3 จุดประสงค์มีทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ	2.67	.50	มาก
2	สาระการเรียนรู้			
	2.1 สาระสำคัญสอดคล้องกับจุดประสงค์	3.00	.00	มาก
	2.2 สาระการเรียนรู้ถูกต้องตรงตามหลักสูตรเหมาะกับชั้นเรียน	2.78	.44	มาก
	2.3 มีการบูรณาการภายในกลุ่มสาระ	2.67	.50	มาก
	2.4 มีการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระ	2.33	.50	ปานกลาง
	2.5 มีการเชื่อมโยงกับการนำไปใช้ในชีวิตจริง	2.67	.50	มาก
3	กิจกรรมการเรียนรู้			
	3.1 กำหนดวิธีการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์	2.88	.33	มาก
	3.2 วิธีสอนเน้นให้ผู้เรียนฝึกคิด ปฏิบัติ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	2.56	.53	มาก
	3.3 ออกแบบกิจกรรมเป็นไป ตามลำดับขั้นตอนของวิธีสอน	2.67	.50	มาก
	3.4 ผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง	2.44	.53	ปานกลาง

ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็นการประเมิน	\bar{X} (n=9)	S.D.	ระดับความ ถูกต้อง เหมาะสม
4	สื่อและแหล่งการเรียนรู้			
	4.1 แหล่งการเรียนรู้ และสื่อตรงกับจุดประสงค์ และสาระการเรียนรู้	2.67	.50	มาก
	4.2 สื่อและแหล่งการเรียนรู้มีความหลากหลาย	2.44	.53	ปานกลาง
	4.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ	2.44	.53	ปานกลาง
5	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้			
	5.1 การประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์	2.78	.44	มาก
	5.2 ใช้วิธีการประเมินผลตามสภาพจริง	2.78	.44	มาก
	รวม	2.66	.29	มาก

จากตาราง 21 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูผู้สอน
ในภาพรวม มีความถูกต้องเหมาะสมระดับมาก ($\bar{X} = 2.66$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า
ส่วนใหญ่มีความถูกต้องเหมาะสมในระดับมาก ยกเว้น ข้อ 2.4 มีการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระ
ข้อ 3.4 ผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ข้อ 4.2 สื่อและแหล่งการเรียนรู้มีความหลากหลาย
และ ข้อ 4.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ มีความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

จากผลการนิเทศติดตามประเมินผล และการสังเกตการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
ของครู ครั้งที่ 2 พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้น ข้อเสนอแนะจากการนิเทศครั้งแรก ได้รับความ
การปรับปรุงแก้ไข ยังมีครูเพียงบางท่านที่ยังไม่เข้าใจชัดเจนในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้
ที่บูรณาการข้ามสาระ ซึ่งได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป

เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2548 มีการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ของครูทุกคน โดยการนิเทศภายนอกของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ในครั้งที่ 2 ซึ่งมีผลการประเมินปรากฏผลดังในตาราง 22

ตาราง 22 ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของครู โดยการนิเทศภายนอกของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ครั้งที่ 2

ข้อที่	ประเด็นการประเมิน	\bar{X} (n=9)	S.D.	ระดับความ ถูกต้อง เหมาะสม
1	จุดประสงค์			
	1.1 เขียนจุดประสงค์ได้ถูกต้อง โดยใช้คำที่เป็นพฤติกรรม	2.70	.48	มาก
	1.2 จุดประสงค์สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหน่วยการเรียนรู้	2.60	.52	มาก
	1.3 จุดประสงค์มีทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ	2.60	.52	มาก
2	สาระการเรียนรู้			
	2.1 สาระสำคัญสอดคล้องกับจุดประสงค์	2.60	.52	มาก
	2.2 สาระการเรียนรู้ถูกต้องตรงตามหลักสูตร เหมาะกับชั้นเรียน	2.70	.48	มาก
	2.3 มีการบูรณาการภายในกลุ่มสาระ	2.40	.70	ปานกลาง
	2.4 มีการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระ	2.40	.70	ปานกลาง
	2.5 มีการเชื่อมโยงกับการนำไปใช้ในชีวิตจริง	2.70	.48	มาก
3	กิจกรรมการเรียนรู้			
	3.1 กำหนดวิธีการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์	2.70	.48	มาก
	3.2 วิธีสอนเน้นให้ผู้เรียนฝึกคิด ปฏิบัติ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	2.70	.48	มาก
	3.3 ออกแบบกิจกรรมเป็นไป ตามลำดับขั้นตอนของวิธีสอน	2.60	.52	มาก
	3.4 ผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง	2.50	.53	มาก

ตาราง 22 (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็นการประเมิน	\bar{X} (n=9)	S.D.	ระดับความ ถูกต้อง เหมาะสม
4	สื่อและแหล่งการเรียนรู้			
	4.1 แหล่งการเรียนรู้ และสื่อตรงกับจุดประสงค์ และสาระการเรียนรู้	2.60	.70	มาก
	4.2 สื่อและแหล่งการเรียนรู้มีความหลากหลาย	2.40	.70	ปานกลาง
	4.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ	2.50	.53	มาก
5	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้			
	5.1 การประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์	2.50	.53	มาก
	5.2 ใช้วิธีการประเมินผลตามสภาพจริง	2.50	.53	มาก
	รวม	2.58	.50	มาก

จากตาราง 22 พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของครูผู้สอน
ในภาพรวม มีความถูกต้องเหมาะสมระดับมาก ($\bar{X} = 2.58$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า
ส่วนใหญ่ มีความถูกต้องเหมาะสมในระดับมาก ยกเว้นข้อ 2.3 มีการบูรณาการภายในกลุ่มสาระ
ข้อ 2.4 มีการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระ และข้อ 4.2 สื่อและแหล่งการเรียนรู้มีความหลากหลาย
มีความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการนิเทศติดตามประเมินผลจากภายนอก โดยอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พิบูลสงคราม เกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ครั้งที่ 2 พบว่า มีค่าเฉลี่ย
ที่สูงขึ้นอยู่ในระดับมากและมีผลใกล้เคียงกับผลการนิเทศติดตามประเมินผลภายในของโรงเรียน
แสดงว่าคณะครูมีการพัฒนาการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

“ในการเขียนแผนการเรียนรู้ ครูจะต้องมีตัวตั้งไว้ก่อนว่า แผนนี้จะใช้สาระใด
เป็นแก่น แล้วจะบูรณาการไปสาระใดได้อีก” (ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ)

“แผนการจัดการเรียนรู้ของครูบางคนยังไม่บูรณาการเด่นชัด ส่วนใหญ่ดีแล้ว
สอนดีแล้ว” (รศ.วิราพร พงศ์อาจารย์)

ระหว่างวันที่ 19 - 23 กันยายน 2548 ผู้บริหารและครูวิชาการได้เข้านิเทศ และสังเกตการจัดการเรียนการสอนของครูทุกคนในชั้นเรียน ครั้งที่ 1 ซึ่งมีผลการประเมินปรากฏผลดังในตาราง 23

ตาราง 23 ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอน โดยผู้บริหาร และครูวิชาการ ครั้งที่ 1

ข้อที่	พฤติกรรมจัดการเรียนรู้	\bar{X} (n=9)	S.D.	ระดับ คุณภาพ
1	ด้านผู้เรียน			
	1.1 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้	2.56	.53	มาก
	1.2 มีการปฏิบัติกิจกรรม	2.56	.53	มาก
	1.3 ผึกคิดในลักษณะต่างๆ	2.00	.50	ปานกลาง
	1.4 ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ๆ	2.44	.73	ปานกลาง
2	ด้านผู้สอน			
	2.1 ผู้สอนใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย	2.22	.44	ปานกลาง
	2.2 จัดกิจกรรม / สถานการณ์ / สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	2.11	.33	ปานกลาง
	2.3 กระตุ้นให้คำแนะนำ ช่วยเหลือผู้เรียนเสริมแรงระหว่างทำกิจกรรม	2.11	.33	ปานกลาง
3	ด้านสาระการเรียนรู้			
	3.1 สาระการเรียนรู้มีความถูกต้อง มีความหมายและเหมาะสม	2.22	.83	ปานกลาง
	3.2 เนื้อหาถูกต้องตรงตามหลักสูตร และแผน	2.11	.78	ปานกลาง
	3.3 เหมาะสมกับระดับชั้นที่สอน	2.11	.78	ปานกลาง
	3.4 มีการบูรณาการเนื้อหาภายในกลุ่มสาระ	2.11	.78	ปานกลาง
	3.5 มีการบูรณาการเนื้อหาข้ามกลุ่มสาระ	1.89	.78	ปานกลาง
	3.6 มีการบูรณาการกับชีวิตจริงของผู้เรียน	2.11	.78	ปานกลาง

ตาราง 23 (ต่อ)

ข้อที่	พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้	\bar{X} (n=9)	S.D.	ระดับ คุณภาพ
4	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
	4.1 กิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.44	.73	ปานกลาง
	4.2 จัดกิจกรรมหลากหลายเหมาะสมกับ ธรรมชาติของผู้เรียน	1.89	.60	ปานกลาง
	4.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการ	2.00	.50	ปานกลาง
	4.4 จัดกิจกรรมที่เน้นให้ปฏิบัติและสร้าง องค์ความรู้ด้วยตัวเอง	1.89	.60	ปานกลาง
	4.5 บรรยากาศเป็นธรรมชาติไม่เคร่งเครียด ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน	2.22	.44	ปานกลาง
5	ด้านสื่อการเรียนการสอน			
	5.1 สื่อการเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหาและวัย ของผู้เรียน	2.11	.60	ปานกลาง
	5.2 สื่อและแหล่งการเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรม และมีความหลากหลาย	2.56	.73	มาก
6	ด้านการวัดและประเมินผล			
	6.1 เป็นการประเมินตามสภาพจริง	2.78	.44	มาก
	6.2 มีวิธีการประเมินผลที่เหมาะสม	2.00	.50	ปานกลาง
	6.3 ประเมินทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ	1.89	.33	ปานกลาง
	6.4 มีวิธีการประเมินผลที่หลากหลาย	2.33	.50	ปานกลาง
	6.5 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล	1.67	.50	ปานกลาง
	รวม	2.17	.36	ปานกลาง

จากตาราง 23 พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของผู้สอน ในภาพรวม มีคุณภาพระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.17$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ส่วนใหญ่มีคุณภาพในระดับปานกลาง ยกเว้นข้อ 1.1 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ข้อ 1.2 มีการปฏิบัติกิจกรรม ข้อ 5.2 สื่อและแหล่งการเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรมและมีความหลากหลาย และข้อ 6.1 เป็นการประเมินตามสภาพจริง มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก

เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2548 มีการนิเทศและสังเกตการจัดการเรียนการสอนของครูทุกคน โดยการนิเทศภายนอกของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ครั้งที่ 1 ซึ่งมีผลการประเมินปรากฏผลดังในตาราง 24

ตาราง 24 ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอน โดยการนิเทศภายนอกของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ครั้งที่ 1

ข้อที่	พฤติกรรมจัดการเรียนรู้	\bar{X} (n=9)	S.D.	ระดับ คุณภาพ
1	ด้านผู้เรียน			
	1.1 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้	2.50	.58	มาก
	1.2 มีการปฏิบัติกิจกรรม	2.25	.50	ปานกลาง
	1.3 ผึกคิดในลักษณะต่างๆ	2.25	.50	ปานกลาง
	1.4 ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ๆ	2.25	.50	ปานกลาง
2	ด้านผู้สอน			
	2.1 ผู้สอนใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย	2.50	.58	มาก
	2.2 จัดกิจกรรม / สถานการณ์ / สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	2.50	2.58	มาก
	2.3 กระตุ้นให้คำแนะนำ ช่วยเหลือผู้เรียนเสริมแรงระหว่างทำกิจกรรม	2.25	.50	ปานกลาง
3	ด้านสาระการเรียนรู้			
	3.1 สาระการเรียนรู้มีความถูกต้อง มีความหมายและเหมาะสม	2.25	.50	ปานกลาง
	3.2 เนื้อหาถูกต้องตรงตามหลักสูตร และแผน	2.25	.50	ปานกลาง
	3.3 เหมาะสมกับระดับชั้นที่สอน	2.25	.50	ปานกลาง
	3.4 มีการบูรณาการเนื้อหาภายในกลุ่มสาระ	2.25	.50	ปานกลาง
	3.5 มีการบูรณาการเนื้อหาข้ามกลุ่มสาระ	2.25	.50	ปานกลาง
	3.6 มีการบูรณาการกับชีวิตจริงของผู้เรียน	2.25	.50	ปานกลาง

ตาราง 24 (ต่อ)

ข้อที่	พฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้	\bar{X} (n=9)	S.D.	ระดับ คุณภาพ
4	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
	4.1 กิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.25	.50	ปานกลาง
	4.2 จัดกิจกรรมหลากหลายเหมาะสมกับ ธรรมชาติของผู้เรียน	2.25	.50	ปานกลาง
	4.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการ	2.25	.50	ปานกลาง
	4.4 จัดกิจกรรมที่เน้นให้ปฏิบัติและสร้าง องค์ความรู้ด้วยตัวเอง	2.25	.50	ปานกลาง
	4.5 บรรยากาศเป็นธรรมชาติไม่เคร่งเครียด ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน	2.25	.50	ปานกลาง
5	ด้านสื่อการเรียนการสอน			
	5.1 สื่อการเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหาและวัย ของผู้เรียน	2.25	.50	ปานกลาง
	5.2 สื่อและแหล่งการเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรม และมีความหลากหลาย	2.25	.50	ปานกลาง
6	ด้านการวัดและประเมินผล			
	6.1 เป็นการประเมินตามสภาพจริง	2.25	.50	ปานกลาง
	6.2 มีวิธีการประเมินผลที่เหมาะสม	2.25	.50	ปานกลาง
	6.3 ประเมินทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ	2.25	.50	ปานกลาง
	6.4 มีวิธีการประเมินผลที่หลากหลาย	2.25	.50	ปานกลาง
	6.5 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.25	.50	ปานกลาง
	รวม	2.28	.42	ปานกลาง

จากตาราง 24 พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของผู้สอน ในภาพรวม มีคุณภาพระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.28$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ส่วนใหญ่มีคุณภาพในระดับปานกลาง ยกเว้นข้อ 1.1 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ข้อ 2.1 ผู้สอนใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย และข้อ 2.2 จัดกิจกรรม/สถานการณ์/สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก

ระหว่างวันที่ 21-23 พฤศจิกายน 2548 ผู้บริหารและครูวิชาการได้เข้านิเทศ และสังเกตการจัดการเรียนการสอนของครูทุกคนในชั้นเรียน ครั้งที่ 2 ซึ่งมีผลการประเมินปรากฏผลดังในตาราง 25

ตาราง 25 ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอน โดยผู้บริหาร และครูวิชาการ ครั้งที่ 2

ข้อที่	พฤติกรรมจัดการเรียนรู้	\bar{X} (n=9)	S.D.	ระดับ คุณภาพ
1	ด้านผู้เรียน			
	1.1 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้	2.78	.44	มาก
	1.2 มีการปฏิบัติกิจกรรม	2.89	.33	มาก
	1.3 ฟังคิดในลักษณะต่างๆ	2.56	.53	มาก
	1.4 ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ๆ	2.89	.33	มาก
2	ด้านผู้สอน			
	2.1 ผู้สอนใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย	2.44	.53	ปานกลาง
	2.2 จัดกิจกรรม / สถานการณ์ / สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	2.78	.44	มาก
	2.3 กระตุ้นให้คำแนะนำ ช่วยเหลือผู้เรียนเสริมแรงระหว่างทำกิจกรรม	2.89	.33	มาก
3	ด้านสาระการเรียนรู้			
	3.1 สาระการเรียนรู้มีความถูกต้อง มีความหมายและเหมาะสม	2.78	.44	มาก
	3.2 เนื้อหาถูกต้องตรงตามหลักสูตร และแผน	2.78	.44	มาก
	3.3 เหมาะสมกับระดับชั้นที่สอน	2.78	.44	มาก
	3.4 มีการบูรณาการเนื้อหาภายในกลุ่มสาระ	2.78	.44	มาก
	3.5 มีการบูรณาการเนื้อหาข้ามกลุ่มสาระ	2.44	.53	ปานกลาง
	3.6 มีการบูรณาการกับชีวิตจริงของผู้เรียน	2.56	.53	มาก

ตาราง 25 (ต่อ)

ข้อที่	พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้	\bar{X} (n=9)	S.D.	ระดับ คุณภาพ
4	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
	4.1 กิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.89	.33	มาก
	4.2 จัดกิจกรรมหลากหลายเหมาะสมกับ ธรรมชาติของผู้เรียน	2.56	.53	มาก
	4.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการ	2.89	.33	มาก
	4.4 จัดกิจกรรมที่เน้นให้ปฏิบัติและสร้าง องค์ความรู้ด้วยตัวเอง	2.56	.53	มาก
	4.5 บรรยากาศเป็นธรรมชาติไม่เคร่งเครียด ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน	3.00	.00	มาก
5	ด้านสื่อการเรียนการสอน			
	5.1 สื่อการเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหาและวัย ของผู้เรียน	2.89	.33	มาก
	5.2 สื่อและแหล่งการเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรม และมีความหลากหลาย	2.78	.44	มาก
6	ด้านการวัดและประเมินผล			
	6.1 เป็นการประเมินตามสภาพจริง	3.00	.00	มาก
	6.2 มีวิธีการประเมินผลที่เหมาะสม	2.89	.33	มาก
	6.3 ประเมินทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ	2.67	.50	มาก
	6.4 มีวิธีการประเมินผลที่หลากหลาย	2.89	.33	มาก
	6.5 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.67	.50	มาก
	รวม	2.76	.22	มาก

จากตาราง 25 พบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอน
ในภาพรวมมีคุณภาพระดับมาก ($\bar{X} = 2.76$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ส่วนใหญ่มี
คุณภาพ ในระดับมาก ยกเว้นข้อ 2.1 ผู้สอนใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย และ
ข้อ 3.5 มีการบูรณาการเนื้อหาข้ามกลุ่มสาระ มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาผลการติดตามประเมินผลทั้ง 2 ครั้งพบว่า ครั้งที่ 2 มีค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้น
กว่าครั้งแรก แสดงว่า ครูมีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ดีขึ้น

เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2548 มีการนิเทศและสังเกตการจัดการเรียนการสอนของครูทุกคน โดยการนิเทศภายนอกของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ครั้งที่ 2 ซึ่งมีผลการประเมินปรากฏผลดังในตาราง 26

ตาราง 26 ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอน โดยการนิเทศภายนอกของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ครั้งที่ 2

ข้อที่	พฤติกรรมจัดการเรียนรู้	\bar{X} (n=9)	S.D.	ระดับ คุณภาพ
1	ด้านผู้เรียน			
	1.1 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้	2.75	.50	มาก
	1.2 มีการปฏิบัติกิจกรรม	3.00	.00	มาก
	1.3 ฝึกคิดในลักษณะต่างๆ	2.25	.50	ปานกลาง
	1.4 ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ๆ	2.00	.82	ปานกลาง
2	ด้านผู้สอน			
	2.1 ผู้สอนใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย	2.25	.96	ปานกลาง
	2.2 จัดกิจกรรม / สถานการณ์ / สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	2.50	.58	มาก
	2.3 กระตุ้นให้คำแนะนำ ช่วยเหลือผู้เรียนเสริมแรงระหว่างทำกิจกรรม	2.50	.58	มาก
3	ด้านสาระการเรียนรู้			
	3.1 สาระการเรียนรู้มีความถูกต้อง มีความหมายและเหมาะสม	2.75	.50	มาก
	3.2 เนื้อหาถูกต้องตรงตามหลักสูตร และแผน	2.75	.50	มาก
	3.3 เหมาะสมกับระดับชั้นที่สอน	2.25	.50	ปานกลาง
	3.4 มีการบูรณาการเนื้อหาภายในกลุ่มสาระ	2.25	.50	ปานกลาง
	3.5 มีการบูรณาการเนื้อหาข้ามกลุ่มสาระ	2.50	.58	มาก
	3.6 มีการบูรณาการกับชีวิตจริงของผู้เรียน	2.00	.00	ปานกลาง

ตาราง 26 (ต่อ)

ข้อที่	พฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้	\bar{X} (n=9)	S.D.	ระดับ คุณภาพ
4	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
	4.1 กิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.50	.58	มาก
	4.2 จัดกิจกรรมหลากหลายเหมาะสมกับ ธรรมชาติของผู้เรียน	2.00	.00	ปานกลาง
	4.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการ	2.50	.58	มาก
	4.4 จัดกิจกรรมที่เน้นให้ปฏิบัติและสร้าง องค์ความรู้ด้วยตัวเอง	3.00	.00	มาก
	4.5 บรรยากาศเป็นธรรมชาติไม่เคร่งเครียด ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน	2.50	.58	มาก
5	ด้านสื่อการเรียนการสอน			
	5.1 สื่อการเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหาและวัย ของผู้เรียน	2.50	.58	มาก
	5.2 สื่อและแหล่งการเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรม และมีความหลากหลาย	2.75	.50	มาก
6	ด้านการวัดและประเมินผล			
	6.1 เป็นการประเมินตามสภาพจริง	2.50	1.00	มาก
	6.2 มีวิธีการประเมินผลที่เหมาะสม	2.50	1.00	มาก
	6.3 ประเมินทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ	2.25	.50	ปานกลาง
	6.4 มีวิธีการประเมินผลที่หลากหลาย	2.00	.00	ปานกลาง
	6.5 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.00	.87	ปานกลาง
	รวม	2.42	.35	ปานกลาง

จากตาราง 26 พบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของผู้สอนในภาพรวมมีคุณภาพระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.42$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ข้อที่มีคุณภาพอยู่ในระดับมากกับระดับปานกลาง มีใกล้เคียงกัน และเมื่อพิจารณาผลการนิเทศติดตามประเมินผล ของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พบว่า มีค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้นกว่าครั้งแรก

เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2548 ได้ดำเนินการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน โดยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ชั้นละ 5 คน เป็นผู้ประเมิน ซึ่งมีผลการประเมินปรากฏดังในตาราง 27

ตาราง 27 ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครู โดยนักเรียน

ข้อ	ประเด็นการประเมินการจัดการเรียนการสอนของครู	ความถูกต้องเหมาะสม		
		\bar{X} (n=30)	S.D.	ระดับ คุณภาพ
1	ครูช่วยให้นักเรียนรู้และเข้าใจมากขึ้น	2.73	.52	มาก
2	นักเรียนชอบเรื่องที่ครูสอน	2.80	.41	มาก
3	นักเรียนชอบวิธีสอนของครู	2.57	.63	มาก
4	นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมกับเพื่อน	2.77	.43	มาก
5	ครูมีสื่อที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจง่ายขึ้น	2.60	.50	มาก
6	ครูเคยพานักเรียนไปศึกษานอกห้องเรียน	1.93	.79	ปานกลาง
7	ครูเคยให้นักเรียนไปเรียนรู้จากบุคคลภายนอก	1.87	.78	ปานกลาง
8	ครูมีวิธีการวัดผลอย่างหลากหลาย	2.57	.50	มาก
รวม		2.58	.22	มาก

จากตาราง 27 พบว่า ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูโดยนักเรียนเป็นผู้ประเมิน ในภาพรวมมีคุณภาพ ระดับมาก ($\bar{X} = 2.58$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ส่วนใหญ่มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้อ 6 ครูเคยพานักเรียนไปศึกษานอกห้องเรียน และข้อ 7 ครูเคยให้นักเรียนไปเรียนรู้จากบุคคลภายนอก ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

จากผลการประเมินดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนต้องการเรียนรู้จากวิทยากรบุคคลภายนอกหรือไปศึกษาที่นอกห้องเรียนบ้าง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของครูผู้สอนที่ว่า

“สิ่งที่ครูพึงพอใจคือ เด็กได้เรียนรู้ เด็กชอบที่จะปั่นและ
ชอบให้ครูพาไปนอกห้องเรียน”

ตอนที่ 5 ผลการประเมินระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาตามตัวบ่งชี้ซึ่งประเมินโดยคณะครูโรงเรียนบ้านวังดินสอ เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2548 ผลการประเมินปรากฏดังในตาราง 28

ตาราง 28 ผลการประเมินระบบการบริหารจัดการคุณภาพศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ (ฉบับที่ 1) โดยครูผู้สอน

ข้อ	รายการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบ การจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการของโรงเรียนบ้านวังดินสอ	ความถูกต้องเหมาะสม		
		\bar{X} (n=9)	S.D.	ระดับ คุณภาพ
	ด้านปัจจัย			
1	ผู้บริหารให้การสนับสนุนงบประมาณ สื่อ แหล่งเรียนรู้ และวัสดุอุปกรณ์	2.67	.50	มาก
2	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูได้รับการพัฒนาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ	3.00	.00	มาก
3	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูได้รับการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ	3.00	.00	มาก
4	ผู้บริหารดำเนินการประสานงานกับศึกษานิเทศก์สถาบันการศึกษาและชุมชนเพื่อการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ	2.78	.44	มาก
5	ผู้บริหารมีการนิเทศติดตามและให้การแนะนำช่วยเหลือสม่ำเสมอ	3.00	.00	มาก
6	ครูได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ	3.00	.00	มาก
7	ครูได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ	2.89	.33	มาก
8	ครูได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล การเรียนรู้ตามสภาพจริง	2.67	.50	มาก
9	ผู้ปกครองนักเรียนให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ	2.33	.50	ปานกลาง
10	คณะกรรมการสถานศึกษาให้การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ	2.44	.53	ปานกลาง

ตาราง 28 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบ การจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการของโรงเรียนบ้านวังดินสอ	ความถูกต้องเหมาะสม		
		\bar{X} (n=9)	S.D.	ระดับ คุณภาพ
ด้านกระบวนการ				
11	ครูร่วมมือกันในการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา	2.89	.33	มาก
12	ครูร่วมกันจัดทำผังมโนทัศน์ระดับโรงเรียนและระดับช่วงชั้น	2.89	.33	มาก
13	ครูมีการจัดทำคำอธิบายรายวิชาที่สอดคล้องกับหลักสูตร สถานศึกษา ชุมชน และระดับของผู้เรียน	3.00	.00	มาก
14	ครูมีการจัดทำกำหนดการสอนของแต่ละชั้น	3.00	.00	มาก
15	ครูมีการจัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการ	3.00	.00	มาก
16	ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการภายในกลุ่มสาระ	2.89	.33	มาก
17	ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการข้ามกลุ่มสาระ	2.44	.53	ปานกลาง
18	ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการที่เชื่อมโยงกับการนำไปใช้ ในชีวิตจริง	2.33	.50	ปานกลาง
19	ครูมีการประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์	2.44	.53	ปานกลาง
20	ครูมีการประเมินผลด้วยวิธีที่หลากหลายตามสภาพจริง	2.67	.50	มาก
ด้านผลผลิต				
21	มีหลักสูตรแบบบูรณาการที่เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียน	2.89	.33	มาก
22	หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและ ท้องถิ่น	2.89	.33	มาก
23	หลักสูตรมีการบูรณาการทั้งภายในกลุ่มสาระ ข้ามกลุ่มสาระ และเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน	2.78	.44	มาก
24	ครูมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้	2.44	.53	ปานกลาง
25	ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้หลายวิธี	2.56	.53	มาก
รวม		2.74	.19	มาก

จากตาราง 28 พบว่า ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ ในภาพรวมมีคุณภาพระดับมาก ($\bar{X} = 2.74$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ส่วนใหญ่มีคุณภาพในระดับมาก ยกเว้นข้อ 9 ผู้ปกครองนักเรียนให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ข้อ 10 คณะกรรมการ

สถานศึกษาให้การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ข้อ 17 ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการข้ามกลุ่มสาระ ข้อ 18 ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการที่เชื่อมโยงกับการนำไปใช้ในชีวิตจริง ข้อ 19 ครูมีการประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ และข้อ 24 ครูมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

จากการประเมินระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงว่า โรงเรียนมีการดำเนินการบริหารจัดการคุณภาพอย่างเป็นระบบและเป็นที่ยังพอใจของคณะครู แต่ก็ยังมีสิ่งที่ต้องปรับปรุง คือ ครูต้องให้ความร่วมมือกันในการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อจะได้เห็นภาพการบูรณาการที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ ของนักเรียนทุกคน ในช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2548 ที่โรงเรียนบ้านวังดินสอ ซึ่งผลปรากฏดังในตาราง 29 - 30

ตาราง 29 ผลการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ (ฉบับที่ 2) ประเมินโดยนักเรียน

ประเด็นการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับ ผลผลิตด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X} (n=86)	S.D.	ระดับ คุณภาพ
1. นักเรียนมีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก	2.75	.36	มาก
2. นักเรียนได้เรียนโดยการฝึกปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการเรียน	2.75	.36	มาก
3. นักเรียนสนใจในการเรียนและเรียนอย่างมีความสุข	2.81	.39	มาก
4. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น	2.61	.39	มาก
5. กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียน มีความพึงพอใจ ในการจัดการเรียนการสอนของครู	2.89	.31	มาก
รวม	2.76	.24	มาก

จากตาราง 29 พบว่า ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ โดยความคิดเห็นของนักเรียน ในภาพรวมมีคุณภาพระดับมาก ($\bar{X} = 2.76$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า มีคุณภาพระดับมาก

ทุกตัวบ่งชี้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 5 กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของครู ($\bar{X} = 2.89$) รองลงมา ได้แก่ ข้อ 3 นักเรียนสนใจในการเรียนและเรียนอย่างมีความสุข ($\bar{X} = 2.81$)

ตาราง 30 ผลการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ (ฉบับที่ 2) ประเมินโดยผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านวังดินสอ

ประเด็นการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับ ผลผลิตด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X} (n=19)	S.D.	ระดับ คุณภาพ
1. นักเรียนมีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก	2.61	.50	มาก
2. นักเรียนได้เรียนโดยการฝึกปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการเรียน	2.56	.51	มาก
3. นักเรียนสนใจในการเรียนและเรียนอย่างมีความสุข	2.67	.49	มาก
4. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น	2.61	.50	มาก
5. กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียน มีความพึงพอใจ ในการจัดการเรียนการสอนของครู	2.78	.43	มาก
รวม	2.64	.23	มาก

จากตาราง 30 พบว่า ระบบการบริหารจัดการคุณภาพศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ โดยความคิดเห็นของผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านวังดินสอ ในภาพรวมมีคุณภาพระดับมาก ($\bar{X} = 2.64$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า มีคุณภาพมากทุกตัวบ่งชี้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ข้อ 5 กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของครู ($\bar{X} = 2.78$) รองลงมา ได้แก่ ข้อ 3 นักเรียนสนใจในการเรียนและเรียนอย่างมีความสุข ($\bar{X} = 2.67$)

จากผลการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการคุณภาพศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ ของทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า มีคุณภาพมากทุกตัวบ่งชี้ แสดงว่า ผู้รับบริการ ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความพึงพอใจต่อระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ โดยเฉพาะความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของครูและการที่นักเรียนสนใจเรียนอย่างมีความสุข แต่มีสิ่งที่ต้องปรับปรุง คือควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการเรียนให้มากขึ้น

จากผลการทดสอบสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ปีการศึกษา 2548 และผลการประเมินผลสัมฤทธิ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2548 ผลปรากฏดังในตาราง 31 - 34

ตาราง 31 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ปีการศึกษา 2548

ระดับชั้น	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สังคมศึกษา	ภาษาอังกฤษ	รวม
ชั้นป. 1	72.29	69.71	69.57	70.29	60.86	68.54
ชั้นป. 2	66.88	68.69	73.00	70.94	72.31	70.36
ชั้นป. 3	74.75	74.44	69.50	76.00	71.13	73.16
ปีการศึกษา 2548	71.31	70.95	70.69	72.41	68.10	70.69
ปีการศึกษา 2547	70.36	70.04	71.54	70.75	63.01	69.14

ที่มา : รายงานการประเมินตนเอง โรงเรียนบ้านวังดินสอ, 2549

จากตาราง 31 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 70.69$) และสูงกว่าปีการศึกษา 2547 เมื่อพิจารณาเป็นรายวิชา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนส่วนใหญ่สูงขึ้น ยกเว้น วิชาวิทยาศาสตร์

ตาราง 32 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ปีการศึกษา 2548

ระดับชั้น	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สังคมศึกษา	ภาษาอังกฤษ	รวม
ชั้นป. 4	71.27	76.47	72.40	68.07	63.00	70.24
ชั้นป. 5	71.11	72.11	72.22	68.11	65.56	69.82
ชั้นป. 6	69.54	67.23	67.15	66.62	62.77	66.66
ปีการศึกษา 2548	70.64	71.94	70.59	67.60	63.78	68.91
ปีการศึกษา 2547	67.98	68.23	70.56	71.62	64.10	68.49

ที่มา : รายงานการประเมินตนเอง โรงเรียนบ้านวังดินสอ, 2549

จากตาราง 32 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ในภาพรวมอยู่ในระดับ พอใช้ ($\bar{X} = 68.91$) และสูงกว่าปีการศึกษา 2547 เมื่อพิจารณาเป็นรายวิชา พบว่า ส่วนใหญ่สูงขึ้น ยกเว้น วิชาสังคมศึกษาและภาษาอังกฤษ

เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนปีการศึกษา 2547 กับปีการศึกษา 2548 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในภาพรวมสูงขึ้นทั้ง 2 ช่วงชั้น

ตาราง 33 ผลสัมฤทธิ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2548

จำนวนนักเรียน	16	16	16	รวม
กลุ่มสาระวิชา	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	-
คะแนนเต็ม	30	30	30	-
\bar{X}	14.50	10.50	14.38	-
S.D.	5.74	2.92	5.98	-
ปีการศึกษา 2548	48.33	35.00	47.92	43.75
ปีการศึกษา 2547	41.83	31.17	32.83	35.28

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2, 2549

จากตาราง 33 พบว่า ผลสัมฤทธิ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2548 ในภาพรวมอยู่ในระดับ พอใช้ ($\bar{X} = 43.75$) และสูงกว่าปีการศึกษา 2547 เมื่อพิจารณาเป็นรายวิชา พบว่า ผลสัมฤทธิ์นักเรียนสูงขึ้นทุกวิชา

ตาราง 34 ผลสัมฤทธิ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2548

จำนวนนักเรียน	14	14	14	14	รวม
กลุ่มสาระวิชา	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	ภาษาอังกฤษ	-
คะแนนเต็ม	40	40	40	40	-
\bar{X}	15.21	12.64	11.86	10.21	-
S.D.	2.65	4.40	2.17	2.43	-
ปีการศึกษา 2548	38.04	31.61	34.64	28.54	33.21
ปีการศึกษา 2547	36.67	30.42	36.67	28.33	33.02

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2, 2549

จากตาราง 34 พบว่า ผลสัมฤทธิ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2548 ในภาพรวมอยู่ในระดับ พอใช้ ($\bar{X} = 33.21$) และสูงกว่าปีการศึกษา 2547 เมื่อพิจารณาเป็นรายวิชา พบว่า ผลสัมฤทธิ์นักเรียนส่วนใหญ่สูงขึ้น ยกเว้น วิชาวิทยาศาสตร์

เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์นักเรียนนักเรียนปีการศึกษา 2547 กับปีการศึกษา 2548 พบว่า ผลสัมฤทธิ์นักเรียนในภาพรวมสูงขึ้นทั้ง 2 ระดับชั้น ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลสัมฤทธิ์นักเรียนสูงขึ้นทุกวิชา สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นร้อยละ 00.21

นอกจากนี้ ผู้วิจัยและคณะครู ได้ดำเนินการประเมินระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ โดยจัดประชุมกลุ่มและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2549 ณ ห้องประชุมสิริราชภัฏ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม โดยมีตัวแทนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 คณะครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านวังดินสอ เข้าร่วมประชุมสัมมนาเพื่อรับทราบผลการดำเนินงานของโรงเรียนในภาพรวม และคณะครูและผู้บริหารได้ร่วมสะท้อนความรู้สึกจากการพัฒนาครั้งนี้ สรุปผลได้ดังต่อไปนี้

1. ความพึงพอใจต่อการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการของโรงเรียน พบว่า ครูทุกคนมีความพึงพอใจที่ได้ร่วมพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ ดังคำกล่าวที่ว่า

“คณะครูมีความตื่นตัวในการจัดกิจกรรม และนักเรียนได้เรียนรู้
จากแหล่งการเรียนรู้อย่างมีความสุข”

“มีความพึงพอใจ แต่มีข้อจำกัดคือ เวลาการพัฒนาครูน้อย
มีกิจกรรมที่เร่งรัดในหลายๆ เรื่อง”

“ทุกฝ่ายให้การสนับสนุนช่วยเหลือจนประสบผลสำเร็จ
มีผลดีต่อนักเรียนและชุมชนก็พึงพอใจ”

2. ผลการดำเนินงานเกิดประโยชน์ต่อครู นักเรียน และโรงเรียน มีดังต่อไปนี้

2.1 ผลที่เกิดกับตัวครู ได้แก่ ครูได้พัฒนาตนเอง ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดหลักสูตรและการสอนมากขึ้น เข้าใจหลักการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับนักเรียน มีโอกาสใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมากขึ้น และครูเกิดความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ ดังคำกล่าวที่ว่า

“เห็นว่าหลักสูตรแบบบูรณาการที่ได้พัฒนาขึ้นเหมาะสม
กับสภาพชุมชน นับว่าเป็นโอกาสที่ดีที่ได้มีส่วนร่วมพัฒนา”

“เป็นการดีที่ได้ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนและ
เป็นการพัฒนาวิชาชีพครูด้วย”

2.2 ผลที่เกิดแก่นักเรียน ได้เรียนปนเล่นอย่างสนุกสนาน ได้ฝึกปฏิบัติจริง เรียนรู้สถานที่จริงจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เห็นคุณค่าของอาชีพในท้องถิ่น มีความกระตือรือร้น และตระหนักในการเรียนรู้ และหลักสูตรแบบบูรณาการที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ดังคำกล่าวที่ว่า

“ชอบเรียนมาก ชอบที่คุณครูให้ลงมือปั้นและวาดภาพระบายสีด้วยตัวเอง”

“ครูสอนสนุก พูดจาไพเราะและใจดีกว่าแต่ก่อน อยากมาโรงเรียนแต่เช้าๆ”

“เห็นใจพ่อแม่ที่ต้องทำงานหนัก และชื่นชมอาชีพการปั้นกระถางที่สุจริต”

“ชอบให้ครูพาไปศึกษานอกห้องเรียน ชอบไปตามความรู้ในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่ และชาวบ้านดีใจที่เห็นนักเรียนออกไปศึกษาหาความรู้ และสอนแต่สิ่งดีๆ”

2.3 ผลที่เกิดแก่โรงเรียน การพัฒนาระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการครั้งนี้ ทำให้โรงเรียนได้รูปแบบในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน โดยใช้กระบวนการ PDCA คือ กำหนดวงจรคุณภาพในการทำงาน ประกอบด้วย การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุง และโดยความร่วมมือร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งนับว่าเป็นระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและนำไปใช้ได้จริง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ผลผลิตที่ได้จากการวิจัย คือ ระบบการบริหารจัดการคุณภาพ การศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านวังดินสอ ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2
2. เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2
3. เพื่อทดลองใช้และติดตามประเมินผลการใช้ระบบการบริหารจัดการคุณภาพ การศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านวังดินสอ ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ปีการศึกษา 2548 ซึ่งประกอบด้วย

1.1	ครูผู้สอน	จำนวน	9 คน
1.2	นักเรียนช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2	จำนวน	86 คน
1.3	ผู้ปกครองนักเรียน	จำนวน	12 คน
1.4	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	จำนวน	7 คน
	รวมทั้งสิ้น	จำนวน	114 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ

- 1.1 การศึกษาวิเคราะห์สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียน
- 1.2 การวางแผนดำเนินการพัฒนาระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ

- 2.1 พัฒนาระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ
- 2.2 จัดทำคู่มือระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ
- 2.3 วิพากษ์ระบบและคู่มือ
- 2.4 ปรับปรุงระบบและคู่มือตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาครูและการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ

- 3.1 วางแผนการพัฒนาครู
- 3.2 ดำเนินการพัฒนาครู
- 3.3 ดำเนินการการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ

ขั้นตอนที่ 4 ทดลองใช้และติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรแบบบูรณาการ

- 4.1 ทดลองใช้หลักสูตรแบบบูรณาการ
- 4.2 นิเทศติดตามประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรแบบบูรณาการ
- 4.3 ประเมินระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตร

แบบบูรณาการ

สรุปผล

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียน

1.1 โรงเรียนบ้านวังดินสอ เป็นโรงเรียนในเขตตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ปีการศึกษา 2548 เปิดทำการสอน 2 ระดับ คือ ระดับปฐมวัย จัดชั้นเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีนักเรียน 24 คน และระดับประถมศึกษา จัดชั้นเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียน 86 คน มีนักเรียนทั้งสิ้นจำนวน 110 คน มีครูจำนวน 10 คน จำแนกเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน ครูผู้สอน 9 คน อายุเฉลี่ยของครูเท่ากับ 50 ปี ซึ่งนับว่าครูมีอายุค่อนข้างมาก ครูทุกคนมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป และมีประสบการณ์การสอนเฉลี่ย 30 ปี ซึ่งแสดงว่าครูมีประสบการณ์ในการสอนมานาน อัตราส่วนครูต่อนักเรียนเท่ากับ 1 : 11 แสดงว่า มีครูเพียงพอตามเกณฑ์ไม่ขาดแคลนครู (เกณฑ์ สพฐ. เท่ากับ 1 : 25)

1.2 สภาพและปัญหาของนักเรียน

นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาหลักที่สำคัญอยู่ในระดับต่ำ นักเรียนส่วนใหญ่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ยังไม่เป็นที่น่าพอใจโดยเฉพาะการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความคิดสร้างสรรค์ทักษะการอ่านและการค้นคว้าหาความรู้ ส่วนใหญ่เด็กนักเรียนมีครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์มีสาเหตุจากการหย่าร้างและบิดามารดาต้องออกไปทำงานที่อื่นทำให้นักเรียนต้องพักอาศัยอยู่กับปู่ ย่า ตา ยายหรือญาติ เป็นเหตุให้ขาดความอบอุ่น ไม่สนใจเรียน ขาดความรับผิดชอบและละเลยกิจกรรมสำคัญที่โรงเรียนจะปลูกฝังระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ

1.3 สภาพและปัญหาของครู

1.3.1 ครูมีภาระงานการสอนเฉลี่ยสัปดาห์ละ 22.56 ชั่วโมง งานพิเศษที่ได้รับมอบหมายเฉลี่ยสัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าครูมีงานสอนและงานพิเศษมากครูส่วนใหญ่เป็นครูประจำชั้นสอนทุกกลุ่มสาระและสอนไม่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียนมา บางสาระที่ครูมีความถนัดน้อยจึงจะเลยการสอนทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาไม่ครบตามหลักสูตร

1.3.2 ครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรและการจัดการศึกษา การจัดทำหลักสูตรยังไม่ได้นำสภาพและปัญหาของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้

1.3.3 การจัดการเรียนการสอน ครูมีพฤติกรรมการสอนแบบเดิมๆ คือสอนโดยไม่ใช้แผนการเรียนรู้ใช้สื่อการสอนน้อยเทคนิควิธีการสอนของครูยังไม่หลากหลายขาดทักษะในการจัดกิจกรรมที่บูรณาการ ความรู้ ความคิด ความสามารถและความดี กิจกรรมที่บูรณาการเนื้อหาภายในสาระการเรียนรู้เนื้อหาข้ามสาระและการบูรณาการเข้ากับชีวิตจริงของผู้เรียน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครูยังไม่เป็นไปตามสภาพจริงและมีการนำผลการประเมินไปพัฒนาการเรียนรู้ค่อนข้างน้อย

1.3.4 ปัญหาการดำเนินการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนยังไม่เป็นระบบขาดการวางแผนงานร่วมกันการนิเทศติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และตัวบ่งชี้ ครูแต่ละฝ่ายงานไม่มีการตรวจสอบและประเมินตนเองทำให้ไม่มีผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาระบบงานในครั้งต่อไป

1.4 คณะครูมีความต้องการพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ

2. ผลการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ทำให้ได้ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ โดยมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (PAR) และโดยใช้กระบวนการ PDCA คือ การกำหนดวงจรคุณภาพการทำงาน ประกอบด้วย การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข

3. ผลการทดลองใช้และติดตามประเมินผลการใช้ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า

3.1 ครูมีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการสร้างหลักสูตรแบบบูรณาการ ครูได้ร่วมกันสร้างผังมโนทัศน์โดยภาพรวมและระดับช่วงชั้นได้ครบและต่อเนื่องตามระดับชั้น มีหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสาระหลักสูตร

3.2 ครูทุกคนสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการได้ถูกต้อง มีองค์ประกอบครบถ้วนและสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ครูสามารถกำหนดวิธีสอนได้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ แต่การออกแบบกิจกรรมยังไม่เป็นไป

ตามขั้นตอนของวิธีสอนยังขาดการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและควรเพิ่มด้านการบูรณาการภายในสาระและข้ามกลุ่มสาระ การจัดหาสื่อและแหล่งการเรียนรู้ยังไม่หลากหลายรวมทั้งการมีส่วนร่วมในการใช้สื่อของผู้เรียนยังค่อนข้างน้อย

3.3 ครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อยู่ในระดับดี มีการกระตุ้นให้คำแนะนำและเสริมแรงผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ มีกระบวนการทำงานเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มแต่วิธีการจัดกิจกรรมยังไม่หลากหลายและการให้ผู้เรียนฝึกคิดปฏิบัติและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองยังมีน้อย ครูใช้สื่อได้เหมาะสมกับเนื้อหา และวัยของผู้เรียนแต่สื่อที่ใช้ยังไม่หลากหลาย ในการประเมินผลเน้นการประเมินด้านความรู้และการปฏิบัติแต่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการประเมินด้านคุณลักษณะและขาดการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการประเมิน

3.4 ครูส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ติดต่อการพัฒนาในครั้งนี้อย่างเห็นว่าเป็นการพัฒนาการทำงานของตนเองอย่างเป็นระบบได้ทำงานเป็นทีมได้รับความรู้และมีความตื่นตัวในการทำงานยิ่งขึ้นและทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมและการเรียนดีขึ้น อย่างไรก็ตามยังมีครูบางส่วนที่เห็นว่าการเข้าร่วมโครงการเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ครูและเกิดความเครียด เนื่องจากต้องทำงานเพิ่มขึ้นและมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา

อภิปรายผล

1. สภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านวังดินสอ มีหลายปัญหา ทั้งที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่ามาตรฐานทุกช่วงชั้น ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของครูที่ยังมีพฤติกรรมการสอนแบบเดิมๆ คือ สอนแบบบรรยาย สอนโดยไม่ใช้แผนการเรียนรู้และปัญหาในการบริหารจัดการที่ยังไม่เป็นระบบครบวงจร ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจชัดเจนในการจัดหลักสูตรการศึกษาครูยังไม่ได้นำ สภาพและปัญหาของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรครูขาดทักษะในการจัดกิจกรรมที่บูรณาการความรู้ ความคิด ความสามารถและความดี และบางสาระที่ครู มีความถนัดน้อยจึงละเลยการสอนทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาไม่ครบตามหลักสูตร การขาดการวางแผนงานร่วมกันของคณะครู ผู้บริหารไม่มีการนิเทศติดตามและประเมินผลทำให้ไม่มีผล การประเมินที่จะนำมาใช้ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาระบบงานในครั้งต่อไป สาเหตุที่ทำให้ครู มีสภาพปัญหาเช่นนี้น่าจะมาจากการที่ครูมีภาระงานสอนมากและงานพิเศษที่ต้องรับผิดชอบ มีมากทำให้ครูไม่มีเวลาในการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ ทำให้ทราบข้อมูลว่า ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพได้ คือ การขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และสาเหตุหนึ่งที่น่า จะมีส่วนเกี่ยวข้อง คือ การที่ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกัน และผู้เรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดามารดาทำให้ขาดความอบอุ่นและมีคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ เช่น

การขาดความรับผิดชอบขาดความกระตือรือร้นในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การที่ผู้เรียนมีพฤติกรรมดังกล่าว เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรเพราะการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการสร้างความรู้โดยการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเอง รับผิดชอบการเรียนรู้อย่างเต็มที่และประเมินผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (วัฒนาพร ระบุว่าทุกข์, 2542 : 8)

2. ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ที่ผู้วิจัยและคณะครูในโรงเรียนได้ร่วมกันพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพใช้ได้จริง โดยเฉพาะขั้นการอบรมปฏิบัติการแล้วติดตามผลการนำไปใช้ทันที ทั้งการนิเทศภายในโดยสายบริหารของโรงเรียนและการนิเทศภายนอกโดยคณะอาจารย์ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพราะครูซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติได้ทราบข้อบกพร่องของตนเอง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ดังนั้น หน่วยงานที่จัดให้มีการพัฒนาบุคลากรแล้วควรติดตามและประเมินผลการพัฒนาด้วย เพื่อให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการต่างๆ และทราบประสิทธิภาพของวิธีการพัฒนาบุคลากรแต่ละด้านตามที่ กรมวิชาการ (2543 : ข 21 - 22) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษานั้นควรจัดระบบนิเทศภายในให้ร้อยรัดกับการนิเทศจากภายนอกหรือการส่งเสริมสนับสนุนจากสถาบันการศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ในการทำงานกับบุคลากรในสถานศึกษาอื่นเพื่อให้ครูได้พัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพ

3. การทดลองใช้และติดตามประเมินผลการใช้ระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์ต่อครู ต่อนักเรียนและโรงเรียนหลายประการดังนี้

3.1 ผลที่เกิดกับตัวครู ผลการพัฒนาครูทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจการจัดหลักสูตรและการสอนมากขึ้น ครูสามารถร่วมกันสร้างหลักสูตรแบบบูรณาการได้ถูกต้องเหมาะสมกับสาระหลักสูตร เข้าใจหลักการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับนักเรียน มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้น ครูมีโอกาสใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมากขึ้น เห็นได้จาก การจัดทำแผนการเรียนรู้ที่ครูจัดทำขึ้นซึ่งเป็นไปตามกรอบที่วิทยากรได้ให้แนวทางไว้ นอกจากนี้จากการสังเกตการสอนของครู พบว่า ครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนใหม่ที่ดีขึ้น มีความสามารถบูรณาการความรู้ความคิดภายในกลุ่มสาระระหว่างกลุ่มสาระและบูรณาการให้เข้ากับชีวิตประจำวันของนักเรียนได้ ครูมีการปรับบทบาทในการจัดการเรียนการสอนมาเป็นผู้อำนวยการเป็นผู้อำนวยความสะดวกแทนการเป็นผู้สอนได้อย่างดี แสดงว่า การพัฒนาครูในครั้งนี้มีประสิทธิภาพ จากการสัมภาษณ์ครู พบว่า ครูทุกคนพอใจที่ได้ร่วมพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการครูมีเจตคติ

ที่ดีต่อการพัฒนาโดยกล่าวตรงกันว่า การอบรมทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้นได้รับข้อเสนอแนะที่ดี เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ แส่น ยาสูซ (2543 : 11) ที่กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการส่งเสริมบุคลากรในองค์กรให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ประสิทธิภาพในการทำงาน โดยส่งเสริมความรู้ความสามารถทักษะความถนัดในการปฏิบัติงาน ให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบได้ดีขึ้น และรวมถึงการพัฒนาเจตคติ คุณลักษณะและกำลังใจในการปฏิบัติงานที่ดียิ่งขึ้นอันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

3.1.1 มีการฝึกอบรมเฉพาะด้านที่เน้นการปฏิบัติจริงทำให้ครูได้พัฒนา แบบเข้มข้น มีความรู้จริงมีทักษะและความสามารถที่จะปฏิบัติงานด้วยความมั่นใจยิ่งขึ้น

3.1.2 การมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการทำงานทำให้ครูมีความเข้าใจ เกิดความไว้วางใจมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานและมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพื่อการบรรลุ เป้าหมายร่วมกัน

3.1.3 มีระบบการนิเทศติดตามประเมินผลเป็นระยะๆ ทำให้ครูตื่นตัว ในการพัฒนาและปรับปรุงการทำงานของตนเอง มีข้อมูลป้อนกลับให้เห็นข้อบกพร่องและนำไป ปรับปรุงแก้ไขทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่เป็นระบบครบวงจร

3.2 ผลที่เกิดแก่นักเรียน ได้ฝึกปฏิบัติจริงเรียนรู้จากสถานที่จริงจากภูมิปัญญา ท้องถิ่น เห็นคุณค่าของงานอาชีพในท้องถิ่น นักเรียนได้ร่วมทำงานเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล จากการสอบถามและสัมภาษณ์นักเรียนทำให้ทราบว่า นักเรียนมีความสุขมากขึ้นในการเรียน เพราะได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน กล้าแสดงออกได้เรียนรู้และ ค้นหาคำความรู้ด้วยตัวเองและนักเรียนชื่นชอบในความเป็นกันเองของครู ผลจากการทดสอบผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนปลายภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของนักเรียนซึ่งเป็นผลหลังจากการ ทดลองใช้ระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ พบว่า ในภาพรวม นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนสูงขึ้นทั้ง 2 ช่วงชั้น และการทดสอบผลสัมฤทธิ์นักเรียนระดับชาติ ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2548 พบว่า ในภาพรวมมีผล สัมฤทธิ์สูงกว่า ปีการศึกษา 2547

3.3 ผลที่เกิดแก่โรงเรียน ทำให้โรงเรียนได้รูปแบบในการพัฒนาระบบ การบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน โดยมีการนิเทศติดตามและประเมินผลการพัฒนาควบคู่ไป กับการพัฒนาครู โดยใช้กระบวนการ PDCA ในการทำงานและการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง (PAR) ซึ่งนับว่าเป็นระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นผลดี ต่อการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตามยังพบว่ามีจุดอ่อนที่จำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงอีกหลายประการ จุดอ่อนที่ทำให้ผลการวิจัยและพัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำ

หลักสูตรแบบบูรณาการโรงเรียนบ้านวังดินสอไม่ค่อยดีเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะสาเหตุดังต่อไปนี้คือ

1. การขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู และระยะเวลาในการฝึกอบรมพัฒนาครูที่มีอยู่อย่างจำกัด ทำให้ไม่สามารถพัฒนาครูได้เต็มที่ จึงทำให้ครูขาดทักษะที่จำเป็นบางประการในการปฏิบัติงานตามระบบได้
2. จากการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการทำให้ลดเวลาการสอนของครูลงไปได้บ้าง แต่งานพิเศษอื่นๆ นอกเหนือจากงานการสอนยังคงมีอยู่มากเช่นเดิม จึงยังเป็นปัญหาเกี่ยวกับการจัดเวลาว่างเพื่อเตรียมการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของครู
3. การขาดแคลนงบประมาณ เอกสารศึกษาและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการปฏิบัติงานยังไม่เพียงพอให้ครูพัฒนาตนเองและพัฒนากระบวนการทำงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

- 1.1 การนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ควรจะได้ศึกษาบริบทของโรงเรียนให้ชัดเจน ว่ามีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้อย่างไร
- 1.2 ในการพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรได้มีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาด้วย
- 1.3 ควรมีการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ต่อเนื่อง และจัดให้มีผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรคอยให้คำแนะนำตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรแก่โรงเรียนเพื่อจะได้มีการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 1.4 ควรมีการกระบวนการสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ให้เห็นความสำคัญของการนิเทศติดตามและประเมินผล ว่าเป็นหน้าที่ที่ทุกคนสามารถปฏิบัติได้ ไม่ใช่หน้าที่ของผู้บริหารเพียงฝ่ายเดียว
- 1.5 ควรพัฒนาให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เทคนิควิธีสอน การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยต่อไป

- 2.1 หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการพัฒนาครูควรได้มีการทำวิจัยเพื่อหารูปแบบการพัฒนาครูที่เหมาะสมสอดคล้องและบรรลุเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษา
- 2.2 ควรมีการวิจัยและประเมินประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรแบบบูรณาการ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา วัฒนายุ. (2548). การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมวิชาการ. (2543). แนวทางการบริหารโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2546). สรุปผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จินตนา เวชมี. (2547). สรุปผลการดำเนินงานชุดโครงการวิจัยและพัฒนางานวิจัยวางระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : โครงการวิจัยเครือข่ายมหาวิทยาลัย-ราชภัฏ ปีงบประมาณ 2547.
- ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์. (2543). ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้มุ่งสู่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ในร่วมคิดร่วมเขียนปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2540). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทีศนา เขมณี และคณะ. (2544). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน : กรณีศึกษาพหุกรณี. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธเนศ ขำเกิด. (2549). "การดูแลพัฒนาผู้เรียนของครูต้องทำอย่างบูรณาการ," วารสารข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. 26 (2).
- นภาพรณี สิ้นสวาท และคณะ. (2544). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารหลักสูตรกับการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2543). ระเบียบวิธีวิจัย ในพรมแดนความรู้ด้านการวิจัยและสถิติ : รวบรวมบทความทางวิชาการของ ดร.นงลักษณ์ วิรัชชัย. ชลบุรี : วิทยาลัย-การบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

- นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช. (2544). การวิจัยและพัฒนาเพื่อการปฏิรูป
ทั้งโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร.
กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ปฐมเกียรติ ไชยคำ. (2547). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้าง
วินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสระจรเข้
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5. นครราชสีมา :
โรงเรียนวัดสระจรเข้.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2544). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร :
คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร.
- พรชัย ภาพันธ์. (2546). "หลักสูตรสถานศึกษา," วารสารวิชาการ. 6 (2).
ภาควิชาการบริหารการศึกษา. (2545). ก้าวเข้าสู่ผู้บริหารมืออาชีพ. เอกสารประกอบการ
ประชุมสัมมนาทางวิชาการ, 7 กุมภาพันธ์ 2545. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มณีนีภา ชูติบุตร. (2546). สรุปการประเมินหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
2544 : กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้. กรุงเทพมหานคร : หน่วยศึกษานิเทศก์,
สำนักงานการประถมศึกษา.
- รัชกร ประสีระเดส้ง. (2546). ผลการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้กิจกรรมโครงการ
เรื่อง กระบวนการทางเศรษฐกิจ รายวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนธาทองพิทยาคม. บุรีรัมย์ : โรงเรียนธาทองพิทยาคม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.
กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์.
- รุจิรี ภูสาระ. (2545). การเขียนแผนการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บุคพอยท์.
_____. (2546). การพัฒนาหลักสูตร : ตามแนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์บุคพอยท์.
- โรงเรียนบ้านวังดินสอ. (2545). แผนกลยุทธ์การจัดการศึกษา พ.ศ. 2545-2549.
พิษณุโลก : โรงเรียนบ้านวังดินสอ
- _____. (2548). รายงานการประเมินตนเอง. พิษณุโลก : โรงเรียนบ้านวังดินสอ
- _____. (2548). แผนปฏิบัติการประจำปี 2548. พิษณุโลก : โรงเรียนบ้านวังดินสอ
- _____. (2549). รายงานการประเมินตนเอง. พิษณุโลก : โรงเรียนบ้านวังดินสอ
- วัฒนาพร ระยับทุกข์. (2542). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.
กรุงเทพมหานคร : คอมพิวเตอร์กราฟฟิค.

- วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2548). เอกสารการบรรยายเรื่อง การประเมินและพัฒนาหลักสูตร. 6 กรกฎาคม 2548, ณ ห้องประชุมกาสะลอง, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2535). การพัฒนาหลักสูตรการสอน-มิติใหม่. กรุงเทพมหานคร : ธารนครการพิมพ์.
- _____. (2538). การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- วิรัตน์ บัวขาว. (2541). "การพัฒนาหลักสูตร," วารสารวิชาการ. 1 (9).
- สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. (2548). การบริหารจัดการศึกษาตามยุทธศาสตร์ใหม่ของการพัฒนาระบบราชการ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้. (2548). เอกสารการบรรยายเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการศึกษา. 28-29 เมษายน 2548, ณ ห้องประชุมสิริราชภัฏ, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สิริพัทธ์ เจษฎาวิโรจน์. (2546). การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บุ๊คพอยท์.
- สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ และคณะ. (2545). การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนรวมชั้น (การปฏิรูปโรงเรียนและกระบวนการเรียนรู้). กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมน อมรวิวัฒน์. (2541). การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี. กรุงเทพมหานคร : ไอเดียสแควร์.
- _____. (2544). หลักสูตรทางการศึกษาตามนัยพุทธธรรม. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- แสน ยาสุข. (2543). การศึกษาการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏร้อยเอ็ด.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2. (2547). ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2. พิษณุโลก : โรงพิมพ์พิษณุโลก.
- _____. (2547). การพัฒนาหลักสูตรแบบสหวิทยาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านวังนกแอ่น. พิษณุโลก : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2, เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการ.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2. (2548). รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2547.
พิษณุโลก : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2.
- _____ (2549). รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2548. พิษณุโลก : สำนักงานเขตพื้นที่-
การศึกษาพิษณุโลก เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2546). การพัฒนาการบริหารสถาบันการศึกษา.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2546). การรายงานผล
การประเมินคุณภาพภายนอกโรงเรียนบ้านวังดินสอ. กรุงเทพมหานคร :
โรงเรียนบ้านวังดินสอ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). การประชุมทางวิชาการการวิจัยเกี่ยวกับ
การปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- สำนักประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2547). นಿಯามการประกันคุณภาพ
(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.qa.ku.ac.th/Niyarm.php> [21 ตุลาคม 2547].
- สำนักพัฒนาการฝึกหัดครู. (2546). ผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน
สภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมบัติ บุญประคม. (2545, ตุลาคม). "ครูกับการวิจัยในชั้นเรียน : การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
ทางเลือกใหม่ที่น่าสนใจ," วารสารวิชาการ. 5 (10).
- สมยศ นาวิการ. (2545). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ.
สอ เสถบุตร. (2540). **New Model English-Thai Dictionary**. กรุงเทพมหานคร :
ไทยวัฒนาพานิช.
- อารี หลวงนา และคณะ. (2547). การวิจัยเพื่อวางระบบติดตามและประเมินผล
การพัฒนาครูเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านยางน้อย อำเภอเขื่องใน
จังหวัดอุบลราชธานี. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อุดม เขยกีวงศ์. (2545). หลักสูตรท้องถิ่น : ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนรู้.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรุงธนพัฒนา.
- อุทัย เสนารักษ์. (2548). วิธีระบบ (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : [http://senarak.tripod.
com/system.htm](http://senarak.tripod.com/system.htm) [5 ธันวาคม 2548].
- องอาจ นัยพัฒน์. (2548). วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทาง
พฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สามลดา.

- อมร ไชยแสน และคณะ. (2547). การวิจัยเพื่อวางระบบติดตามและประเมินผล
การพัฒนาครูเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ โรงเรียนท่าม่วงวิทยาคม อำเภอเสลภูมิ
จังหวัดร้อยเอ็ด. ร้อยเอ็ด : มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- อรรถัย มูลคำ และคณะ. (2544). การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ดวงกมลสมัย.
- Best John W. and Kahn James V. (1986). **Research in Education**. 5 th ed.
New Jersey : Prentice-Hall.
- Fogarty Robin. (1991). **The Mindful School : How to Integrate the curricula**.
U.S.A. : IRI/Skylight Publishing.
- Kemmis, S. and Mc Taggart, R. (Eds.). (1988). **The action research reader**. 3 rd ed.
Geelong, Victoria : Deakin University.
- _____. (2000). **Participatory action research**. In N.K. Denzin and Y.S. Lincoln.
2 nd ed. Thousand Oaks, CA : Sage.
- McMillan, J.H. and Schumacher, S. (1989). **Research in Education : A Conceptual
Introduction**. 2 nd ed. Glenview : Scott & Foresman.
- National Research Council. (1999). **Being Fluent with Information Technology**.
Washington, D.C. : National Academy.
- Rockman, Ilene F. (2003). **Integrating information literacy into the higher
education curriculum : Practical models for transformation**.
San Francisco, CA : A Wiley.
- Taba, Hilda. (1978). **Curriculum Development : Theory and Practice**. New York :
Harcourt, Brace and World.

ภาคผนวก

ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus group)
การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ
โรงเรียนบ้านวังดินสอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ครูผู้สอน

- ◆ การจัดกระบวนการเรียนรู้มีวิธีใดบ้างลักษณะเป็นอย่างไรจัดกิจกรรมอย่างไรใช้สื่ออะไรบ้าง
- ◆ มีการจัดครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระอย่างไร ปัญหาที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระมีอะไรบ้าง แก้ปัญหาอย่างไร
- ◆ ครูมีความต้องการในการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านใดบ้าง อย่างไร เช่น ความรู้ ความสามารถในยุค IT
- ◆ มีภาระงานอื่นที่นอกเหนือจากงานสอนหรือไม่ คืออะไรบ้าง
- ◆ มีการจัดทำระบบแฟ้มข้อมูลนักเรียนหรือไม่ อย่างไร
- ◆ มีกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนหรือไม่ บ่อยเพียงใด เพื่อจุดประสงค์ใด
- ◆ นักเรียนมักมีปัญหาด้านใดบ้าง (การเรียนรู้, ครอบครั้ว, ความประพฤติ) ลักษณะของปัญหาเป็นอย่างไร
- ◆ เมื่อนักเรียนมีปัญหา มีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างไร
- ◆ อยากให้ผู้ปกครองให้ความช่วยเหลือนักเรียนอย่างไร
- ◆ มีนักเรียนที่ขาดโรงเรียนบ่อยๆ หรือไม่ แก้ปัญหาอย่างไร
- ◆ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเป็นอย่างไร / แนวโน้มนักเรียนชอบเรียนวิชาอะไร
- ◆ พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างไร ชอบทำกิจกรรมแบบใด
- ◆ คุณธรรม-จริยธรรมที่นักเรียนควรปรับปรุงคืออะไร มีอะไรดีเด่น
- ◆ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับครูในโรงเรียนเป็นอย่างไร

นักเรียน

- ⊖ นักเรียนชอบมาโรงเรียนหรือไม่ ทำไมจึงชอบ / ไม่ชอบ
- ⊖ นักเรียนชอบเรียนวิชาอะไร เพราะอะไร
- ⊖ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นอย่างไร มีความรู้ความสามารถด้านใดบ้าง
- ⊖ ครูสอนเป็นอย่างไร ครูให้นักเรียนทำอะไรบ้าง ครูใช้สื่ออะไรบ้าง
- ⊖ นอกจากครูในโรงเรียนมีใครมาสอนอีกหรือไม่
- ⊖ ครูมอบหมายงานอะไรให้นักเรียนไปทำที่บ้านบ้าง
- ⊖ พ่อแม่ช่วยสอนการบ้านหรือไม่ อยากมีการบ้านมากหรือไม่
- ⊖ อยากให้ครูสอนอย่างไร

- ➡️ อยากให้โรงเรียนทำกิจกรรมแบบใดเพิ่มขึ้น
- ➡️ ชอบกิจกรรมใดที่โรงเรียนจัดมากที่สุด เพราะอะไร

ผู้ปกครอง/กรรมการสถานศึกษา

- ❁ กรรมการได้มีส่วนร่วมในการวางแผนในกิจกรรมต่างๆ กับโรงเรียนบ้างหรือไม่ ทำอะไรบ้าง
- ❁ โรงเรียนได้แจ้งข้อมูลให้ท่านทราบโดยวิธีใดบ้าง ได้รับข้อมูลทุกครั้งหรือไม่ควรปรับปรุงอย่างไร
- ❁ โรงเรียนส่งครูไปเยี่ยมนักเรียนตามบ้านบ้างหรือไม่ บ่อยเพียงใด ไปเพื่อจุดประสงค์ใดบ้าง
- ❁ ครูได้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนบ้างหรือไม่ ในกิจกรรมอะไรบ้าง ครูมีบทบาทในชุมชนอย่างไร
- ❁ โรงเรียนมีการช่วยเหลือนักเรียนด้านใดบ้าง (ทุนการศึกษา, เสื้อผ้า, การเจ็บป่วย, พฤติกรรม)
- ❁ ท่านมีความพอใจกับพฤติกรรมนักเรียนของท่านหรือไม่ พอใจในเรื่องใดบ้างและไม่พอใจในเรื่องใดบ้าง
- ❁ นักเรียนของโรงเรียนมีผลงานดีเด่นอะไรบ้าง
- ❁ ผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นที่พึงพอใจหรือไม่ นักเรียนกล้าคิดกล้าแสดงออกหรือไม่ นักเรียนมักมีปัญหาการเรียนอย่างไรบ้าง
- ❁ ครูเคยมอบหมายงานไปให้นักเรียนทำเป็นการบ้านบ้างหรือไม่
- ❁ ผู้ปกครองมีส่วนช่วยเหลือด้านการเรียนของนักเรียนอย่างไรบ้าง
- ❁ ท่านและชุมชนมีส่วนร่วมกับครูและโรงเรียนจัดการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนหรือไม่ ทำอะไรบ้าง
- ❁ ในชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียนหรือไม่ มีอะไรบ้าง
- ❁ ต้องการให้โรงเรียนพัฒนาปรับปรุงในด้านใดบ้าง

แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม เรื่องการจัดทำแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

ชื่อ.....โรงเรียน.....

1. ประโยชน์ของการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ข้อใดสำคัญที่สุดสำหรับครู
ก. เพื่อให้ผู้อื่นสอนแทน
ข. เพื่อเป็นหลักฐานพิจารณาผลงานครู
ค. เพื่อปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้จากข้อบกพร่องที่พบ
ง. เพื่อให้ผู้สอนมีความมั่นใจและเชื่อมั่นในการจัดการเรียนรู้
2. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้มีจุดประสงค์อย่างไร
ก. บันทึกผลก่อนการจัดการเรียนรู้
ข. บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้
ค. เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
ง. เป็นการเตรียมการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
3. องค์ประกอบข้อใดที่ไม่เกี่ยวข้องกับ การวางแผนการจัดการเรียนรู้
ก. ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง
ข. มาตรฐานการเรียนรู้
ค. หน่วยการเรียนรู้
ง. หนังสือเรียน / ใบงาน
4. การวางแผนการเรียนรู้ มีองค์ประกอบใดที่สัมพันธ์กันมากที่สุด
ก. สารการเรียนรู้ / จุดประสงค์
ข. สารการเรียนรู้ / กิจกรรม
ค. สารการเรียนรู้ / สื่อ
ง. จุดประสงค์/การวัดและประเมินผล
5. ข้อใดที่มีอิทธิพลกับการกำหนดจุดประสงค์ การเรียนรู้น้อยที่สุด
ก. มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร
ข. มาตรฐานการเรียนรู้ของช่วงชั้น
ค. ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง
ง. สารการเรียนรู้
6. ข้อใดไม่เกี่ยวข้องกับการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
ก. เงื่อนไขที่กำหนด
ข. พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิด
ค. ผลที่ได้รับจากการประเมิน
ง. เกณฑ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนผ่านจุดประสงค์
7. "สังเกตพฤติกรรมผู้เรียน ขณะสำรวจและบันทึกผลการสำรวจ สิ่งแวดล้อมรอบโรงเรียน" เป็นข้อความขององค์ประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ข้อใด
ก. สารสำคัญ
ข. สารการเรียนรู้
ค. กิจกรรมการเรียนรู้
ง. การวัดผลประเมินผล
8. ข้อความการเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมข้อใด ที่ควรหลีกเลี่ยง ไม่ควรนำมาใช้
ก. เปรียบเทียบ
ข. เข้าใจ
ค. ยกตัวอย่าง
ง. วิเคราะห์

9. การเขียน "กิจกรรมการเรียนรู้" สัมพันธ์กับข้อใดมากที่สุด
- ก. ทักษะการสอน
 - ข. สื่อการเรียนรู้
 - ค. เทคนิคการสอน
 - ง. เครื่องมือการวัดผล

10. หลังจากการนำแผนการเรียนรู้ไปใช้แล้ว มักพบจุดอ่อนข้อใดมากที่สุด
- ก. ผู้เรียนไม่ผ่านการประเมิน
 - ข. ผู้สอนไม่ให้ผู้บริหารนิเทศ
 - ค. ผู้เรียนไม่ได้ทำแบบฝึกหัด
 - ง. ผู้สอนไม่บันทึกผลการจัดกิจกรรม

แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ชื่อ.....โรงเรียน.....

1. พรบ.การศึกษาแห่งชาติ มาตรา 22 เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ตรงกับหลักการเรียนรู้ข้อใดมากที่สุด
 - ก. การมีความพร้อมที่จะเรียน
 - ข. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
 - ค. การได้ทราบผลการกระทำ
 - ง. การที่ผู้เรียนสนใจ ตั้งใจและต้องการเกิดการเรียนรู้
2. จากประเด็นข้อ 1 ครูจึงควรยึดหลักการสอนข้อใดมากที่สุด
 - ก. แจ้งผลการเรียนให้นักเรียนทราบทันที
 - ข. ได้รับความสนใจกระตุ้นหรือจูงใจให้ผู้เรียนอยากรู้อยากเห็น
 - ค. สอนจากง่ายไปหายากและสอนทีละน้อย
 - ง. สอนให้ลงมือกระทำ
3. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ข้อใด ตรงกับแนวคิดของการศึกษาตามอัธยาศัย
 - ก. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่
 - ข. จัดให้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง
 - ค. จัดให้เผชิญสถานการณ์
 - ง. จัดโดยใช้กระบวนการวิจัย
4. ข้อใดเป็นมาตราที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของหมวด 4 แนวการจัดการศึกษาใน พรบ.การศึกษาแห่งชาติ
 - ก. มาตรา 22
 - ข. มาตรา 23
 - ค. มาตรา 24
 - ง. มาตรา 25
5. การอภิปรายทุกครั้ง ผู้สอนควรมีบทบาทอย่างไร
 - ก. กำหนดประเด็นในการอภิปราย
 - ข. แบ่งเนื้อหาให้เท่ากัน
 - ค. จัดกลุ่มนักเรียนที่อภิปราย
 - ง. จัดสถานที่ในการอภิปราย
6. ในการสอนแบบอภิปราย ผู้เรียนไม่ค่อยมีโอกาสแสดงความคิดเห็น อาจเนื่องมาจากสาเหตุใดมากที่สุด
 - ก. นักเรียนไม่กล้าแสดงออก
 - ข. ขาดสื่อการสอนที่เร้าใจ
 - ค. ความรู้พื้นฐานน้อยเกินไป
 - ง. ครูผูกขาดการบรรยายมากเกินไป
7. การสอนแบบใด ที่ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกันน้อยที่สุด
 - ก. การอภิปราย
 - ข. สถานการณ์จำลอง
 - ค. การสาธิต
 - ง. กรณีตัวอย่าง
8. ข้อใดต้องคำนึงถึงขั้นตอนการสอนแบบสาธิต
 - ก. การเตรียมคำถาม
 - ข. การแบ่งกลุ่มผู้เรียน
 - ค. การประเมินผล
 - ง. การแจ้งจุดประสงค์

9. ข้อใดเป็นข้อดีของการสอนแบบสาธิต

- ก. ประหยัดเวลาการลองถูกลองผิดของนักเรียน
- ข. ผู้เรียนไม่ต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
- ค. ผู้เรียนเรียนรู้ได้ลึกซึ้ง
- ง. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

11. ข้อใดสำคัญที่สุดของการจัดการเรียนรู้แบบสถานการณ์จำลอง

- ก. ชั้นมอบหมายบทบาท
- ข. ชั้นแสดง
- ค. ชั้นอภิปราย
- ง. ชั้นกำหนดเกณฑ์การวัดผล

13. การเตรียมตัวของครู ข้อใดจำเป็นที่สุด

- ก. การกำหนดสถานการณ์
- ข. การกำหนดผู้แสดง
- ค. การจัดฉากการแสดง
- ง. การกำหนดบทบาทสมมติ

15. กรณีตัวอย่างเป็นวิธีการที่มุ่งเน้นฝึกฝนผู้เรียนด้านใด

- ก. การฝึกตั้งคำถาม
- ข. การฝึกคิดวิเคราะห์
- ค. การฝึกศึกษาเหตุการณ์สมมติ
- ง. การฝึกตอบคำถามหลากหลาย

17. การสอนที่ฝึกฝนให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมเพื่อศึกษา สืบค้น ปฏิบัติทดลองอย่างอิสระเพื่อให้ได้คำตอบในเรื่องที่สนใจเรียกว่าการสอนแบบใด

- ก. การสอนแบบร่วมมือ
- ข. การสอนแบบทดลอง
- ค. การสอนแบบโครงงาน
- ง. การสอนแบบแก้ปัญหา

10. ข้อใดเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบสถานการณ์จำลอง

- ก. กติกา ข้อมูล
- ข. บทบาท การแก้ปัญหา
- ค. ข้อมูล กติกา การวิเคราะห์
- ง. บทบาท กติกา การแก้ปัญหา

12. การแสดงบทบาทสมมติ มุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ข้อใดมากที่สุด

- ก. กล้าแสดงออก
- ข. การเรียนโดยการกระทำ
- ค. การเอาใจเขามาใส่ใจเรา
- ง. การกำหนดบทบาทด้วยตนเอง

14. จุดประสงค์ของการอภิปรายหลังจบการแสดงบทบาท มักมุ่งเน้นเรื่องใด

- ก. ผู้แสดงแสดงพฤติกรรมอะไรบ้าง
- ข. ผู้แสดงพูดจาจะฉะฉานชัดเจน
- ค. ผู้แสดงแสดงได้คล่องแคล่ว
- ง. ผู้สังเกตการณ์รู้สึกนึกคิดอย่างไร

16. กรณีตัวอย่างที่นำมา ควรเป็นเรื่องประเภทใด

- ก. สนุกสนานเพลิดเพลิน
- ข. เรื่องจากข่าวหนังสือพิมพ์
- ค. เรื่องที่เป็นสถานการณ์ปัญหาชัดเจน
- ง. เรื่องที่ผู้เรียนสนใจหาเอง

18. การสอนที่จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบกลุ่มหมุนเวียนให้ครบทุกกลุ่มกิจกรรมเป็นวิธีสอนแบบใด

- ก. การสอนแบบอภิปราย
- ข. การสอนแบบทดลอง
- ค. การสอนแบบร่วมมือ
- ง. การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้

19. เทคนิคใดของการเรียนรู้แบบร่วมมือที่จัดกิจกรรมให้นักเรียนแต่ละกลุ่มรับผิดชอบสร้างความเชี่ยวชาญ แล้วกลับมาให้ความรู้เพื่อนในกลุ่มบ้าน

- ก. TGT
- ข. STAD
- ค. CO
- ง. JIGSAW

20. เทคนิคการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ และการเรียนแบบร่วมมือเหมือนกันในข้อใดมากที่สุด

- ก. ใช้สื่อการเรียนรู้เหมือนกัน
- ข. ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม
- ค. ต้องจัดกลุ่มผู้เรียนคละตามความสามารถ
- ง. ผู้เรียนได้นำเสนอผลงานในกลุ่ม

แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม เรื่องการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง

ชื่อ.....โรงเรียน.....

คำชี้แจง โปรดอ่านคำถามต่อไปนี้แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่เห็นว่าถูก และเขียนเครื่องหมาย X หน้าข้อที่เห็นว่าผิด

1. การวัดผลเป็นกระบวนการที่ควรแยกออกจากการสอน
2. ควรเน้นการประเมินทักษะพื้นฐานของผู้เรียนมากกว่าทักษะการคิดที่ซับซ้อน
3. การประเมินผลรวม (Summative) มีความสำคัญมากกว่าการประเมินผลระหว่างเรียน (Formative)
4. ในแต่ละครั้งที่ประเมินผลควรให้ครบทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย
5. หลังจากจบการสอนในแต่ละคาบ จำเป็นต้องมีแบบทดสอบเพื่อประเมินความรู้ของผู้เรียนทุกครั้ง
6. ควรใช้ข้อมูลจากหลายแหล่ง และครอบคลุมสิ่งที่ต้องการวัดหลายด้าน
7. รูบริกส์ (Rubrics) เป็นเกณฑ์การประเมินผลที่ให้ผู้เชี่ยวชาญกำหนดขึ้นเพื่อให้ได้มาตรฐาน
8. การเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือวัดผลให้สอดคล้องกับสิ่งที่จะวัดเป็นหลักการที่สำคัญของการวัดและประเมินผล
9. ครูผู้สอนเท่านั้นที่ทำหน้าที่วัดผลประเมินผลผู้เรียน
10. การประเมินผลตามสภาพจริงไม่จำเป็นต้องใช้ข้อสอบในการประเมิน
11. การวัดพฤติกรรมผู้เรียนควรวัดเป็นรายบุคคล ไม่ควรวัดผลในลักษณะกลุ่ม
12. การประเมินผลตามสภาพจริง เป็นการประเมินเพื่อให้ทราบความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน
13. การให้ผู้เรียนเสนอผลงานถือว่าการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง
14. ข้อมูลที่ได้จากการประเมินตนเองของนักเรียนเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถนำไปใช้ได้อย่างแท้จริง
15. แบบบันทึกผลการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนเรียกว่า ปพ.4

แบบประเมินหลักสูตรแบบบูรณาการ
โรงเรียนบ้านวังดินสอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริง ตาม
ความคิดเห็น ที่มีต่อการบริหารจัดการระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาด้านการจัดทำ
หลักสูตรแบบบูรณาการ โรงเรียนบ้านวังดินสอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม		
		มาก	ปานกลาง	น้อย
1	ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละช่วงชั้น			
2	ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ค่านิยมหรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์			
3	โครงสร้างของหลักสูตรสอดคล้องกับชุมชนและท้องถิ่น			
4	โครงสร้างของหลักสูตรสามารถบูรณาการได้หลากหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้			
5	โครงสร้างของหลักสูตรสามารถบูรณาการกับการนำไปใช้ในชีวิตจริง			
6	โครงสร้างเวลาที่กำหนดในแต่ละหน่วยการเรียนรู้เหมาะสมกับการนำไปใช้			
7	มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ			
8	กิจกรรมสามารถบูรณาการได้หลายกลุ่มสาระการเรียนรู้			
9	มีแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนสนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้			
10	นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบรรลุตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง			

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

...../...../.....

แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

ชื่อหน่วยบูรณาการ.....เรื่อง.....
 วันเวลาที่สอน.....จำนวน.....ชั่วโมง
 ชั้น.....ครูผู้สอน.....

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของผู้ประเมิน
 ดี มีค่าเท่ากับ 3 หมายถึง ความถูกต้องของสาระตามรายการมีความเหมาะสมมาก
 พอใช้ มีค่าเท่ากับ 2 หมายถึง ความถูกต้องของสาระตามรายการเหมาะสมปานกลาง
 ปรับปรุง มีค่าเท่ากับ 1 หมายถึง ความถูกต้องของสาระตามรายการมีความเหมาะสมน้อย

ข้อที่	ประเด็นการประเมิน	ระดับความถูกต้องเหมาะสม			
		3	2	1	ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ
1	จุดประสงค์				
	1.1 เขียนจุดประสงค์ได้ถูกต้อง โดยใช้คำที่เป็นพฤติกรรม				
	1.2 จุดประสงค์สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหน่วยการเรียนรู้				
	1.3 จุดประสงค์มีทั้งความรู้ ทักษะและคุณลักษณะ				
2	สาระการเรียนรู้				
	2.1 สาระสำคัญสอดคล้องกับจุดประสงค์				
	2.2 สาระการเรียนรู้ถูกต้องตรงตามหลักสูตรเหมาะกับชั้นเรียน				
	2.3 มีการบูรณาการภายในกลุ่มสาระ				
	2.4 มีการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระ				
	2.5 มีการเชื่อมโยงกับการนำไปใช้ในชีวิตจริง				
3	กิจกรรมการเรียนรู้				
	3.1 กำหนดวิธีสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์				
	3.2 วิธีสอนเน้นให้ผู้เรียนฝึกคิด ปฏิบัติและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง				

ข้อที่	ประเด็นการประเมิน	ระดับความถูกต้องเหมาะสม			
		3	2	1	ข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะ
	3.3 ออกแบบกิจกรรมเป็นไปตามลำดับขั้นตอนของวิธีสอน				
	3.4 ผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง				
4	สื่อและแหล่งการเรียนรู้				
	4.1 แหล่งการเรียนรู้และสื่อตรงกับจุดประสงค์ และสาระการเรียนรู้				
	4.2 สื่อและแหล่งการเรียนรู้มีความหลากหลาย				
	4.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อ				
5	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้				
	5.1 การประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์				
	5.2 ใช้วิธีการประเมินผลตามสภาพจริง (สังเกตพฤติกรรมนักเรียน การทำงานกลุ่ม ตรวจสอบผลงาน นำเสนอผลงาน ฯลฯ)				

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

...../...../.....

แบบสังเกตการจัดการเรียนการสอน

ผู้สอน..... ชั้น..... วันที่.....
 ผู้สังเกต.....

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของผู้ประเมิน
 ดี มีค่าเท่ากับ 3 หมายถึง พฤติกรรมนั้นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
 พอใช้ มีค่าเท่ากับ 2 หมายถึง พฤติกรรมนั้นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
 ปรับปรุง มีค่าเท่ากับ 1 หมายถึง พฤติกรรมนั้นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ข้อ	รายการพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้	ระดับคุณภาพ			
		3	2	1	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ
1	ด้านผู้เรียน				
	1.1 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้				
	1.2 การปฏิบัติกิจกรรม				
	1.3 ฝึกคิดในลักษณะต่าง ๆ				
	1.4 ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ๆ				
2	ด้านผู้สอน				
	2.1 ผู้สอนใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย				
	2.2 จัดกิจกรรม / สถานการณ์ / สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้				
	2.3 กระตุ้นให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียน เสริมแรงระหว่างทำกิจกรรม				
3	ด้านสาระการเรียนรู้				
	3.1 สาระการเรียนรู้มีความถูกต้อง มีความหมายและเหมาะสม				
	3.2 เนื้อหาถูกต้องตรงตามหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้				
	3.3 เหมาะสมกับระดับชั้นที่สอน				
	3.4 มีการบูรณาการเนื้อหาภายในกลุ่มสาระ				

ข้อ	รายการพฤติกรรมจัดการเรียนรู้	ระดับคุณภาพ			
		3	2	1	ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ
	3.5 มีการบูรณาการเนื้อหาข้ามกลุ่มสาระ				
	3.6 มีการบูรณาการกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน				
4	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้				
	4.1 กิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ				
	4.2 จัดกิจกรรมหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน				
	4.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการทำงานรายบุคคลและกลุ่ม				
	4.4 จัดกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติและสร้างความรู้ด้วยตนเอง				
	4.5 บรรยากาศเป็นธรรมชาติไม่เคร่งเครียด ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน				
5	ด้านสื่อการเรียนการสอน				
	5.1 สื่อการเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหาและวัยของผู้เรียน				
	5.2 สื่อและแหล่งการเรียนรู้สอดคล้องกับกิจกรรมและมีความหลากหลาย				
6	ด้านการวัดและประเมินผล				
	6.1 เป็นการประเมินตามสภาพจริง				
	6.2 มีวิธีการประเมินผลที่เหมาะสม				
	6.3 มีการประเมินทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ				
	6.4 มีวิธีการประเมินผลที่หลากหลาย				
	6.5 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล				

ลงชื่อ.....ผู้สังเกต

...../...../.....

แบบประเมินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครู โดยนักเรียน
โรงเรียนบ้านวังดินสอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของผู้ประเมิน
ดี มีค่าเท่ากับ 3 หมายถึง พฤติกรรมนั้นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
พอใช้ มีค่าเท่ากับ 2 หมายถึง พฤติกรรมนั้นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ปรับปรุง มีค่าเท่ากับ 1 หมายถึง พฤติกรรมนั้นมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ข้อ	ประเด็นการประเมินการจัดการเรียนการสอนของครู	ระดับความคิดเห็น		
		ดี	พอใช้	ปรับปรุง
1	ครูช่วยให้นักเรียนรู้และเข้าใจมากขึ้น			
2	นักเรียนชอบเรื่องที่ครูสอน			
3	นักเรียนชอบวิธีสอนของครู			
4	นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมกับเพื่อน			
5	ครูมีสื่อที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจง่ายขึ้น			
6	ครูเคยพานักเรียนไปศึกษานอกห้องเรียน			
7	ครูเคยให้นักเรียนไปเรียนรู้จากบุคคลภายนอก			
8	ครูมีวิธีการวัดผลอย่างหลากหลาย			

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

...../...../.....

แบบประเมินระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา (ฉบับที่ 1)

ด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ โรงเรียนบ้านวังดินสอ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริง ตามความคิดเห็นของท่าน ที่มีต่อการบริหารจัดการระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ โรงเรียนบ้านวังดินสอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พิษณุโลก เขต 2

ความหมายของระดับคุณภาพ

มาก มีค่าเท่ากับ 3 หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมหรือพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ปานกลาง มีค่าเท่ากับ 2 หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมหรือพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

น้อย มีค่าเท่ากับ 1 หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมหรือพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ประเด็น การประเมิน	ตัวบ่งชี้	ระดับความเหมาะสม		
		3	2	1
ด้านปัจจัย	1. ผู้บริหารให้การสนับสนุนงบประมาณ สื่อ แหล่ง เรียนรู้และวัสดุอุปกรณ์			
	2. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูได้รับการพัฒนาด้าน การจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ			
	3. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูได้รับการพัฒนาด้าน การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ			
	4. ผู้บริหารดำเนินการประสานงานกับศึกษานิเทศก์ สถาบันการศึกษาและชุมชนเพื่อการจัดทำหลักสูตร แบบบูรณาการ			
	5. ผู้บริหารมีการนิเทศติดตามและให้การแนะนำ ช่วยเหลือสม่ำเสมอ			
	6. ครูได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดทำ หลักสูตรแบบบูรณาการ			
	7. ครูได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดการ เรียนรู้แบบบูรณาการ			
	8. ครูได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการวัดผลและ ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง			

ประเด็น การประเมิน	ตัวบ่งชี้	ระดับความเหมาะสม		
		3	2	1
	9. ผู้ปกครองนักเรียนให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ			
	10. คณะกรรมการสถานศึกษาให้การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ			
ด้าน กระบวนการ	11. ครูร่วมมือกันในการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา			
	12. ครูร่วมกันจัดทำผังมโนทัศน์ระดับโรงเรียนและระดับชั้น			
	13. ครูมีการจัดทำคำอธิบายรายวิชาที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ชุมชนและระดับของผู้เรียน			
	14. ครูมีการจัดทำกำหนดการสอนของแต่ละชั้น			
	15. ครูมีการจัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการ			
	16. ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการในกลุ่มสาระ			
	17. ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการข้ามกลุ่มสาระ			
	18. ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการที่เชื่อมโยงกับการนำไปใช้ในชีวิตจริง			
	19. ครูมีการประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์			
	20. ครูมีการประเมินผลด้วยวิธีที่หลากหลายตามสภาพจริง			
ด้านผลผลิต	21. มีหลักสูตรแบบบูรณาการที่เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียน			
	22. หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น			
	23. หลักสูตรมีการบูรณาการทั้งภายในกลุ่มสาระข้ามกลุ่มสาระและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน			
	24. ครูมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้			
	25. ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้หลายวิธี			

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

...../...../.....

แบบประเมินระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา (ฉบับที่ 2)
 ด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ โรงเรียนบ้านวังดินสอ
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2

คำชี้แจง ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริง
 ตามความคิดเห็นของท่าน ที่มีต่อการบริหารจัดการระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา
 ด้านการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ โรงเรียนบ้านวังดินสอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 พิษณุโลก เขต 2
 ความหมายของระดับคุณภาพ
 มาก มีค่าเท่ากับ 3 หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมหรือพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
 ปานกลาง มีค่าเท่ากับ 2 หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมหรือพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
 น้อย มีค่าเท่ากับ 1 หมายถึง ความถูกต้องเหมาะสมหรือพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ประเด็น การประเมิน	ตัวบ่งชี้	ระดับความเหมาะสม		
		มาก	ปาน กลาง	น้อย
ด้านผลผลิต	ตัวนักเรียน			
	1. นักเรียนมีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก			
	2. นักเรียนได้เรียนโดยการฝึกปฏิบัติและมีส่วนร่วม ในการเรียน			
	3. นักเรียนสนใจในการเรียนและเรียนอย่าง มีความสุข			
	4. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น			
	คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง			
	5. คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียน มีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของครู			

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
/...../.....

ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม สอบถาม และสัมภาษณ์ครู
เกี่ยวกับผลการพัฒนาครู

หลังจากการอบรมเชิงปฏิบัติการแล้ว ท่านมีความคิดเห็น มีความรู้ความเข้าใจ และมีการนำไปปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้หรือไม่ ปัญหาและอุปสรรคที่พบมีอะไรบ้าง และมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองเกี่ยวกับเรื่องอะไรต่อไป

1. การจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ
2. การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้
3. เทคนิควิธีสอน
4. การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

ประเด็นคำถามในการสอบถามและสัมภาษณ์
ผู้ปกครองนักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา
เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ

1. การเรียนของบุตรหลานของท่านเป็นอย่างไรบ้าง
2. บุตรหลานของท่านพูดถึงครู พูดถึงการเรียนและการบ้านที่ครูมอบให้ได้อย่างไร
3. มีการเปลี่ยนแปลงในตัวบุตรหลานของท่านอย่างไรบ้างหรือไม่ (สุขภาพอ่อนนุ่ม ช่วยการทำงานมากขึ้น ว่าง่ายไม่ดื้อ สนใจการคิดค้นคว้าและการอ่านมากขึ้น และอื่นๆ
4. ท่านคิดว่าการดำเนินตามระบบการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการที่โรงเรียนดำเนินการไป เป็นที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจของท่านอย่างไรบ้าง

ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม สอบถาม และสัมภาษณ์ครู
เกี่ยวกับการประเมินระบบการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ

1. ท่านคิดว่าการดำเนินตามระบบการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการที่โรงเรียน
ดำเนินการไป เป็นที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจของท่านอย่างไรบ้าง
2. ท่านคิดว่ามีองค์ประกอบใดบ้างที่มีส่วนส่งเสริม สนับสนุนให้การดำเนินงานพัฒนา
หลักสูตรแบบบูรณาการประสบความสำเร็จ และมีองค์ประกอบใดบ้างที่เป็นปัญหาและอุปสรรค
ในการดำเนินงาน ทำให้การดำเนินงานต่างๆ ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร
 - 2.1 องค์ประกอบด้านปัจจัย ได้แก่
 - 2.1.1 ความพร้อมในด้านจำนวนครูและบุคลากร
 - 2.1.2 ความรู้ ความเข้าใจ การตระหนักถึงความสำคัญของระบบ
 - 2.1.3 การสนับสนุนช่วยเหลือจากผู้บริหาร โรงเรียน ชุมชน สำนักงานเขต
พื้นที่และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
 - 2.1.4 บัณฑิตเสริม ได้แก่ งบประมาณ ทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวก
 - 2.2 องค์ประกอบด้านกระบวนการ ได้แก่
 - 2.2.1 รูปแบบ /วิธีการ /การนิเทศติดตาม /การช่วยเหลือ
 - 2.2.2 การพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ
 - 2.2.3 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
 - 2.2.4 การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดผลตาม
จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้
3. ผลการดำเนินงานเกิดประโยชน์ ต่อครู นักเรียน อย่างไรบ้าง ผู้ปกครองและชุมชน
มีความรู้สึกอย่างไร เกิดความพึงพอใจหรือไม่ หลักสูตรแบบบูรณาการที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับ
ความต้องการของผู้เรียนและชุมชนหรือไม่เพียงใด
4. หลักสูตรแบบบูรณาการ ที่จัดทำขึ้น สามารถครอบคลุมในทุกกลุ่มสาระหรือไม่
เพราะเหตุใด
5. จากการร่วมโครงการวิจัยนี้ ท่านมีข้อเสนอแนะที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน
ชุมชน ผู้ปกครอง สำนักงานเขตพื้นที่ และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่จะทำให้การ
ดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการประสบความสำเร็จ และส่งผลต่อคุณภาพ
การศึกษาอย่างไรบ้าง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	นายมรรค กันมา
เกิดวันที่	5 ธันวาคม 2499
สถานที่เกิด	เลขที่ 131 หมู่ที่ 2 ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 141 หมู่ที่ 1 ตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก รหัส 65130 โทรศัพท์ 08-4688-9572
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ผู้อำนวยการโรงเรียน วิทยฐานะ คศ. 3
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านวังดินสอ หมู่ที่ 1 ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก รหัส 65130 โทรศัพท์ 0-5531-0134 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2516	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
พ.ศ. 2518	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก
พ.ศ. 2520	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (สาขาการประถมศึกษา) วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก
พ.ศ. 2524	การศึกษามัธยมศึกษา (สาขาการประถมศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลก
พ.ศ. 2547	ประกาศนียบัตรบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก
พ.ศ. 2549	ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก